

cijena 1.5 EUR

petak, 26. oktobar 2018.

MONITOR

CRNOGORSKI NEZAVISNI NEDJELJNIK

Broj 1462 godina XXIX

telefonska šaputanja

SA KIM SE DRUŽI ANB

**slučaj
veselina grbovića**

**PARTIJSKI VOJNIK
I U POZORIŠTU**

**sistemska korupcija
u zdravstvu**

**LJEKARI OPTUŽUJU
MINISTARSTVO I FOND**

FOKUS

- TELEFONSKA ŠAPUTANJA:**
Sa kim se druži ANB (Zoran Radulović) 8

DANAS, SJUTRA

- Zatvoreniči (Zoran Radulović) 11

MONITORING

- SISTEMSKA KORUPCIJA U ZDRAVSTVU:**
Ljekari optužuju Ministarstvo i Fond (Predrag Nikolić) 12

- SLUČAJ VESELINA GRBOVIĆA,
GRADONAČELNIKA NIKŠIĆA:**
Partijski vojnik i u pozorištu (Milena Perović-Korać) 16

DRUŠTVO

- NJEGOŠ I PRIKLJUČENIJA:**
Mutne vode (Miloš Bakić) 18

ALTERVIZIJA

- Svet okrenut naglavce (Milan Popović) 21

DRUŠTVO

- ZIDANJE NA VRHU RUMIJE:**
AMFILOHIJE BACIO RUKAVICU (Mustafa Canka) 22

INTERVJU

- SVETOZAR RADONJIĆ, AGRONOM IZ PODGORICE:**
Poljoprivredno zemljište je najveće bogatstvo Crne Gore
(Veseljko Koprivica) 24

OKO NAS

- KOLAŠIN BEZ PROSTORA ZA DJECU
SA SMETNJAMA U RAZVOJU:**
Daleko od prioriteta vlasti (Dragana Šćepanović) 32

- BERANE: UBISTVO ROMSKOG DJEČAKA:**
Gorka pouka (Tufik Softić) 34

HORIZONTI

- KLERIKALNO-SOVJETSKA BURA NA ISTOKU:**
Stvaranje nove „simfonije”
i refleksije na Balkan (Jovo Martinović) 36

INTERVJU

- FILIP ŠVARM, NOVINAR BEOGRADSKOG
NEDJELJNIKA VREME:**
Srbija živi u otetoj državi
(Veseljko Koprivica) 39

DUHANKESA

- Balti (Ferid Muhić) 42

KULTURA

- NADA ŠARGIN,
GLUMICA:**
Toplina, drama i humor
(Miro Minić) 48

**Specijalno državno
tužilaštvo ima dokaze
da se Andrija Mandić
i Mihailo Čadenović
„imali komunikaciju”
sa korisnicima dva telefonska
broja registrovana na ANB. Šta
bi to trebalo da dokaže tek ćemo
čuti. Jasna je, međutim, indicija
o navodnoj saradnji funkcionera
DF sa pripadnicima ANB. Kao
što je sada izvjesno da je Katnić
ovaj potez povukao nakon pažljive
pripreme terena**

**STR
8-10**

**19. oktobar 2018.
broj 1461.**

**12. oktobar 2018.
broj 1460.**

MUTNE VODE

Možda će se u danima pred nama razjasniti odakle vjetar duva i ko povlači konce u ratovanju sa Njegošem. Možda i neće. Sigurno je samo da će ostati - zla krv

STRANA 18

AMFILOHIJE BACIO RUKAVICU

Da li je medeni mjesec u odnosima SPC-a sa crnogorskim vlastima, a koji je, na obostrano zadovoljstvo, trajao više decenija, završen? Ako jeste posljedice razvoda će se tek vidjeti i osjetiti

STRANA 22

SVETOZAR RADONJIĆ, AGRONOM IZ PODGORICE POLJOPRIVREDNO ZEMLJIŠTE JE NAJVEĆE BOGATSTVO CRNE GORE

Naša zemlja ima najviše poljoprivrednih površina po glavi stanovnika u Evropi, ali i najviše neobrađenih površina

STRANA 24

STVARANJE NOVE „SIMFONIJE“ I REFLEKSIJE NA BALKAN

Velika većina Ukrajinaca nakon vojnog sukoba sa Rusijom gleda na rusku crkvu u Ukrajini kao ispostavu FSB-a (nasljednice KGB-a) zaduženu za podrivanje Ukrajine i dijeli mišljenje državnog vrha da je došlo vrijeme za otklon. Sukob Carigrada i Moskve oko Ukrajine je donio raskol kakav se nije desio još od razlaza Istoka sa Rimom 1054.

STRANA 36

U izradi ovog broja, osim gdje je drugačije naznačeno, korištene su fotografije iz arhive Monitora i Vijesti.

Izdavač:
"MONITOR" d.o.o.
Podgorica

Nedjeljnik MONITOR
Podgorica, Trg Republike bb
<http://www.monitor.co.me>
E-mail: monitor@t-com.me
Prvi broj crnogorskog nezavisnog nedjeljnika
"Monitor" izašao je u Titogradu,
19. oktobra 1990.
Utemeljivači nedjeljnika: dr Miodrag Perović i
Stanislav Čano Koprivica

Predsjednik Odbora direktora:
dr Miodrag Perović

V.d. izvršna direktorica:
Milena Perović-Korać

**Glavni i
odgovorni urednik:**
Esad Kočan

Redakcija:
Veseljko Koprivica (šef deska), Zoran
Radulović (ekonomija), Marijana Bojanić,
Mustafa Canka, Tamara Kaliterna,
Petar Komnenić, Milka Tadić-Mijović,
Predrag Nikolić, Milena Perović-Korać,
Branka Plamenac,
Nastasja Radović, Tufik Softić,
Radmila Stojanović, Olivera Lakić
Miodrag Vukmanović
Kolumnisti:
Ferd Muhić, Milan Popović, Filip Kovačević,
Gradimir Gojer, Zoran Pusić

Grafički urednik:
Dragan Lučić

Organizacija i distribucija:
Slobodan Dedić

Telefoni:
020/404 641; 404 645; 069 327 727
Fax:
020/242 306

Rukopise ne vraćamo
List izlazi petkom
List je registrovan kod Republičkog sekretarijata za
informisanje Crne Gore pod brojem 64.
Pretplata za Crnu Goru: šest mjeseci 39 €, godina
78 €. Sva obavještenja o pretplati možete dobiti na
telefone 404 641; 404 645 i 069 327 727
Pretplata na račun broj: 510-2839-59 kod CKB
Podgorica u korist nedjeljnika: "Monitor", Podgorica

Pretplata za inostranstvo na šest mjeseci
SAD.....USD 138
AUSTRALIJA.....AUD 230
EVROPA.....EUR 95
ŠVAJCARSKA.....SHF 161
Detaljnije informacije o pretplati na strani 64

Priprema:
Studio "MOUSE" - Podgorica

Štampa:
"Daily press" - Podgorica

Distribucija:
„S PRESS!-Podgorica

Sjajna ponuda za sjajnu TV sliku!

SAMO UZ BOX PAKETE

Izaberite jedan od BOX paketa i kupite super Samsung ili JVC televizor iz bogate m:tel ponude, po cijeni već od 7 eura mjesečno!

SAMSUNG
43" ULTRA HD

13€

mjesečno

SAMSUNG - 43"

12€

mjesečno

JVC - 43"

7€

mjesečno

JVC - 49"

10€

mjesečno

JVC - 55"

13€

mjesečno

Uređaje je moguće kupovati na 6, 12, 24 i 48 mjesečnih rata po maloprodajnoj cijeni, uz odgovarajući BOX paket. Istaknute cijene su na 48 mjesečnih rata. Promodoma kampanja se odnosi na sve nove korisnike BOX paketa.

m:tel Imate prijatelja?

www.mtel.me / infoline: 1600

BETONOM NA SUZU EVROPE

Zbog radova na autoputu i izgradnje mostova Tara 1 i 2, tok Tare je promijenjen jer je njeno korito izmješteno.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) i Televizija *Vijesti* prikazali su javnosti snimke ovog uništenja rijeke snimljene dronom. Snimci MANS-a svjedoče da je tok rijeke promijenjen, odnosno da je izmješteno njeno korito.

I dok iz NVO pozivaju na odgovornost jer je šteta i sa ekološke strane velika, glavni izvođač radova kompanija CRBC kaže da su betonski radovi u skladu sa Glavnim projektom.

Zbog gradnje autoputa i mostova Tara 1 i 2 kod Mateševa, vodu su na nekim mjestima zatrpali pijesak i beton. Snimljen je i bager usred korita rijeke.

Kineska kompanija je potvrdila da su promijenili geografiju Crne Gore i izmjestili korito rijeke, čiji je veći dio pod zaštitom UNESCO-a. Tvrdi da su ovi radovi u skladu sa Glavnim projektom i građevinskim dozvolama koje im je izdalo Ministarstvo održivog razvoja i turizma.

Iz Ministarstva saobraćaja pozivaju se na Glavni projekat. Iz Ministarstva održivog razvoja i turizma kažu da nemaju informaciju da se betonira korito, već stubovi budućeg mosta, te da za taj objekat postoji građevinska dozvola.

Predstavnici civilnog sektora u saradnji sa međunarodnim organizacijama i pravnicima razmotriće dalje korake. Najavljuju i podnošenje krivičnih prijava.

Nova generacija elektronskog bankarstva za pametne telefone
Erste mBanking

- Do 3 besplatna mToken-a - Opcija Slikaj i plati - Mogućnost personalizacije ekrana - Pregled stanja svih računa, kartica, transakcija - Opcija e-Uplatnica
- Besplatno preuzimanje aplikacije sa

www.erstebank.me

ERSTE Bank

Važno je koja je Vaša banka.

MIODRAG RADUNOVIĆ IZABRAN ZA DEKANA

DOŠAO DA VRATI UGLED MEDICINSKOM

Novi dekan Medicinskog fakulteta je **Miodrag Radunović**, koji je do izbora obavljao funkciju vršioca dužnosti dekana ove visokoškolske ustanove.

Radunović je redovni profesor na Medicinskom fakultetu, a u svojoj karijeri obavljao je i funkcije savjetnika predsjednika Crne Gore, ministra rada i socijalnog staranja i ministra zdravlja.

Kandidat za dekana bila je i **Ljiljana Musić-Gledović**, redovni profesor na Medicinskom fakultetu, a ranije je bila u menadžmentu Kliničkog centra Crne Gore i rukovodila je kardiološkom klinikom. Ona je na glasanju za dekana dobila 20 glasova, dok je Radunovića podržalo 38 kolega. Novoizabrani dekan je istakao da su nakon okončanja glasanja čestitali jedno drugom, što, kaže on, treba da odlikuje sve akademske izbore.

„Ovaj izbor mene za dekana je znak povjerenja mojih kolega sa kojima sam zajedno gradio i fakultet i moj odnos sa njima, odnos prema nastavi, prema fakultetu, prema studentima... Sa timom koji će biti odabran uskoro, i zajedno sa cijelim vijećem, moramo se potruditi da podignemo i kvalitet nastave na viši nivo i pokušamo povećati vidljivost fakulteta i u Crnoj Gori i šire“, kazao je Radunović, koji je na ovom fakultetu akademski napredovao od saradnika u nastavi do redovnog profesora, i sada dekana.

HETA ASSET RESOLUTION

Poslovna zgrada u Baru na izuzetnoj lokaciji 2690 m2

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me

POGLAVLJE 23

ČALOVIĆ- MARKOVIĆ SE VRAĆA U RADNU GRUPU

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora ponovo će imati predstavnika u radnoj grupi za pripremu i vođenje pregovora o pristupanju Crne Gore Evropskoj uniji (EU) za oblast pravne tekovine EU koja se odnosi na pregovaračko poglavlje 23 - pravosuđe i temeljna prava, pišu *Vijesti*, pozivajući se na izvore u Vladi Crne Gore.

Nedavnom Odlukom o formiranju radne grupe Vlada bez obrazloženja nije dozvolila direktorici MANS-a Vanji Čalović Marković da bude članica te radne grupe.

„Kada smo tražili da umjesto našeg drugog predstavnika u Radnu grupu uđe Čalović-Marković od Vlade nismo dobili nikakvo obrazloženje, već smo ostali bez mjesta u tom tijelu“, objasnili su tada iz MANS-a.

Materijali koji pokreću magiju

CEROVO Pokreće život
www.cerovo.com / 030 550 500

KARAVAN ZDRAVLJA

05.10 NIKŠIĆ
Gradski trg 11.00 - 16.00

12.10 Tivat
Porto Montenegro 11.00 - 16.00

18.10 PODGORICA
Mali ul Montenegro 11.00 - 16.00

Promocije, edukacije i besplatni palpatori pregledi. Sve da biti u redu.

JEDAN CILJ
POBJEDITI KARCINOM DOJKE

Za karcinom dojke postoji tretman koji se ostavlja posljedica. **PREVENCIJA.** Prati nas na Facebook grupi ZA NAJ i budi u toku sa najnovijim informacijama iz sfere borbe protiv karcinoma dojke.

CRNA GORA U PREVENCIJI KARCINOMA DOJKE

Za NaJ
Kampanja za borbu protiv raka dojke u Crnoj Gori

PORODICA IZ BELGIJE bila je na desetodnevnom putovanju kroz Crnu Goru kamperom, na Adi Bojani dočekao ih je neprijatan prizor - đubre na sve strane. Pa su se latili čišćenja. Njihove slike sa društvenih mreža podijelila je stranica *Podgorički vremepolov*: „Porodica iz Belgije, otac, majka i troje male djece su bili na putovanju kroz CG kamperom, 10 dana. Oduševljeni divljom ljepotom Durmitora, ali kada su došli na Adu Bojanu zatekli su smeće, smeće i samo smeće. Na fotkama koje su proslijedili objasnili su da su jedno jutro sa djecom očistili dio plaže”. Petočlana porodica eto nije mogla da gleda kako čovek narušava divlju i prelijepu prirodu, pa su se prihvatila posla i očistila dio plaže. „Čao svima, otišli smo na Adu Bojanu. Preljepo, ali prljavo. Šteta...“, napisali su.

PLUS

BOJANA GOJKOVIĆ, crnogorska reprezentativka, osvojila je zlatnu medalju na juniorskom Evropskom prvenstvu u Anapi. Ovo je ujedno i prva medalja u istoriji crnogorskog ženskog boksa, koja je pripala ovoj 15-godišnjakinji. „Borila sam se u kategoriji do 50 kilograma. Protivnice su bile jake i kvalitetne ali ja sam dala sve od sebe i uspjela sam da ih savladam. Samo Evropsko prvenstvo je uspjeh, ali ja sam tamo otišla s namjerom da donesem medalju svojoj zemlji“, prenosi svoje iskustvo Gojkovićeva. Ona je u velikom finalu pobijedila Italijanku **Elen Luciju Ajari**. Prije finala, eliminisala je Španjolku **Nikol Nuoz Salkado** i **Viktoriju Silke** iz Letonije.

VESNA MEDENICA, predsjednica Vrhovnog suda: „Svi državni mehanizmi, policija, državno tužilaštvo i organi treba da djeluju kao cjelina u cilju postizanja rezultata finansijskih istraga, jer od kvaliteta te saradnje, zavisi

pozitivan ishod pred sudom u vidu trajnog oduzimanja imovinske koristi stečene kriminalnom djelatnošću”. Istakla je Medenica u uvodnom obraćanju na završnoj regionalnoj konferenciji *Finansijske istrage u Bosni i Hercegovini, Crnoj Gori i Srbiji*, koju je organizovao Centar za monitoring i istraživanje (CEMI), poručujući da finansijske istrage nisu samo zahtjev u evropskoj agendi, „pored kojeg je potrebno staviti štrik”. Na finansijske istrage u slučaju Šarić i Kalić nije se osvrnula.

MINUS

UVOZ I PRODAJA VOZILA ZA RECIKLAŽU - vlasnici više firmi, koje se bave prodajom polovnih automobila iz inostranstva protestovali su ove nedjelje negodujući zbog, kako tvrde, prodaje automobila koja su predviđena za uništenje, a koja se u Crnu Goru uvoze i regularno prodaju. „Pojavio se čovjek koji uvozi na stotine vozila koja po našim saznanjima nijesu regularna za puštanje u saobraćaj u bilo kojoj zemlji. U zemljama EU dokumenta tih vozila su uništena. Radi se o vozilima koja su totalno uništena po broju šasije. Ta se vozila nažalost u Crnoj Gori normalno registruju i stavljaju u saobraćaj”, istakao je **Duško Pejović**, koji se bavi uvozom polovnih automobila dvadeset godina.

Kako bi se izborili sa nelojalnom konkurencijom vlasnici firmi polovnih automobila traže odgovore od Mašinskog fakulteta, glavne institucije koja izdaje potvrde proizvođača i sertifikate za vozila.

TELEFONSKA ŠAPUTANJA

• ZNA ŠTA JE SPECIJALNI
RAT: Milivoje Katnić

Sa kim se druži ANB

Specijalno državno tužilaštvo ima dokaze da su Andrija Mandić i Mihailo Čadenović „imali komunikaciju“ sa korisnicima dva telefonska broja registrovana na ANB. Šta bi to trebalo da dokaže tek ćemo čuti. Jasna je, međutim, indicija o navodnoj saradnji funkcionera DF-a sa pripadnicima ANB-a. Kao što je sada izvjesno da je Katnić ovaj potez povukao nakon pažljive pripreme terena

Ko je koga izdao? Vječita društvena enigma nanovo je aktuelna u Crnoj Gori, gdje policajci, političari, tužioci i novinari trenutno razmjenjuju nimalo prijatne uvrede i optužbe. Sa ciljem da diskredituju oponente i konkurenciju.

Političari, kriminalci i policajci u istom košu. Miks bez koga nema dobre – a ni tačne - priče o organizovanom kriminalu. Kao što nema ni valjane političke urote.

Želimo li da temi damo malo *lokalne osobenosti* mogli bismo potražiti rješenje rebusa prema kome se kontakti visokopozicioniranih pripadnika javne i tajne policije sa šefovima ovdašnjih kriminalnih grupa objašnjavaju potrebom službe. Mada nema baš nikakvih indicija ili dokaza da je država imala bilo kakve koristi od tog *druženja*. Dok nije nikakva tajna kako imetak, ali i uticaj, angažovanih policajaca raste progresijom koja se ne može dovesti u vezu sa njihovim zvaničnim primanjima.

Na drugoj strani, svaki kontakt opozicionih političara, NVO aktivista ili novinara sa pripadnicima *službi*, javnih i tajnih, doživljava se i tumači kao nesporan dokaz njihove korumpiranosti. I izdaje javno prihvaćenih ciljeva i interesa. Društvenih, političkih i ekonomskih.

Specijalni državni tužilac **Milivoje Katnić** odavno

nije pominjao specijalni rat koji, navodno, protiv njega vode ovdašnje kriminogene strukture, snažno infiltrirane među pripadnike političke i ekonomske elite. Zato nam je, potpomognut najbližim saradnicima, nedavno demonstrirao vlastitu vještinu vođenja istog. Slijedeći jednu od osnovnih lekcija iz svakog priručnika za vođenje specijalnog rata: Ako ne možeš da ih pobijediš – kompromituj ih.

Specijalno državno tužilaštvo ima dokaze da su **Andrija Mandić** i **Mihailo Čadenović** - jedan od lidera DF-a i njegov vozač, obojica optuženi za učešće u navodnom organizovanju državnog udara u izbornoj noći, u oktobru 2016. godine – „imali komunikaciju“ sa korisnicima dva telefonska broja koji su registrovani na Agenciju za nacionalnu bezbjednost (ANB), saopštio je specijalni tužilac **Saša Čadenović**, pozivajući se na prikupljene listinge telefonskih brojeva koje su koristili optuženi.

Šta to znači?

Tužilaštvo je uz pomoć suda zatajilo sadržaj komunikacije, ukoliko im je on uopšte poznat, pa je svoj postupak pravdalo time da je jedan od navodnih kontakata ostvaren „na važne datume“, odnosno u danu kada je

svjedok saradnik SDT-a **Aleksandar Saša Sindelić** boravio u Moskvi. Pripremajući, prema sopstvanom priznanju, predstojeći puč.

Šta bi to trebalo da dokaže tek ćemo čuti. Jasna je, međutim, indicija o navodnoj saradnji funkcionera DF-a sa pripadnicima ANB-a. Kao što je sada izvjesno da je Katnić ovaj potez

povukao nakon pažljive pripreme terena.

Početkom maja, tokom svjedočenja **Nebojše Medojevića**, Katnić je jednog od lidera DF-a priupitao šta zna o Mandićevoj komunikaciji sa agentima ANB-a. Medojević je odgovorio da nema nikakva saznanja o tome. Zato nije tajio da on do važnih informacija

o nezakonitim radnjama vrha režima i njihovih uticajnih sljedbenika dolazi zahvaljujući anonimnim izvorima iz Agencije. Tako je, kaže, dobio informaciju da ANB nije imao saznanja o navodnim napadima na parlament i tadašnjeg premijera **Mila Đukanovića** planiranim na dan izbora, već ih je o tome obavijestio specijalni tužilac Katnić, tražeći asistenciju za hapšenje.

Zaključio sam, rekao je tada Medojević, da su mi informaciju dostavili ljudi iz ANB-a, jer su koristili istu šifru (pahuljica.ca) koja je korišćena i kada sam dobio informacije o listinzima (*afera Listing*, o navodnim telefonskim razgovorima **Milana Roćena**, **Igora Lukšića** i **Darka Šarića** – do danas bez epiloga).

Taman je ta priča pala u zaborav, kad je SDT ponovo pokrenuo. Bez neophodnih detalja i objašnjenja.

„Ti podaci nemaju nikakvu dokaznu težinu i beznačajni su za postupak“, ustvrdio je, još u sudnici, advokat **Dražen Medojević**, dodajući da je tužilaštvo „namjerno i neprofesionalno“ navelo da su u pitanju brojevi ANB-a, podmećući njegovim klijentima.

Mandić je bio oštiji. „Laže svak kao pas ko tvrdi da sam ja ili bilo ko iz Nove srpske demokratije imao bilo kakve veze i kontakata sa ljudima iz ANB-a“, ustvrdio je predsjednik Nove, „Naravno da se ne sjećam bilo kakve komunikacije sa brojem koji je tužilaštvo navodno pronašlo u hiljadama razgovora i poruka koje sam imao od početka 2015. do danas“.

Koji dan kasnije Mandić je za svoje nevolje optužio novinare i vlasnike *Dana* i *Vijesti*: „Ovaj bijedni, nesojski pokušaj blaćenja, dogovor je Milivoja Katnića i sorošoidnih agenata raspoređenih u ovim medijima. Stoga, prvi korak u rasvjetljavanju ove monstruozne prljavštine treba da otpočne tako što će tandem Katnić – sorošoidi, objaviti tačan sadržaj tog SMS-a, koji mi je navodno poslat u februaru 2015. godine i učiniti javnim tonske zapise razgovora sa broja kojeg koristi

Kriminalci, stari znanci

U sjenci priča iz Višeg suda (*afera Državni udar*) ostala je informacija iz Specijalnog tužilaštva, gdje su neraspoređeni službenici ANB-a **Zoran Lazović** i **Duško Golubović**, „u svojstvu svjedoka“, dali izjave na okolnosti pripremanja njihove likvidacije, a po nalogu organizatora kriminalnih grupa na čijem čelu su, kako istražitelji osnovano sumnjaju, bili Kotoranin **Igor Vukotić**, Nikšićanin **Ranko Radulović** i albanski državljani **Erogen Brajović**.

Pozivajući se na iskaze svjedoka-saradnika kodnog naziva Jadranko Jonski, *Pobjeda* piše kako su njih dvojica „bili u vrhu liste za odstrjel jer su ometali djelovanje kriminalnih grupa“. Ostaje enigma – kako su neraspoređeni službenici tajne policije ometali djelovanje kriminalnih grupa. I da li se ta smetnja odnosi na sve grupe.

Usput budi rečeno, riječ je o izuzetno uticajnim i poprilično kompromitovanim službenicima ANB koji su prije tri godine bili na listi pripadnika tajne policije čiji su odlazak iz Službe zahtijevale zapadne službe bezbjednosti, kao jedan od preduslova za pristupanje NATO-u.

Zoran Lazović je široj javnosti postao poznat kao jedan od gostiju na vjenčanju Safeta Kalića, kome je prisustvovao skupa sa nekim od tada najuticajnijih i najopasnijih kriminalaca iz regina (Ljubiša Buha Čume, Darko Šarić...).

Golubović je tada (2014-15) pominjan u aferi oko formiranja navodne paraobavještajne službe koja je imala zadatak da prati i kompromituje opozicionare, diplomate, sudije, kritičare režima. Medojević je, kao član skupštinskog Odbora za bezbjednost, tvrdio da tu službu formira Milan Roćen.

Imovina Duška Golubovića (višemilionske vrijednosti) bila je meta više bombaških napada. Podrazumijeva se da počinioici nijesu otkriveni.

Mihailo Čađenović sa osobama sa kojima je navodno razgovarao“.

Mandić nije izdržao a da se, na sebi svojstven način, ne osvrne i na spekulacije o navodnoj saradnji Fronta i ANB-a. „Znate, postoje u javnosti različita mišljenja. Postoji mišljenje javnosti - one koju ja predstavljam - da je upravo Vaš medij (*Vijesti*) osnovala Agencija za nacionalnu bezbjednost...“. Baš kao i svake druge, i Mandićeve optužbe govore o *tužiocu* makar onoliko koliko govore o *optuženima*. To je, ipak, dio neke druge, crnogorske, parapolitičke priče.

Mediji su, u međuvremenu, otkrili identitet osoba koje koriste ANB-ove telefone iz izvještaja Specijalnog državnog tužilaštva. Riječ je o **Luki Bulatoviću** i **Bojanu Vukčeviću**.

Prema dostupnim informacijama Bulatović je načelnik ANB-a, koji je prije nekog vremena, skupa sa vlasnikom nekadašnjeg kafea **Grand Rankom Ubovićem**, pominjan kao jedan od svjedoka koji bi pred kosovskim pravosuđem trebao da svjedoči o vezama i kontaktima sa regionalnim narkobosom **Naserom Keljendijem**. Zanimljivo je da skupštinski Odbor za bezbjednost tada od ANB-a nije mogao dobiti podatke o kontaktima Keljendija sa ovdašnjim političarima, iako se

• KRIVI MU SOROŠOIDI: Andrija Mandić

sarajevski „biznismen“ u medijima na sav glas hvalio dobrim vezama u Crnoj Gori.

Bojan Vukčević je od proljetos rukovodilac podgoričkog Centra ANB. Na toj dužnosti zamijenio je **Milana Kovačevića** koji je razriješen poslije ubistva **Radivoja Jovanovića** i **Miloša Šakovića** u centru Podgorice. Na novu funkciju Vukčević je došao kao pripadnik Sektora za kontraobavještajnu službu.

Bilo bi važno, ako Mandićevi i Čađenovićevi kontakti sa službenicima ANB-a imaju bilo kakav javni značaj, znati šta je o tim razgovorima i SMS porukama zabilježeno u izvještajima Agencije.

Zakon o tajnosti podataka ne definiše vremenski rok nakon koga

podaci ANB-a prestaju da budu tajni. Tako su nam do danas nedostupni praktično svi podaci koji se tiču angažmana ANB-a, tadašnje Službe državne bezbjednosti, u vrijeme oživljavanja višepartizma u Crnoj Gori, početkom posljednje decenije prošlog vijeka. O tim aktivnostima, zato, znamo samo ono o čemu su govorili neposredni učesnici. Prije svih nekadašnji predsjednik Narodne stranke **Novak Kilibarda**.

Aon je, ne jednom, ustvrdio da je njegovu stranku osnovala SDB. „Trebao im je (**Momiru Bulatoviću** i **Milu Đukanoviću**) transmisioni kaiš i mjesto gdje je trebalo da budu svi njihovi kadrovi kojima nisu mogli da daju ministarske fotelje. Trebao im je i vođa, pa su se odlučili za mene, kao poznatog disidenta. Dakle, Narodna stranka nije osnovana iz moje glave, nego iz glave ljudi koji su smijenili Veselina Đuranovića i ostale“, rekao je Kilibarda 2002. gostujući na kolašinskoj TV *Orion*. Uopstalom, ANB je tek propisima usvojenim 2005. godine, makar zvanično, prestala biti „politička policija“. Tada je naložena i njena *departizacija*. O uspješnosti tog procesa svjedoči podatak da je tadašnji direktor *Agencije* danas premijer (jedinствен slučaj u postkomunističkom svijetu) – i potpredsjednik vladajuće partije.

Zato stvarne razmjere njegove moći možemo samo da naslutimo. Kao i pravu snagu službe. I sa ove i sa one strane zakona.

Politička policija

Jedan od rijetko dostupnih *fajlova* o radu SDB-a, do koga je *Monitor* došao prije desetak godina (2009) svjedoči kako je do 1966. godine - kada je tajna služba po prvi put „reformisana“, u SDB RSUP-u Crne Gore vođeno je 40.885 dosijea za građane (ukupne dužine oko pola kilometra), „što je obuhvatalo čak 25 odsto radno sposobnog stanovništva“. Nakon *reforme* SDB je zadržao 11.673 personalna i 448 drugih dosijea (za oko 10 odsto stanovništva Crne Gore), kao i 50.000 raznih izvještaja, analiza i drugih dokumenata. „Samo jedan metar dokumenata tajne službe je predat arhivskim ustanovama, ostatak je spaljen - čime je možda zauvijek nestala mogućnost pouzdane rekonstrukcije crnogorskih trauma iz prošlosti.

Potom se broj „obrada“ uvećao, vjeruju analitičari, pošto su listi već postojećih neprijatelja dodata i lica koja su „djelovala sa pozicija crnogorskog nacionalizma“.

Ipak, u punoj snazi jednopartijskog sistema, sredinom devedesetih prošlog vijeka, crnogorski SDB je brojao oko 220 službenika. Dvadeset godina kasnije, (2007) ANB ima preko 450 aktivnih operativaca, analitičara i službenika. Broj špijuna uvijek je bio i biće „službena tajna“.

Zoran RADULOVIĆ

Zatvorenici

Piše: Zoran RADULOVIĆ

Tri godine su prošle od kako je u Podgorici, sinhronizovanom akcijom maskiranih i uniformisanih huligana i batinaša brutalno razbijen najveći protestni skup održan u Crnoj Gori u ovom vijeku.

Ljudi su te večeri izašli iz svojih domova kako bi – sebi i drugima – branili pravo na slobodu govora, slobodu od straha, slobodu od siromaštva. Vlastito dostojanstvo. Poraženi su. Anonimne siledžije prebijali su ih po ulicama. Bahati vlastodršci vrijeđali sa TV ekrana. Dok su nedorasli političari iz organizacije tražili zaklon. I alibi. Ostala je nada da (još jedna) izgubljena bitka ne znači konačan

porazideje o građaninu „što se ne šće u lance vezati“.

Godišnjica tog udesa obilježena je mimohodom u centru Podgorice. Dok su šetači, predvođeni liderima opozicije, klicali „Milo lopove“, psovao ih je mladić sa djetetom u naručju. „Sve da ih istreseš, osim ovih iz prvog reda, nećeš naći 100 eura“, imao je potrebu da objasni svoj bijes pred prolaznicima koji su, poput njega, sa strane pratili ni po čemu reprezentativnu povorku. „Tu, među njima, niko neme pet eura u džepu“.

„Nemamo ni mi što ih gledamo“, odbrusila je jedna od tri gospođe koje su sjedjele na obližnjoj klupi. I svi se

vratiše sebi i svojoj svakodnevici. U kojoj vijest dana može biti i odštetni zahtjev porodice Safeta Kalića, uglednog koliko i kontroverznog biznismena iz Rožaja – trenutno na privremenom radu u nekom od njemačkih zatvora, kojim se od države traži naknada za uništeni terenac marke *hamer*. Upravo onaj kojim su prije tri godine (ne) poznate siledžije, maskirane uniformama specijalnih policijskih snaga, progonile građane duž glavnog

podgoričkog buleva.

Totalnu štetu na vozilu platiće država. Šteta na državi još nije procijenjena.

Grupa pritvorenika iz zatvora u Spužu štrajkovala je glađu, početkom nedjelje, zahtijevajući poboljšane uslove za „kolegu“ Vladimira Ulamu, svakodnevno prisustvo ljekara i pravo (već garantovano propisima) na svakodnevne šetnje zatvorskim krugom u trajanju od najmanje 60 minuta.

Štrajk je trajao nepunih 24 sata pošto su zatvorske vlasti u rekordnom roku ispunile postavljene zahtjeve: ljekar će u ZIKS-u biti stalno prustan; svakodnevne zatvorske šetnje trajaće, ne jedan nego dva sata; dok je Vladimir Ulama, jedan od mladića optuženih za ubistvo Nemanje Medina čije tijelo rodbina, prijatelji i policija traže već dvije godine, premješten u bjelopoljski zatvor. U kome su, prema tvrdnjama bivših i sadašnjih zatvorenika, uslovi boravka mnogo bolji, a zatvorski režim blaži u odnosu na Spuž.

Kako se ono kaže: hvala Vladi. Nema, zato, sumnje da će i na narednim izborima – koji god da budu – stanovnici ZIKS-a opet *listom* glasati za DPS. Ko će kome...

Ne mogu se međutim, poput pritvorenika u Spužu, baš svi pohvaliti esnafskom solidarnošću.

Eto, na primjer, KAP – ako se još neko sjeća pokojnog Kombinata u Dajbabama koji je, svojevremeno, preko reprocilca razvučenog od Plužina (HE Piva) do mora (Luka Bar) hranio trećinu Crne Gore. Preostali radnici u fabrici ovih dana sa tugom svjedoče kako se postrojenje glinice reže u staro gvožđe. Krajnje neselektivno i kao u panici, kažu. Neki, njima nepoznati ljudi, obilaze fabričke hale tražeći plijen. Omiljeni su im električni vodovi od bakra.

Istovremeno, uprava *Uniproma* koja KAP-om rukovodi po osnovu ugovora o tehničkoj saradnji potpisanog sa stečajnim upravnikom, ponovo smanjuje broj radno angažovanih. Nakon što su iz fabričkog kruga udaljeni ranije angažovani penzioneri Kombinata (jeftiniji su od „običnih“ radnika) sada se i preostalim radnicima stavlja do znanja da se od njih očekuje još veći radni angažman. Pa ko ne može da izdrži, još je na vrijeme da dobije otpremninu koju je Vlada, iz državnog budžeta, ponudila još prije četiri-pet godina. I da tim novcem otplati kredite. A ko ostane ima da stisne zube.

Po čijem naređenju i za čiji račun se sve to radi – to radno angažovani u KAP-u ne smiju ni da pitaju. Nije im to Spuž. Niti su oni gospoda sa domaćih i međunarodnih potjernica. Od ranije poznata vlastima. Na ovaj i onaj način.

Preostali radnici KAP-a petu godinu rade pod logoraškim uslovima. Uz obećanje da će im biti još teže. Zato su se pritvorenici u Spužu za jedan dan izborili za ispunjenje svih svojih zahtjeva. Da li je razlog esnafska (ne)solidarnost, ili su u pitanju simpatije vlasti, tek – u Crnoj Gori je sve teže razlikovati slobodne od zatvorenika

Ljekari optužuju Ministarstvo i Fond

Skoro dvije trećine crnogorskih ljekara smatra da je korupcija prisutna u ustanovi u kojoj rade, i kao glavne krivce za takvo stanje označavaju Ministarstvo zdravlja, Fond za zdravstveno osiguranje i rukovodioce zdravstvenih ustanova. To su rezultati istraživanja *Korupcija u zdravstvu iz ugla ljekara*, koje je sproveo Sindikat doktora medicine Crne Gore (SDMCG) u partnerstvu sa Ljekarskom komorom Crne Gore, u okviru projekta *Struka ispred politike*, Centra za građansko obrazovanje (CGO).

Istraživanje je sprovedeno na uzorku od 312 ljekara (21 odsto od ukupno 1.649 ljekara) iz Kliničkog centra, Instituta za javno zdravlje, tri opšte bolnice - bjelopoljske, nikšićke i kotorske, te ljekara iz sedam domova zdravlja.

Čak 91,3 odsto anketiranih ljekara smatra da je korupcija najizraženija u Fondu za zdravstveno osiguranje, 90,3 odsto u Ministarstvu zdravlja i 91,1 odsto u KCCG. I nezadovoljstvo radom Ministarstva je veliko – 90 odsto, a nezadovoljno radom Fonda je prisutno kod 89 odsto anketiranih.

Odgovornost za korupciju u javnom zdravstvu ljekari su pored pobrojanih institucija – Ministarstva i Fonda, adresirali i na rukovodioce

Neuobičajeno za ovdašnje institucije, objavljivanje ankete, po kojoj skoro dvije trećine ljekara smatra da je korupcija sveprisutna u ustanovama u kojima rade, izazvalo je reakcije nadležnih. I uobičajeno prebacivanje odgovornosti

zdravstvenih ustanova i pacijente.

Ljekari su i sami sebe, nenamjerno, pridodali ovom spisku – čak dvije trećine ispitanih, 63,7 odsto, ne bi prijavilo korupciju počinjenu od kolega, a više od polovine 51,2 odsto ne bi prijavilo korupciju počinjenu od menadžmenta u zdravstvu. I to sve uz

činjenicu da se 62,9 odsto anketiranih izjavilo da u njihovoj ustanovi postoji korupcija. Nije opravdanje, ali ljekari, kao i ostali građani, nemaju ili imaju veoma malo povjerenje u institucije – nedostatak povjerenja da će prijava ostati anonimna iznijelo je 35,7 odsto anketiranih, 21 odsto i

ne zna kome bi prijavili korupciju, dok bojazan od mogućih posljedica ima 33,7 odsto ljekara.

Neuobičajeno za ovdašnje institucije, rezultati ankete su odmah po objavljivanju izazvali reakciju nadležnih.

Ministarstvo zdravlja, na čijem čelu je **Kenan Hrapović**, nije zabrinulo to što većina ljekara smatra da korupcije itekako ima, te da se protiv nje i ne vodi borba, već je zatražilo hitnu reakciju Agencije za sprečavanje korupcije (ASK) i drugih nadležnih organa.

„Smatramo neophodnim da, u skladu sa nadležnostima, reaguju u što kraćem roku, kako bi se spriječilo uznemiravanje javnosti i skinula stigma sa profesije ljekara i ključnih institucija u zdravstvenom sistemu”, kaže se u reagovanju Ministarstva.

Dodali su i da nude punu podršku i saradnju svim nadležnim organima u provjeri podataka i ulozi tog resora i institucija sistema u navodnoj korupciji u zdravstvu. Ajde da zanemarimo punu podršku, ali uznemiravanje javnosti? Koje – zdravima je ionako svedeno, a pacijenti itekako znaju u kakvom je stanju zdravstveni sistem, tako da ih teško što više može uznemiriti.

Po ugledu na Ministarstvo, i u Fondu zdravstva, čiji je direktor **Sead Čirgić**, kažu da „istraživanje SDM svakako treba da bude predmet interesovanja nadležnih institucija, pa očekujemo njihovu reakciju” i u tom pogledu stoje na usluzi.

U Fondu, sa punom moralnom i profesionalnom odgovornošću, tvrde da u ovoj instituciji nema korupcije i da menadžment Fonda predano radi na uspostavljanju mehanizama za transparentnost u svom, ali i u radu u zdravstvenim ustanovama, te da je mogućnost korupcije – svedena na minimum.

Pošto je diskretno poslata poruka da ljekari u istraživanju u stvari lažu, u oba saopštenja se iznosi briga u smislu da je potrebno skinuti stigmu sa Ljekarske profesije, te da su u „takozvanom istraživanju iznešene teške optužbe na račun Ljekarske

profesije”. Računa se valjda da će teške optužbe koje su sami ljekari uputili na račun menadžmenta, Ministarstva i Fonda riješiti ASK. To je završeno.

Iz Kliničkog centra (KCCG) su istakli da istraživanje o korupciji u zdravstvu nije interpretirano na pravi način: „Ljekari u Kliničkom centru Crne Gore profesionalno i odgovorno obavljaju posao i rukovodstvo KCCG u potpunosti podržava i cijeni njihov rad, tako da smo ubijeđeni da istraživanje koje su sprovedi Sindikat doktora medicine i Ljekarska komora nije interpretirano na pravi način i da ovakve priče o stepenu korupcije u zdravstvu ne odgovaraju stvarnom stanju”.

Iz Sindikata su nakon ovih reagovanja objasnili da je tendenciozno protumačen podatak da 62,9 anketiranih ljekara smatra da u njihovoj ustanovi postoji korupcija, „ali ne u njihovim redovima kako se

manipuliše u javnosti već u zapošljavanju, rješavanju stambenog pitanja i postavljanju direktora, prilikom dodjele specijalizacija omogućavanja kontinuirane edukacije ali i u javnim nabavkama”. Anketirani ljekari korupciju ponajmanje vide u pojedinačnoj korumpiranosti ljekara - samo 11 odsto.

Podsjetili su i da neke od crnogorskih javnih zdravstvenih ustanova i 15 godina vode isti ljudi, za čiji kvalitet rada ne postoji nikakva evaluacija.

Koliko god percepcija korupcije bila različita,

Opet bura u Ljekarskoj komori

Nakon što je objavljeno istraživanje Sindikata doktora medicine, koje je rađeno u saradnji sa Ljekarskom komorom, predsjednik Komore **Aleksandar Mugoša** se ogradio od njega.

Način na koji je Sindikat prezentovao rezultate ankete sprovedene u okviru projekta *Struka ispred politike*, nanio je ogromnu štetu ugledu Ljekarske profesije i članovima Ljekarske komore, ocijenio je Mugoša.

On je istakao da je partnersku izjavu o učestvovanju Ljekarske komore u tom projektu potpisao 14. februara, ali da od tada nije učestvovao ni u jednoj njegovoj fazi. Mugoša je u saopštenju naveo da je, kao predsjednik i odgovorno lice Komore, shodno osnovnim odredbama Statuta, u obavezi da štiti prava i zastupa interese doktora medicine, kao i da se stara o ugledu i časti medicinske struke.

Ovakav stav izazvao je javnu reakciju dijela doktora koji su predsjednika Komore takođe optužili za nanošenje štete profesiji.

Dr **Nenad Todorović**, predsjednik Komisije za primarnu zdravstvenu zaštitu u Ljekarskoj komori, izjavio je da „i Sindikat doktora medicine i Ljekarska komora čekaju odgovor dr Mugoše, da bi vidjeli šta i kako”.

teško će ASK uz pomoć ostalih nadležnih institucija, pobiti sljedeće rezultate istraživanja: većina ljekara, njih 87,3 odsto, ocijenila je postojeći sistem borbe protiv korupcije kao neefikasan; većina anketiranih ljekara navela je da nijesu članovi političkih partija (82,9 odsto), ali prepoznaju da partijsko-političke veze dominantno vode do zapošljavanja (86,6 odsto); mali broj anketiranih smatra da partijsko-političke veze, usluga za uslugu, davanje poklona/novca, rođачke veze nemaju uticaj na zapošljavanje; da će do zapošljavanja dovesti i usluga za uslugu (84 odsto) i rođачke veze (82,6 odsto) takođe smatra većina anketiranih ljekara.

Milena Popović-Samardžić, predsjednica Sindikata doktora medicine je u ovonedjeljnom intervjuu izjavila: „Kad se kaže korupcija u zdravstvu vrlo nepravedno se najprije pomisli na ljekare. Razlog je što se godinama unazad rade istraživanja samo na temu pojedinačne, tj. sporadične korupcije u zdravstvenom sistemu Crne Gore. To je nepovezani, neorganizovani i povremeni vid korupcije koji gdje je prisutan nanosi moralnu štetu zdravstvenom sistemu time što unosi razlike među pacijentima, što za rezultat ima etiketiranje cijele struke kao korumpirane”.

Ona je apostrofirala pogubnost političke i systemske korupcije, kao oblika organizovane korupcije koji ugrožavaju državu finansijski ali i urušava kvalitet zdravstvene zaštite: „Nakon ovog istraživanja nadamo se da će javnost razmišljati u istoj ako ne i u većoj mjeri o zapošljavanju ljudi po partijskoj, rođачkoj ili nekoj drugoj vezi, o načinu izbora rukovodećeg kadra, o načinu dodjele specijalizacija, o tenderskim procedurama, javnim nabavkama jer su upravo to segmenti koji definišu kvalitet i održivost sistema javnog zdravstva. Sve pobrojano je izvor zadovoljstva, tj. nezadovoljstva građana Crne Gore javnim zdravstvenim sistemom”, kazala je Popović-Samardžić u intervjuu za *Fos media*.

Zabrinjavajući materijalni status

Od 312 anketiranih ljekara samo četvoro je „izuzetno zadovoljno” svojim materijalnim statusom.

Predsjednik skupštine Ljekarske komore **Nebojša Sekulić** smatra poražavajućim podatak iz istraživanja da se skoro 80 odsto ljekara izjašnjava da je nezadovoljno svojom materijalnom situacijom.

U istraživanju je 42,5 odsto ljekara svoju materijalnu situaciju ocijenilo kao podnošljivu, čak 33,8 odsto kao lošu i 9,1 odsto kao nepodnošljivu.

Tokom ranijeg istraživanja Sindikata - *Stepen zadovoljstva ljekara poslom* nezadovoljstvo platom iskazalo je čak 91 odsto anketiranih ljekara.

„Nažalost građanima se već godinama servira informacija da ljekari ne žive od svoje plate već od korupcije ili dopunskog rada u privatnoj praksi. Da podsjetimo, direktor Fonda za zdravstveno osiguranje prije pola godine medijima je servirao informaciju o vrlo visokim zaradama 100 ljekara u javnom zdravstvenom sistemu, pri tom ne pominjući 500 ljekara koji žive od zarade koja je ispod 600 eura. Takođe, nigdje nije obrazložio koliko ljekari sa zaradom preko 1000 eura za nju moraju raditi”, izjavila je Popović-Samardžić.

Odmah nakon istraživanja stigao je još jedan udar na Ministarstvo zdravlja. Ovog puta sa vrha, iz Vlade. Naime, sa 28,6 odsto realizovanog programa u prva tri kvartala ove godine, Ministarstvo zdravlja se našlo ubjedljivo na posljednjem mjestu u Vladinom izvještaju, svojevrсноj rang listi rada ministarstava. Koliko je to loše, govori podatak da je pretposljednje bilo Ministarstvo rada i socijalnog staranja sa 53,8 odsto realizovanog. Za prolaznu treba 60 odsto ostvarenih rezultata.

Iz Ministarstva zdravlja su se opravdali tvrdnjom da je premijer **Duško Marković** zadovoljan učinkom Vlade od 80,3 odsto u prva tri kvartala, te da je realizacija programa rada Ministarstva zdravlja zavisila od usaglašavanja zakona sa Evropskom komisijom. Naravno uvijek je neko drugi kriv, ako ne

Sindikata, onda Brisel.

Da su učinci Ministarstva zdravlja porazni smatra potpredsjednica Skupštine Ljekarske komore i član Izvršnog odbora Sindikata doktora medicine doktorka **Žanka Cerović**. Ona je javno zatražila od ministra Hrapovića da podnese ostavku i apelovala na premijera da shvati ozbiljnost situacije.

Oglasio se i premijer i na Tviter nalogu Vlade napisao da je zadovoljan učinkom, ali i da je pozvao ministre da „dodatno daju gas”!

Ministar Hrapović je još ranije, na medijske špekulacije o njegovoj rokadi sa ministarske na ambadorsku fotelju, kazao da od toga nema ništa, te da ostaje ministar do kraja mandata.

I da, korupcije nema, to najbolje znaju pacijenti.

Predrag NIKOLIĆ

LOVČEN BANKA^{AD}

Stambeni kredit sa 12 mjeseci grejs perioda

- do €150.000
- NKS od 3,75% (fiksna)
- EKS od 3,96%
- rok otplate do 240 mjeseci

Reprezentativni primjer: Ukupan iznos kredita: 60.000 € / Rok otplate: 180 mjeseci / Nominalna kamatna stopa: 3,75% (fiksna) / Efektivna kamatna stopa: 3,96% / Administrativna naknada: do 1% ukupnog iznosa kredita / Anuitet: 477,12 € / Ukupan iznos koji potrošač treba da plati: 80.156,25 € / Ukupni troškovi za potrošača: 20.156,25 €*

*Ukupni troškovi predstavljaju zbir kamata za cijeli period trajanja kredita, administrativne naknade (do 1% ukupnog iznosa kredita), naknade za mjesicu (2€), upita u Kreditni biro CIBCG (3,5€). U obračun EKS, obračun ukupnih troškova i ukupnog duga nije uključen trošak za pribavljanje lista nepokretnosti, premije osiguranja i procjene nekretnosti, koji će biti uključeni u konačni obračun.

Šta li je **Veselin Grbović**, predsjednik Opštine Nikšić, očekivao da će čuti u tamošnjem pozorištu, kada je ove sedmice odveo svoju suprugu da odgledaju predstavu *Sin*, niko ne zna. Jasno je jedino da se nije nadao da se u teatru govori istina. Valjda sviknut na partijske skupove na kojima se obećavaju kule i gradovi i ne pominju ružne riječi poput – kriminal, korupcija, ratni zločini i zloupotreba službenog položaja. Osim naravno kada se kratko saopšti da toga - nema.

Grboviću i njegovoj supruzi pozorište je prisjelo ubrzo nakon što su sjeli. Prema svjedočenju prisutnih, počeli su glasno da negoduju još na samom početku, dok je glumac **Srdan Grahovac** pričao o *zemlji u kojoj se ne ratuje, ali se gine od zalutalih metaka* i o *kriminalcima* iz Budve i ostalih gradova Crne Gore. Gradonačelniku Nikšića zasmetao je posebno ovaj dio o Budvanima s one strane zakona, dok se supruga uzrujala zbog umjetnosti i kritikovala glasno Grahovca zbog „nenaučenog i nepripremljenog teksta”. Grbovići su, javili su mediji, potom i napustili predstavu.

„Sa čovjekom nešto nije bilo u redu. Ili je bio pijan ili... Počeo je da priča da u Budvi ne postoji ništa samo kriminal. To nema veze sa tekстом. Otišli smo jer nijesmo željeli da prisustvujemo takvoj ružnoj sceni”, objasnio je gradonačelnik Nikšića naprasnu porodičnu odluku. Slijedeći Grbovićevo viđenje, možda je i specijalni tužilac *pijan* – godinama podiže optužnice zbog kriminala u Budvi.

„Nijesam znao ko su ti ljudi. Tek kasnije mi je rečeno. Šta da se radi kada imamo ljude vrlo smrznute od svojih pozicija. Možda se i oni nalaze u onim miljeima kojih sam se dotakao pa su zato negodovali”, kazao je Grahovac, nakon predstave.

Grbovići u tim miljeima? Hajd' da vidimo. Gradonačelnik Nikšića, za razliku od Budvana u zatvoru, i većine depees gradonačelnika, ima

Partijski vojnik i u pozorištu

Zašto se gradonačelnik Grbović nije nadao da se u nikšićkom pozorištu govori istina, i zašto ga je ona takla

samo jednu krivičnu prijavu. Zaradio ju je još u vrijeme dok je bio direktor Direktorata za saobraćaj.

Mreža za afirmaciju nevladinog sektora (MANS) podnijela je protiv Grbovića prije pet godina

krivičnu prijavu zbog davanja posla mimo procedura nikšićkoj kompaniji *Mehanizacija i programat*. MANS je Grbovića optužio da je nesavjesno vršio dužnost u postupku javne nabavke za rekonstrukciju

obilaznice Žabljaka, tako što je firmi *Mehanizacija i programat AD Nikšić* dozvolio u ponudi da predvidi iznos nepredviđenih radova od 10 odsto, iako za to ne postoji zakonski osnov, i da je ovoj kompaniji dodijelio posao i pored toga što nije imala odgovarajući dokaz, kojim bi potvrdila ekonomsko-finansijsku sposobnost.

Tužilaštvo nije pokrenulo postupak protiv Grbovića, ali kako se s njima nikad ne zna, moguće da je nikšićkog gradonačelnika i zbog toga žacnulo u pozorištu. Tužilaštvo je na vrata nekih gradonačelnika i funkcionera zakucalo decenijama kasnije.

Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN CG),

ukazuju da je Grbović ne samo jednom, kad se gradila obilaznica u Žabljaku, nego i više puta bio slab na ovu firmu. Gradonačelnik Nikšića nije želio međutim da odgovori na pitanje novinara CIN CG da li krši zakon kad kao prvi čovjek Opštine potpisuje ugovore o milionskim poslovima sa privatnom kompanijom u kojoj radi njegova supruga. Konačno, u kompaniji *Mehanizacija i programat* ustvrdili su da Grbovićeva supruga ne radi kod njih, iako je gradonačelnik to prijavio. Do kraja, ostalo je nejasno po kom osnovu Grbović krši zakon, tako što prijavljuje netačne podatke, ili tako što iz budžeta milione prosljeđuje u kompaniju u kojoj mu radi supruga.

Grbović sa onima o kojima

Centar za istraživačko novinarstvo Crne Gore (CIN CG), je prije par godina otkrio mogući razlog Grbovićeve blagonaklonosti prema kompaniji *Mehanizacija i programat*. Objavili su imovinski karton iz kog se vidi da njegova supruga radi tamo

se govorilo u predstavi *Sin* dijeli još par sitnica. Njegov službeni automobil nerijetko se viđa na plažama i drugim destinacijama za odmor, pa i nepropisno parkiran. Istina, zbog fotografisanja kako krši zakon o saobraćaju, Grbović novinare nikad nije tukao, poput njegovog nekadašnjeg kolege iz glavnog grada.

Gradonačelnik grada pod Trebjesom može se pohvaliti i da je još jedan u nizu funkcionera iz vladajuće partije koji je ove godine zatražio da legalizuje objekat u svom vlasništvu. Radi se o kući na Žabljaku. Grbović je zahtjev za legalizaciju vikendice za Žabljaku predao 5. juna. U zahtjevu se navodi da se kuća nalazi u naselju Motički gaj i da je izgrađena 1991.

godine. Navedeno je da je završena i useljena i da se sastoji od prizemlja i potkrovlja.

Grbović voli i da posluje iza zatvorenih vrata. Tako se recimo našao na listi onih koji su nezakonito tokom 2015. godine poslove vrednije od 5.000 eura dogovarali u četiri oka, i to do sedam puta prešišali procenat ukupnih poslova koji se smiju ugovoriti neposrednim sporazumom.

Kada bi gradonačelnici iz vladajuće partije organizovali takmičenje – ko bolje obećava brda i doline i o realnosti govori tako da je ne prepoznate, Grbović bi sasvim sigurno bio kandidat za prvo mjesto.

„Privredna slika Nikšića je popravljena iz korijena, s obzirom na to da u gradu ima dosta velikih firmi koje su značajne za cijelu Crnu Goru”, ocijenio je ne tako davno.

Dok mladi, ali i stariji, grad napuštaju u potrazi za boljim životom, Grbović se hvališe da je izgradio – nove ambulante, apoteke, vrtiće, dnevne centre za stare, kolektor za prečišćavanje otpadnih voda... Prema Grboviću, za njegovog mandata u tom gradu podigut je nivo zdravstvene zaštite, riješeni su svi stečajevi, a grad i kulturno uzdignut.

Iz opozicije su mu odgovorili. „Kolektor za prečišćavanje otpadnih voda finansiran je iz evropskih fondova, a otvoren 'tek' četiri puta. Još nije pušten u rad, a progutao je više eura nego što će prečistiti kubika otpadnih voda u narednih 10 godina”, kazao je **Nemanja Vuković** iz Demokrata.

„Je li za pohvalu činjenica da ste u poslednjih devet mjeseci u Nikšiću, i to za Dan opštine, presjekli crvenu vrpcu na otvaranju privatne benzinske pumpe i na otvaranju privatnog supermarketa, u kojem, u momentu otvaranja, nije bio ni jedan novozaposleni?”, pitao je Vuković gradonačelnika Nikšića. „Možete li se, gospodine Grboviću, pohvaliti procentom nezaposlenih u našoj opštini koji je u rapidnom rastu? Je li za pohvalu činjenica da u prethodnih 5 godina imamo

je prije par godina otkrio mogući razlog Grbovićeve blagonaklonosti prema kompaniji *Mehanizacija i programat*. Objavili su imovinski karton iz kog se vidi da njegova supruga radi tamo i podatke koji

Kada bi gradonačelnici iz vladajuće partije organizovali takmičenje – ko bolje obećava brda i doline i o realnosti govori tako da je ne prepoznate, Grbović bi sasvim sigurno bio kandidat za prvo mjesto

3.100 manje zaposlenih? Možete li se pohvaliti javnim dugom od 40 miliona eura, a obećali ste, 2013. godine kada ste došli na vlast, da ćete javni dug u roku od dvije godine svesti na nulu?”, rekao je pitanja Vuković.

Otkako je preuzeo kontrolu nad gradom, Grbović se javnosti predstavlja kao izbavitelj grada od nedomaćinskog upravljanja nikšićkom kasom njegovog prethodnika. Odluke lokalnog parlamenta i finansijska dokumenta, o čemu je *Monitor* već pisao, pokazuju da je on samo još jedan depeesovac na čelu grada koji kao i prethodnik uz odobrenje Vlade podiže milionske kredite kako bi pokrивao troškove ogromne administracije.

Po dolasku na mjesto gradonačelnika, Grbović je naslijedio desetinu miliona eura duga. Nije sigurno o kolikom se iznosu precizno radilo, ali je prema zvaničnim saopštenjima Opština tada dugovala preko 40 miliona eura. Grbović se hvali da je dug Opštine smanjen, ali po pravilu zaboravlja da napomene da je to zahvaljujući novim zaduženjima. Zaboravi reći i da je dug Nikšića u januaru 2004. recimo, kada je gradom upravljala opozicija, prema podacima Državne revizorske institucije (DRI) iznosio svega - 97.947 eura.

Sinovi DPS-a u nacionalnom teatru.

Milena PEROVIĆ-KORAĆ

NJEGOŠ I PRIKLJUČENJA

Mutne vode

psadno stanje vlada u Crnoj Gori - Bošnjaci hoće da ukinu Njegoša. Nema ko se nije izjasnio.

Priča i dalje pršti, ali ishod se da nazrijeti: kao na bini - kad se pogase svjetla, rasprše dimne zavjese i popadaju konfete - ostaće mrak.

Ova runda obračuna oko istorije, tradicije, književnosti, mitova, zločina, poezije i ostaloga počela je naslovima u medijima „Bošnjačka dijaspora traži zabranu Njegoša i Kiša u školama” ili „Bošnjaci traže da se zabrane Njegoš i Kiš”.

„Više bošnjačkih organizacija iz dijasporе zatražilo je od regionalnih, a posebno crnogorskih vlasti da zabrane i iz obavezne lektire uklone *Gorski vijenac* Petra II Petrovića Njegoša i *Pešćanik* Danila Kiša, ocjenjujući da se radi o ‘nacionalističkim djelima prema islamu i muslimanima’”, glasila je jedna verzija.

Druga je bila znatno nakićenija: „Bošnjačka akademija nauka i umjetnosti (BANU), Bošnjačko nacionalno vijeće – savjet u Crnoj Gori, Bošnjačko nacionalno vijeće u Srbiji, Bošnjačka kulturna zajednica i grupa drugih bošnjačkih organizacija uputili su apel ministarstvima prosvjete i kulture Crne Gore da pokrenu postupke zabrane i uklanjanja iz svojih školskih programa...”. Niko nije pomenuo da je tekst izvorno objavljen na internet stranici bošnjaci.net.

Tu sad ide kvaka. Apel potpisuju: *Pravda* - BiH, KSPD *Sandžak* u Sloveniji, Bošnjačko-američka nacionalna asocijacija, Kongres Bošnjaka Sjeverne Amerike i Institut za istraživanje genocida Kanada

U tekstu piše da je „apel na znanje upućen i i bošnjačkim institucijama”: Bošnjačka akademija

Možda će se u danima pred nama razjasniti odakle vjetar duva i ko povlači konce u ratovanju sa Njegošem. Možda i neće. Sigurno je samo da će ostati - zla krv

nauka i umjetnosti (BANU), KZB Preporod, Vijeće Kongresa bošnjačkih intelektualaca, Bošnjačko nacionalno vijeće u CG i Bošnjačko nacionalno vijeće u Srbiji, Matica bošnjačka, Bošnjačka kulturna zajednica (BKZ)...

U onome što je prenijela većina medija u Crnoj Gori nekako su se potpisnici apela pomiješali sa onima kojima je apel „dat na znanje”. Suviše je trapavo da bi bilo slučajno. Više liči na udbaški rukopis. Čije udbe - ‘tice mu ga znale.

Vlada Crne Gore pozvana je da poništi odluku o „tzv. *Njegoševoj nagradi*”. Rok da se postupi po apelu je sto dana.

Nigdje u apelu nije napisano ni jedno ime. Poznavao ci prilika u crnogorskoj dijaspori uglavnom nijesu čuli gotovo ni za jednu od organizacija - potpisnica apela.

Stiglo je i nekoliko demantija. Bošnjačko vijeće u Crnoj Gori nazvalo je apel „misterioznim”. Ocijenili su da je objavljen članak „senzacionalistička podmetačina kojom se pokušava raspiriti sumnjičenje, isprovocirati nacionalna i vjerska netrpeljivost u Crnoj Gori”.

Kulturno i sportsko društvo *Sandžak* iz Slovenije, uputilo je demant u kojem piše da odbijaju bilo kakvu umiješanost „vezano za neku peticiju protiv Njegoša i Kiša”. „Očigledno je da je neko zloupotrijebio naše udruženje za svoje ciljeve s ciljem sijanja mržnje i netrpeljivosti”, piše u saopštenju koje, ovoga puta, ima potpis predsjednika Mirsada Adrovića.

Naravno da demanti nije zaslužio naslovnu stranu. Većina medija ga nije ni objavila.

Zahtjev za izbacivanje Njegoša i Kiša iz učionica bio je regionalna vijest. BZK *Preporod* iz Sarajeva, na primjer, oglosio se saopštenjem u kojem upućuje pripadnike bošnjačkog naroda koji se u dijaspori organiziraju putem raznovrsnih udruženja „da se koncentriraju na afirmiranje vlastite kulture i identiteta”, a ne da se bave pokretanjem posve nepotrebnog „lova na književne vještice, koji je počesto i naučno neutemeljen, ali i neukusan“. Takav stav izazvao je gnjevne reakcije na sajtu bošnjaci.net. Ta se polemika tamo nastavlja, ali crnogorskoj javnosti više nije interesantna.

Nijedna pametna glava dosad se nije usudila da prognozira - čemu sve ovo. Opsadno stanje proizvodi se već mjesecima, pljušti „agresivno svetosavlje”, „napada” se i „spašava” Njegoš, okamenjuje se crkva na Rumiji, plamte uspomene na Podgoričku skupštinu. O bilbordima i oslobodilačkoj srpskoj vojsci da ne pričamo. Za, recimo, prodaju Aerodroma - mnogo je. Za utjerivanje crnogorstva - previše je raštrkano.

U nekom trenutku moglo je da liči na disciplinovanje koalicionih partnera. Nakon „apela” Vlada je reagovala nesvakidašnjom brzinom. Iz Ministarstva prosvjete odbiacili su ideju o izbacivanju Njegoša iz škola, iz Ministarstva kulture zahtjev da se ukine *Njegoševa nagrada*.

Nije tu stalo. Na pitanje šta misle o izbacivanju Njegoša, iz Bošnjačke stranke su odgovorili da je zahtjev legitiman i dodali da je „visoko na agendi Bošnjačke stranke” i zahtjev da se na zastavu Crne Gore, pored

Ni jedna pametna glava se nije usudila da prognozira - čemu sve ovo. Opsadno stanje proizvodi se već mjesecima, pljušti „agresivno svetosavlje”, „napada” se i „spašava” Njegoš, okamenjuje se crkva na Rumiji, plamte uspomene na Podgoričku skupštinu. O bilbordima i oslobodilačkoj srpskoj vojsci da ne pričamo. Za, recimo, prodaju Aerodroma - mnogo je. Za utjerivanje crnogorstva - previše je raštrkano

krsta, stavi polumjesec.

Opet se oglosila i Bošnjačko-američka nacionalna asocijacija. Saopstili su da postojeći crnogorski državni simboli ugrožavaju i vrijeđaju nacionalna i vjerska osjećanja bošnjačkog naroda. Predlažu da simboli treba da budu u vedroj svjetloplavoj boji, ili pak modroj boji mora i rijeka, koja će se razlivati na platnu sa konturama državnih granica da ne „liče na kuhinjski stolnjak”. Kad pokušate da na internetu pronađete

Njegoš i osnovci

Kako se uči Njegoš u crnogorskim školama, najbolje pokazuju odgovori odlikaša na pitanje: o čemu se radi u *Gorskom vijencu*?

„O politici nekoj. Neka ljuba je bila izgubljena. Bilo je i koliko 'oćeš Turaka”, kaže mladi *Monitorov* sagovornik, proljetos izašao iz osnovne škole. Njegova vršnjakinja, za nijansu je preciznija: „O bitkama za Crnu Goru. To su ciklusi pjesama o toj temi. Vladika Danilo bio je nešto u dilemi kako da motiviše svoj narod, ja mislim Cetinjane, da se biju, da brane svoju otadžbinu od Turaka. Uf, ne znam zašto je Vuk Mandušić sanjao o onoj devojci”.

Ako se pogledaju udžbenici za osnovnu školu i za njih izabrani djelovi *Gorskog vijenca*, jasno je da djeca i nijesu tako glupa. Fragmentirano, silom na sramotu „pacifikovano”, nerazumljivo. San Vuka Mandušića i dio u kojem Mustaj kadija opisuje ljepotu - „O Stamble, zemaljsko veselje, kupo meda, goro od šećera” - iščupani iz konteksta uništavaju mogućnost da neko od 14- 15 godina išta shvati.

i Bošnjačko-američku nacionalnu asocijaciju - svaki klik odvešće vas na bošnjaci.net.

Potpredsjednik Vlade i lider Bošnjačke stranke **Rafet Husović** kazao je da njegova partija ne odustaje od zahtjeva da na grbu crnogorske zastave bude i polumjesec, te da je to potpuno opravdan i legitiman zahtjev. Ta inicijativa, kao je kazao, nije politički hir, niti politička trgovina.

Zanimljivo je kako spreman i odlučan stav ima predsjednik Bošnjačke stranke oko zastave i polumjeseca. Prosto zato što nije poznat po odlučnosti i po jasnim stavovima. Mnogo više suptilnosti pokazuje Bošnjačka stranka kada je riječ o ovovremenim stvarima, jučerašnjim zločinima. Biti uspravan dok se debatuje o tome šta je rekao Vuk Mandušić i nikad ne pitati koalicionog partnera o zločinima iz devedesetih, jasno pokazuje kvalitet Bošnjačke stranke. Riječ je o povjerenicima vlasti u bošnjačkom narodu. Nije se čulo gdje im je na agendi pitanje nekažnjenih ratnih zločina u Crnoj Gori. Za jedno mjesto generalnog direktora generalnog direktorata, spremni su da povjeruju u svaku laž DPS-a, da budu saučesnici u krečenju njihovih prljavih biografija.

Pored toga, puno ime funkcije na kojoj je predsjednik Bošnjačke stranke je: potpredsjednik Vlade za regionalni razvoj. Znamo kako tu stvari stoje. Sa vrlo malo pretjerivanja moglo bi se reći da je Husović potpredsjednik za pustu zemlju. Sto polumjeseca da se posadi na crnogorsku zastavu neće vratiti nijednog čovjeka što je od straha devedesetih ili od siromaštva u nezavisnoj Crnoj Gori pobjegao iz Plava, Gusinja, Petnjice, Bijelog Polja i drugih krajeva u kojima žive

Bošnjaci. I da se Njegošu ime zatre, stvar bi bila ista.

Formacijski, Rafetu Husoviću je to najpreči posao. Za to da mladi ljudi mogu da nađu posao u 17 opština u Crnoj Gori u kojima se smanjuje broj stanovnika - on je najvažniji čovjek u državi. Ne zna se da je slovo izustio, recimo, o tome što su sjevernjaci naglo počeli da uče njemački, da se Bijelo Polje probija u vrh opština

Sto polumjeseca da se posadi na crnogorsku zastavu neće vratiti ni jednog čovjeka što je od straha devedesetih ili od siromaštva u nezavisnoj Crnoj Gori pobjegao iz Plava, Gusinja, Petnjice, Bijelog Polja i drugih krajeva u kojima žive Bošnjaci. Sa vrlo malo pretjerivanja moglo bi se reći da je **Rafet Husović** potpredsjednik za pustu zemlju

iz kojih ljudi bježe, da nema daha živosti u Petnjici i Gusinju, džaba opštine.

Godina je 2018, doba je kratke pažnje i široke rasporostranjenosti informacija, ono što nazivamo javnošću stavove temelji na naslovima. Poput onih da Bošnjaci traže da se zabrane Njegoš i Kiš. Naslovi se, opet, savršeno slažu sa uopštenim mišljenjem dijela Crne Gore koji stoji na braniku pravoslavlja, ali i sa stavovima onih drugih koji se u po glasa smijulje vicu da sjednice Vlade počinju sa „merhaba”. Fakat da već dva mandata vladavina DPS-a počiva na plećima Bošnjačke stranke, podgrijava netrpeljivost prema Bošnjacima. Ne odnosi se to samo na opozicione birače. Iz drugih razloga - zato što smatraju da Bošnjacima pripada previiše - jednako su nezadovoljne pravoslavne glave iz vladajućih stranaka.

Možda će se u danima pred nama razjasniti odakle vjetar duva i ko povlači konce u ratovanju sa Njegošem i sličnom. Možda i neće. Sigurno je samo da će ostati - zla krv.

• PORIJEKLO MISTERIOZNOG
APELA: Bošnjaci.net

Miloš BAKIĆ

Svet okrenut naglavce

Kao u mračnoj komori fotografskog aparata

Piše: Milan POPOVIĆ

Svijest ne može nikada biti nešto drugo do svjestan bitak, a bitak ljudi je njihov stvarni životni proces. Ako se u svakoj ideologiji ljudi i njihovi odnosi pojavljuju obrnuti glavačke kao u cameri obscuri (mračnoj komori), onda ovaj fenomen proizlazi isto tako iz historijskog procesa njihova života, kao što obrnutost predmeta na mrežnjači oka proizlazi iz njihova neposredno fizičkog procesa života." (Karl Marx i Friedrich Engels, *Nemačka ideologija*, 1846, *Rani radovi*, Naprijed, Zagreb, 1976, str. 370)

U širokom spektru ideoloških mehanizama, mehanizam totalnog izokretanja, izvrtanja, okretanja stvari naglavce, upravo opisan u gornjem citatu, iz *Nemačke ideologije*, jedne od najpoznatijih referenci u celokupnoj istoriji moderne nauke, sigurno je najmarkantniji. Razlika između njega i onog drugog, mehanizma *pars pro toto*, sporednikifikacije i spina, opisanog u *Alterviziji* prošlog petka, proizilazi iz različitog stanja kapitalizma kao svetskog i historijskog sistema. Suptilni spin dominira u normalnom, okretanje naglavce u stanju sistema koje je daleko od ravnoteže, da se još jednom poslužimo rečima Ilje Prigožina.

Okretanja naglavce danas je sve više čak i u najrazvijenim centrima svetskog kapitalističkog sistema. Pogledajte samo SAD Donalda Trampa. O „lažnim vestima“ govori najveći proizvođač lažnih vesti u novijoj istoriji. I tako dalje i tome slično. Svakoga dana u nepodnošljivoj količini. Pa ipak, svet okrenut naglavce, još uvek je razvijeniji, na zapadnobalkanskoj, preciznije crnogorskoj periferiji. O tome zorno svedoče tri primera koji slede.

Prvi je primer „fašizma“. Kojeg je demonstrirao crnogorski vrhovnik, početkom aprila 2018, kada je novinare i vlasnike *Vijesti*, optužio da su „fašisti“, zbog toga što tobože diskriminišu njegovog sina u biznisu. Može li biti boljeg primera okretanja

stvari naglavce. Osoba koja je stvarno bila udarna pesnica, „Britva“ velikosrpskog fašizma 1990-ih, sada optužuje druge da su „fašisti“, samo zbog toga što ukazuju na produžavanje fašističke „prvobitne akumulacije kapitala“ (Karl Marks) 1990-ih, „permanentnom prvobitnom akumulacijom kapitala“ (Samir Amin) 2000-ih.

Drugi je primer vrhovnikovog optuživanja opozicije, da je „uzela pare“, od moćnih neprijatelja, čitaj mrskih Rusa. Zamislite samo, za „uzimanje para“, optužuje upravo onaj, u čijoj je tridesetogodišnjoj političkoj karijeri, „uzimanje para“, mora se priznati, bez gadljivosti, od svih, jednako Rusa kao i Amerikanaca, bilo, možda, jedina konstanta.

Treći je primer njegovih svakodnevnih optužbi, da je opozicija „izdajnička“. Vrhunac ironije. Za izdaju optužuje upravo onaj koji je izdao svakoga sa kim je bio. I poslednju komunističku nomenklaturu, i njenu SFRJ, čim je, krajem 1980-ih, procenio da ove i definitivno odlaze u istoriju. I velikosrpsku politiku Slobodana Miloševića, i njenu SRJ, čim je i ovima, krajem 1990-ih, istekao rok trajanja. Proces se nastavlja. Već sa prvim znacima slabljenja EU, naš vrli vrhovnik, sa onim „mlada snaša“ i sličnim „duhovitostima“, nagoveštava da ni ova ljubav ne mora biti večna.

Na kraju, još samo reč, o pravom mestu okretanja naglavce, u spektru vladajućih ideoloških mehanizama. Iako najmarkantniji, ovaj mehanizam je, danas, na samoj ivici toga spektra. Iza ove ivice, prestaje ideologija, kao kriva ali produktivna svest, a počinje otvoreno nasilje, kao kraj svake politike. Povećana učestalost ovog mehanizma na zabitoj zapadnobalkanskoj i crnogorskoj periferiji, kao i u do skoro najprosperitetnijim zapadnim centrima, samo je jedan od „sigurnih znakova smrti“, svetskog kapitalističkog sistema. O ovim znacima, i o onoj ivici, više u narednoj *Alterviziji*.

AMFILOHIJE BACIO RUKAVICU

Mitropolit Srpske pravoslavne crkve (SPC) u Crnoj Gori **Amfilohije Radović** sigurno nije očekivao jedinstvenu reakciju crnogorskih vlasti zbog dodatnih radova na nelegalno podignutom vjerskom objektu na vrhu Rumije.

Samo dan nakon što su mediji objavili da se kamenom zaziduje limena crkvice na toj planini, na licu mjesta su se obreli službenici Urbanističko-građevinske inspekcije Ministarstva održivog razvoja i turizma (MORT), Komunalne policije i komunalne inspekcije Opštine Bar, kao i pripadnici Uprave policije. Nijesu nikog tu zatekli, ali su konstatovali da obavljeni radovi nijesu u skladu sa zakonom. I da su u završnoj fazi.

„Radovi na crkvi Svete Trojice na Rumiji nijesu nikakva nova gradnja. Njima se ne mijenja ni gabarit ni oblik crkve”, saopšteno je iz Pravoslavne crkvene opštine Bar.

Iz MORT-a su najavili da će nakon okončanja postupka preduzeti zakonom predviđene mjere, a kakve će one biti nagovijestili su najviši državni zvaničnici.

Premijer **Duško Marković** i predsjednik Skupštine **Ivan Brajović** izjavili su u srijedu da objekat koji je na vrhu Rumije postavila Mitropolija crnogorsko-primorska SPC mora da bude uklonjen budući da je nelegalan.

„Vjerujem da će ići u pravcu uklanjanja svega što je u međuvremenu urađeno na tom objektu. Vjerujem da će ići i prekršajne i krivične prijave ako za to bude bilo uslova, a naravno to govori i u prilog činjenici da će objekat morati da se ukloni“, rekao je predsjednik Vlade. Brajović je istakao: „Ovo fasadiranje je potpuno nedopustivo i državni organi bi

Da li je medeni mjesec u odnosima SPC sa crnogorskim vlastima, a koji je, na obostrano zadovoljstvo, trajao više decenija, završen? Ako jeste, posljedice razvoda će se tek vidjeti i osjetiti

trebalo da preduzmu sve da se nešto što skrnavi Rumiju makne sa nje”.

Marković je odgovarajući na pitanje kada će se to desiti rekao da će taj objekat biti uklonjen kada se budu stvorili uslovi.

Činjenica je da je i prije 13 godina crnogorska Vlada donijela rješenje o uklanjanju limenog objekta koji je helikopterom tadašnje Vojske Srbije i Crne Gore poperen na vrh Rumije, ali da to nije obavljeno. Ne samo zbog Amfilohijevih kletvi („Ko srušio crkvu na Rumiji Bog ga srušio i svo njegovo potomstvo uništio!”), već prije svega zato što smo u gotovo cijelom tom periodu bili svjedoci visokog saglasja između crnogorskih vlasti i čelnika SPC. Na njihov obostrani interes i zadovoljstvo.

U opticaju je bila i ideja da se napravi pravoslavna crkva u Crnoj Gori, da se na taj način prevladaju podjele unutar pravoslavnih vjernika, što bi zadovoljilo veliki dio vladajuće stranke, ali, računalo se, i samog Amfilohija, budući

da nije uspio da postane srpski patrijarh.

Medutim, kako je vrijeme odmicalo, ta ideja je bila sve dalja, kao i njeni inicijatori, dok su veze bivale sve slabije. Zamijenili su ih jaz i nepovjerenje, jer je Amfilohije oštro kritikovao ključne poteze vanjske politike (članstvo u NATO-u, približavanje EU, priznanje Kosova), ocjenjujući da je „predsjednik Crne Gore **Milo Đukanović** postao igračka u rukama zapadnoevropske, američke i NATO imperije”.

Đukanović je uzvraćao:

„Očigledno je problem SPC da svakoga ko nije poput njih, slijepi poslušnik interesa ruskog imperijalizma, velikosrpskog nacionalizma i agresivnog svetosavlja koji ona promoviše, proglašava izdajnikom. Izdajnikom čega? Izdajnikom njihovih interesa? Da, taj sam”.

Ono što je još značajnije, crnogorska vlast je krenula u proces donošenja novog zakona o vjerskim zajednicama, kojim bi se faktički nacionalizovali objekti i imovina SPC, te stavile pod kontrolu njihove finansije. To nije prošlo prije tri godine, jer su se uz

minimumu potvrdio je partijarh srpski **Irinej** koji je krajem jula izjavio da je „položaj SPC-a u Crnoj Gori gori nego u vrijeme osmanske okupacije, a da je status Srba kao u doba ozloglašene fašističke tvorevine Nezavisne države Hrvatske!?”

Istovremeno je SPC dodatno podigla ulog. Navodilo se da su pravoslavci ugroženi u nekim djelovima Crne Gore u kojima čine manjinu, izbio je incident oko održavanja liturgije u Šasu (Svaču), tvrđeno je da je pravoslavnim vjernicima zabranjeno okupljanje na temeljima jedne crkvice iz 9. vijeka u ulcinjskom Starom gradu i nastavilo se dvonedjeljnim radovima u oktobru na vrhu Rumije. Sve sa ciljem homogenizacije svojih vjernika i izazivanja reakcije državnih organa, koji, eto, moraju da slijede zahtjeve albanskih i ostalih stranaka nacionalnih manjina.

To je zamjena teza. Rumija stoljećima bila mjesto okupljanja svih vjera i naroda koji su tu u miru i slozi živjeli, svjedočanstvo zajedništva i međukonfesionalne tolerancije. Ljubomorno se pjevalo da u starom i slavnom gradu Baru, ispod te svete planine „žive tri vjere koje neće da se dijele”.

Instaliranjem crkve na Rumiji SPC je za sebe nastojala da prigrabi kult Sv. **Vladimira** koji je upisan u registar kulturnih dobara Crne Gore kao nematerijalno kulturno dobro. U Upravi za zaštitu kulturnih dobara navode da je postavljanjem limene crkve na vrhu Rumije taj kult „pretrpio izvjesne izmjene”, te da „učesnici procesije islamske i katoličke vjeroispovijesti od 2005. godine ne učestvuju u procesiji ili učestvuju u manjem broju”. U rješenju kojim se on proglašava nematerijalnim kulturnim dobrom jasno je naznačena „potreba izmještanja limene crkve sa vrha Rumije”.

Zato je to simbolički ona tačka u kojoj se sukobljavaju ideja multivjerske Crne Gore i velikosrpske ideologije. Državni autoritet je brutalno zgažen prije 13

Rumija je stoljećima bila mjesto okupljanja svih vjera i naroda koji su tu u miru i slozi živjeli, svjedočanstvo zajedništva i međukonfesionalne tolerancije. Instaliranjem crkve na Rumiji SPC je za sebe nastojala da prigrabi kult Sv. **Vladimira** koji je upisan u registar kulturnih dobara Crne Gore kao nematerijalno kulturno dobro. Zato je to simbolički ona tačka u kojoj se sukobljavaju ideja multivjerske Crne Gore i velikosrpske ideologije

SPC pobunile i Katolička crkva i Islamska zajednica. Iz Vlade je nedavno saopšteno da će taj pravni akt „kojim će se SPC uvesti u pravni sistem države Crne Gore” biti pred poslanicima u četvrtom kvartalu ove godine.

Da su odnosi na istorijskom

SVETOZAR RADONJIĆ, AGRONOM IZ PODGORICE

Prije 13 godina Vlada je donijela rješenje o uklanjanju limene crkve koja je helikopterom tadašnje Vojske SiCG poperen na vrh Rumije, ali to nije obavljeno. Prije svega zato što je u gotovo cijelom tom periodu vladalo visoko saglasje između vlasti i čelnika SPC. Na njihov obostrani interes i zadovoljstvo. U opticaju je bila i ideja da se napravi Pravoslavna crkva u Crnoj Gori. Računalo se i na Amfilohija, budući da nije postao srpski patrijarh

godina podizanjem limenog zdanja na Rumiji. Tada je don **Branko Sbutega** izjavio: „Nikakve veze to nema ni s crkvom niti s vjerom, osim zloupotrebe crkve u najjasnije političke svrhe. Bestidno, agresivno, bezobrazno”.

„Mi kao manjinski narodi moramo sada biti veoma oprezni i odmjereni i ne reagovati na očigledne provokacije. Reakcija nadležnih državnih organa, uvjeren sam, ovoga puta neće izostati. U narednim danima i sedmicama vidjećemo kakvog će obima i sadržaja biti”, kaže predsjednik Demokratske partije **Fatmir Deka**.

U vrhu crnogorske vlasti procjenjuju da će razrješenje crkvenog pitanja u ovoj državi dovesti do stvaranja atmosfere slične predreferendumske, ali da je nakon dobijanja autokefalnosti Ukrajinske pravoslavne crkve od strane Carigradske patrijaršije, ipak, sve lakše.

Mustafa CANKA

Nije tačno da Crna Gora nema obradivog zemljišta. Samo na osnovu nedavno zaključenih ugovora biće investirano oko 9.2 miliona eura i pokrenuće se proizvodnja maslinovog ulja, ljekovitog bilja, povrća... Ti podaci, koji su se čuli u srijedu prilikom zasijedanja crnogorskog parlamenta, uz podatak da je 16. oktobar bio Svjetski dan zdrave hrane, bili su nam povod za razgovor o tim temama sa agronomom i vlasnikom podgoričke firme *Agrovita* Svetozarom Radonjićem.

„Crna Gora je agrarna država. Ona je zemlja sa najviše poljoprivrednih površina po glavi stanovnika u Evropi, ali i zemlja sa najviše neobrađenih površina po glavi stanovnika i zemlja sa najviše uvoza po glavi stanovnika

u Evropi. Sve to treba da iskoristimo kao veliku prednost. Imamo izuzetne šanse da uz adekvatnu agrarnu politiku i adekvatna sistemski rješenja obezbijedimo kvalitetnu hranu za naše stanovništvo i turiste i da u značajnoj mjeri zamijenimo uvoz i to uvoz izuzetno nekvalitetne hrane. Hrana koju uvozimo je, nažalost, lošeg kvaliteta i nije istog kvaliteta kao u zemljama iz kojih je uvozimo“, kaže Radonjić.

MONITOR: Može li Crna Gora da proizvodi zdravu hranu?

RADONJIĆ: Pošto smo zemlja sa izuzetno velikom tradicijom u proizvodnji vrhunske hrane, ako imamo izuzetnu klimu, obilje vode, ako smo zemlja sa najmanje korišćenih pesticida i vještačkih đubriva u Evropi onda ne postoji

Poljoprivredno zemljište je najveće bogatstvo Crne Gore

Naša zemlja ima najviše poljoprivrednih površina po glavi stanovnika u Evropi, ali i najviše neobrađenih površina

razlog da se ne okrenemo sami sebi i proizvodimo zdravu hranu za nas, za naše potomstvo, naše turiste i naše goste. Naša istraživanja pokazuju da 80 odsto proizvoda koje turisti nose iz Crne Gore su hrana i piće. Kad se govori o poljoprivredi dugo se uglavnom mislilo samo na pšenicu, a pšenično bijelo brašno se sve manje koristi, jer je gluten iz pšenice postao vrlo štetan za zdravlje. Bez glutena su kukuruz, heljda, proso i pirinač. Na osnovu toga smo uradili i projekat doručak za đake po standardima hrane iz okruženja. Danas nam se djeca u školama izuzetno nezdravo hrane. Mnogo je glutena, trans masti, kuhinjske soli i bijelog šećera.

MONITOR: *Nekad je u Crnoj Gori kukuruz bezmalo bio glavna hrana.*

RADONJIĆ: U kotorskom arhivu se nalazi podatak da se kukuruz pojavio na tržištu 1531. godine, a poznato je da je Kolumbo donio kukuruz u Evropu 1500. godine, ali se ne zna da se kukuruz prvi put sijao u Evropi u Crnoj Gori. Pjesnik Dragan Radulović napisao je: „Mirisaće kuća svaka toplom dušom kačamak”. Kačamak je nekad bio glavna hrana Crnogoraca, a danas je najvažnija hrana bez glutena.

MONITOR: *Je li poljoprivredno zemljište veliko bogatstvo Crne Gore?*

RADONJIĆ: Tvrdim da je najveće bogatstvo Crne Gore poljoprivredno zemljište. Radim na projektu „Mogućnost proizvodnje i plasmana zdrave hrane u Crnoj Gori“ od 1990. godine. Ovim projektom

otkrili smo ogromno bogatstvo potencijala crnogorske poljoprivrede, veliki značaj smo dali „izvozu“ hrane na domaće tržište. Naši domaćini moraju biti na tržištu, moraju znati da nije dobro ono što hvale njihovi prijatelji, političari, stranci i novinari... Vrijedno je samo ono što tržište kaže da je vrijedno, odnosno ono što je brend. Crna Gora može biti konkurentna na evropskom tržištu sa zdravom hranom.

MONITOR: *Krajem septembra u Tivtu je održana konferencija o*

nacionalnom brendiranju. Proces brendiranja je od velikog značaja za sve države koje žele da izgrade konkurentski identitet. Šta tu može da ponudi Crna Gora?

RADONJIĆ: Definicija brenda je vrijednost proizvoda u svijesti potrošača. Brendovi u Crnoj Gori su skorup, sir, jardum, njeguška pršuta, njeguški sir, ovčja stelja, banjanski krompir, bjelopavlički bijeli kukuruz, brašno, maslina žutica iz Bara, maslinovo ulje iz Bara, crmničko vino, ceklinska loza. Ali, kod nas se sve veže za državu, za politiku, a naši brendovi su uglavnom vezani za usko područje. Veliki brendovi su nam u oblasti ljekovitog i začinskog bilja i proizvodi kao što su baze za hladne čajeve, začini i likeri

Nemamo adekvatnu agrarnu politiku

MONITOR: *Ima li Crna Gora savremenu agrarnu politiku?*

RADONJIĆ: Crna Gora nema adekvatnu agrarnu politiku. Agrarna politika mora da ide odozdo. Nema evropskog zakona koji nas upozorava da nemamo agrarnu politiku. Naprotiv. Procjenjujem da će nam najveća barijera prilikom pristupanja Evropskoj Uniji biti baš agrarna politika. Ne možemo nikog ubijediti da smo zavisna država i da moramo uvoziti toliko hrane i primati toliku socijalnu pomoć, a da imamo toliko neobrađenih površina i nezaposlenih. Ali, mi nemamo stručnjaka za to.

Da bi tu prepreku premostili formirali smo Institut za proizvodnju zdrave hrane čiji je osnovni zadatak savjetodavna funkcija. U njemu sarađuju eminentni stručnjaci raznih profila. Sugerišem našim proizvođačima hrane, koji su obučeni za proizvodnju hranu, da moraju biti domaćini, da moraju da vode računa o svom zemljištu i smanjenju troškova.

Pošto nemamo adekvatnu agrarnu politiku nemamo ni adekvatno razvijenu proizvodnju. Dobro osmišljena proizvodnja hrane donosi izuzetnu zaradu proizvođačima (domaćinima), benefite državi, turizmu i drugim djelatnostima. Velika nam je biznis barijera nedostatak stručnjaka, menadžera, vizionara. Takođe, velika biznis barijera nam je neobrazovanost potrošača. Naši najneobrazovaniji potrošači hrane su ljudi sa visokim obrazovanjem, jer se više cijeni hrana koja se uvozi nego domaća.

i rakija travarica. Za njih postoji veliko interesovanje u Kini, Rusiji i SAD. Nijedna agrarna politika nije stvorena bez temelja i ona ne može biti posljedica neke svijesti iz nekog kabineta.

MONITOR: *Vi ste svojevremeno rekli da je te temelje udario kralj Nikola?*

RADONJIĆ: Kralj Nikola je neprevaziđeni crnogorski agronom, strasno se borio da od Crne Gore kao vojnog logora napravi agrarnu državu. Svaka stopa zemlje u Crnoj Gori u tom periodu je bila obrađena. Interesantno je da je sada svaka stopa zemalja u Evropi obrađena, osim u jednoj – Crnoj Gori! Kada su kralja Nikolu pitali Bjelopavlići zašto nije bogat kao drugi evropski carevi i kad će on biti bogat kao oni, odgovorio je: „Kad Crnogorci budu ratari ko što su bili ratnici!“.

I Ivan Crnojevićje takođe imao agrarnu politiku. Njegova agrarna politika se odnosila na izvoz pšenice i vina Mletačkoj Republici. Pšenica se zvala arnautika. Ona se kod nas zove krupnik, spasili smo je i sije se u Pljevljima. Sada je to jedina pšenica koja se može konzumirati bez opasnosti od celijaklije.

MONITOR: *Crna Gora je bila poznata i po izvozu voća i povrća...*

RADONJIĆ: Bio sam dugo direktor kooperacije u Agrokombinatu 13. jul i proizvodili smo za sto posto potreba Crne Gore voće i povrće. Hrvatski turizam se nije mogao zamisliti bez povrća iz Malesije i Zete. Sa našim povrćem smo stizali do Beča. Sada je u Crnoj Gori obrnuta situacija. Uvozimo 60 odsto povrća. U mnogim sektorima imamo izvanredne šanse da izvozimo proizvode u malim serijama. To su sušeno voće, sirevi, skorup, vina. Izuzetne su nam šanse za izvoz takozvanih manastirskih travarica. Ipak, najveće šanse su nam takozvani izvoz na „domaće tržište“ – izvoz preko turizma. Ministarstvo poljoprivrede mora da stvori uslove za to. U Crnoj Gori ne postoje adekvatne institucije za razvoj poljoprivrede, a veliki je nedostatak što nemamo zadruge

Anarhija u botaničkoj bašti

MONITOR: *Prije četvrt vijeka Crna Gora je bila u evropskom vrhu po izvozu ljekovitog bilja. A danas?*

RADONJIĆ: Iako se hvalimo da je Crna Gora botanička bašta Evrope, na tržištu ljekovitog bilja vlada prava anarhija. Prva plantaža ljekovitog bilja u Evropi bila je u Crnoj Gori 1903. godine i na njoj su Francuzi plantažirali buhač. Crna Gora je bila veliki izvoznik začinskog bilja u Ameriku. Prodaja proizvoda od ljekovitog bilja datira još od 14. vijeka. Crna Gora je od izvoza žalfije u SAD nekad zarađivala 15 miliona dolara godišnje.

i zadružni savez. Čitava evropska proizvodnja se koncentriše kroz zadruge ili kooperative. I u Srbiji je izuzetno razvijeno zadrugarstvo.

MONITOR: *Često se upozorava da Crna Gora uvozi genetski modifikovanu hranu...*

RADONJIĆ: Moramo spasiti Crnu Goru od genetski modifikovane hrane. Ako ona uđe to će biti veliki krah u proizvodnji. Moramo se

složno oduprijeti apetitima tajkuna. Kao kandidat za ulazak u Evropsku uniju moramo voditi računa o tome da ne smijemo proizvoditi genetski modifikovanu hranu. Da li u Crnoj Gori imamo genetski modifikovanu hranu teško je pravno dokazati, ali je imamo. Naročito pažnju treba obratiti na pšenicu, paradajz i svinjsko meso.

Veseljko KOPRIVICA

HETA ASSET RESOLUTION

REAL ESTATE MONTENEGRO

STANOVI NA EKSKLUZIVNOJ LOKACIJI U BEČIĆIMA

NOVOIZGRAĐENI STANOVI NA SVETOM STEFANU

NOVOIZGRAĐENI STANOVI
U BUDVI, BEČIĆI

+382(0) 67 00 77 55

www.heta.me
www.aaaplatform.com

HIT NEDJELJE

„Neka guslaju
od jutru do uveče”.

**Premijer Duško Marković
o najavi proslavljanja
Podgoričke skupštine**

Serž Bremerc

Glavni tužilac Međunarodnog
suda u Hagu:

„Ko god je osuđen u Hagu
- osuđen je zbog kršenja
međunarodnog prava, a ne zato
što je ratni heroj. Sada kada
vidim kako se prema nekima od njih odnose - pa, to
je uvreda za žrtve, nepoštovanje zakona i ne pomaže
pomirenju u regionu”.

(TV Prva)

Ivana Šojat

Književnica:

„Mi prečesto ljubav
prikazujemo kao slabost.
Kod velike većine ljudi
poluditi od ljubavi znači pokleknuti od slabosti.
Nešto pred čime pogotovo muškarac ne smije
pokleknuti. Puno herojskije prikazujemo čovjeka
koji sabljom, puškom, bombom, prosipa krv.
Trebalo bi ga prikazati drugo, da bismo bili junaci, tako je to
postavljeno, nažalost. I to junaštvo općenito, na
jednoj ljudskoj razini, zapravo nas satire”.

(Jutarnji list)

Barak Obama

Bivši predsjednik SAD:

„Na posljednje
predsedničke izbore u tri
države izašlo je manje od 100.000 glasača. Više ljudi
ode na festival 'Koačelu'. Nema dobrog izgovora da se
ne glasa”.

(B92)

Tanja Miletić – Oručević

Rediteljka:

„Pozorište je forum, agora.
Ima vrlo snažne instrumente
kojima se gledalac može ne
samo potresti nepravdom

i zločinom, nego i svjesno, u sebi, protiv njih
pobuniti”.

(Klix.ba)

Bisera Veletanlić

Umjetnica:

„Onaj ko je umetnik, a ide u
stranku koja vodi zemlju nećete
mi reći da ide u tu stranku zbog
ideala, zna se zašto ide, i to se
tako lepo vidi, nemoj da tupiš da
nije to razlog!”.

(N1)

Ivana Dragičević

Novinarka o svojoj zbirki priča o iskustvima sa terena, svjedočanstvima
povezanim sa globalnim dešavanjima – Nejednaki:

„Najčešći 'feedback' koji dobivam od ljudi jest da je, u ovo neko doba
provincijalizacija Hrvatske, važno da se netko uopće uhvatio u koštac s time da
piše o globalnim pitanjima i izazovima, ali kroz perspektivu i priče ljudi, što je
čitateljima dosta blisko”.

(Novi list)

Branko Đurić Đuro

Glumac će na beogradskom Sajmu kniga predstaviti autobiografiju „Mojih pedeset“:

„Kad sam počeo da pišem mislio sam da je zabava, ali ovo je neka auto psihoanaliza, koliko puta sam se rasplakao dok sam pisao, vraćao sam se u detinjstvo i neke priče, smejao sam se bezbroj puta, a shvatio sam da sam sa sobom dosta stvari raščistio. Izbegavao sam neka pitanja novinara, a sada sam sa sobom napravio najteži intervju“

(N1)

Žygimantas Vaičiūnas

Litvarnski minister energetike:

„Mislim da danas baš nitko ne spori da energetika jest geopolitika, posebno ako postoji ovisnost o jednom dobavljaču. Litavska ovisnost o monopolu ruskog plina trajala je šest desetljeća. Primarni je cilj gradnje LNG terminala bio osigurati energetske sigurnost, a u isto vrijeme je po prvi puta u povijesti baltičkih zemalja kreirao konkurenciju ruskom plinu, a konkurencija je uvijek najbolja za potrošača. Sada LNG terminal nudi našim potrošačima konkurentne cijene plina.“

(Večernji list)

Jadranka Kosor

Bivša hrvatska premijerka nakon što je lider HDZ-a Dragan Čović na sastanku sa predsjednikom SNSD-a Miloradom Dodikom dogovorio formiranje programske koalicije:

„Dodik je za Mladića rekao da je heroj nakon što ga je Haški sud osudio na doživotnu robiju zbog genocida u Srebrenici i zločina protiv čovječnosti. Mnoge žene su silovane, rekao je sud. Među njima i djevojčice od 12 godina. S Dodikom Čović za EU put. Jad i bijeda.“

(Slobodna Bosna)

ANNA BEY

Zvijezda Instagrama, poznatija pod pseudonimom JetSetBabe, objasnila je kako je promijenila svoj izgled da bi bila prihvaćena u visoko društvo, što je uključivalo i plastičnu operaciju nosa i jagodica:

„S 18 godina sam došla u posjet Italiji gdje sam upoznala jednog bogatog muškarca koji me uveo u ovaj stil života. Jako brzo sam se navikla na lijepe stvari, a jednom kad se na to navikneš, jako teško je vratiti se starom životu. Iako smo prekinuli, održala sam taj luksuzan stil života zahvaljujući muškarcima s kojima sam bila u vezi.“

(24 sata)

MILOŠ BIKOVIĆ

Srpskom glumcu predsjednik Rusije Vladimir Putin uručio je početkom novembra Medalju Puškin za razvoj rusko-srpskih odnosa:

„Iskreno, imam malo tremu, jer ga veoma poštujem i cenim njegovo zalaganje za razvoj rusko-srpskih odnosa i prijateljstva. Lično, ono što me najviše oduševljava kod Vladimira Putina je njegov odnos prema otadžbini, o čemu svedoče njegova dela. On je svojoj zemlji vratio snagu, dostojanstvo i ravnotežu u svetu.“

(Večernje novosti)

DŽULIJA ROBERTS

Oskarovka:

„Ne mogu više da igram u romantičnim komedijama.“

(B92)

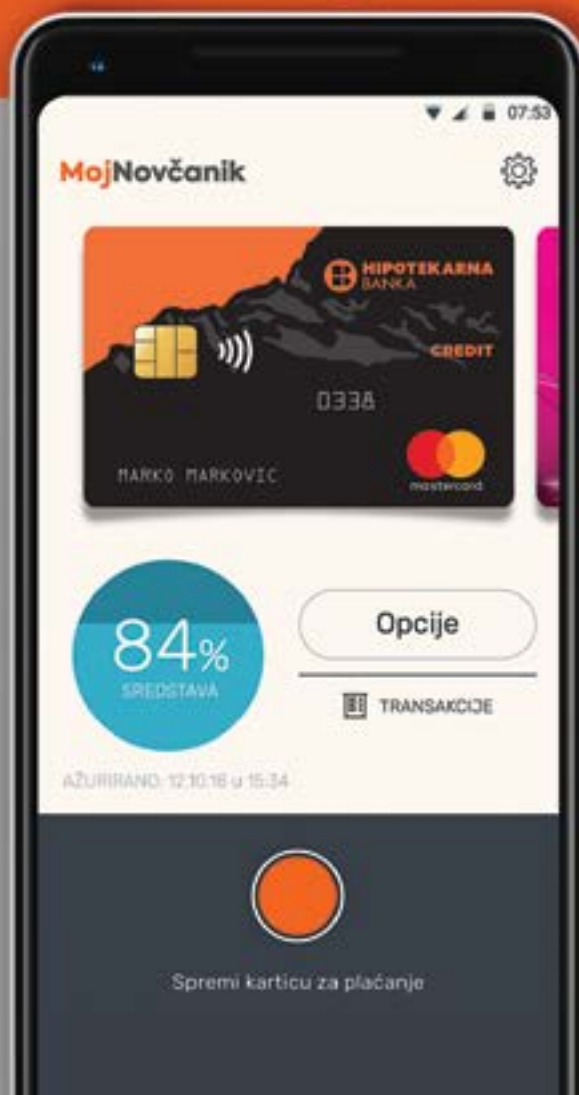
**HIPOTEKARNA
BANKA**
MojNovčanik.me

Mobilni telefon za sva vaša plaćanja

Logično je.

Dostupno za Android

Nova pravila za ulazak u EU

Šengenski prostor, za koji će važiti nova pravila, obuhvata 61 zemlju koje nisu u viznom aranžmanu sa EU, i koje nisu u Evropskoj uniji. Osim za državljane zemalja Zapadnog Balkana, sistem će se, između ostalog primjenjivati i na državljane SAD, Australije, Japana, Singapura, Novog Zelanda...

To, međutim, ne predstavlja ponovno uvođenje viza na mala vrata, već daleko pojednostavljeniju proceduru, usmjerenu ka tome da se zemlje članice dodatno osiguraju od bezbjednosnog rizika.

U principu, ulaz će biti odobren svima koji na određeni način prethodno nisu prekršili unutrašnja pravila EU ili ne predstavljaju spoljnu opasnost po sigurnost građana Unije.

LISTA ZEMALJA KOJIMA ĆE BITI POTREBAN ETIAS

Albania	Hong Kong	Saint Lucia
Andorra	Israel	Saint Vincent
Antigua and Barbuda	Japan	Samoa
Argentina	Kiribati	San Marino
Australia	Macao	Serbia
Bahamas	Macedonia	Seychelles
Barbados	Malaysia	Singapore
Bosnia and Herzegovina	Marshall Islands	Solomon Islands
Brazil	Mauritius	South Korea
Brunei	Mexico	Taiwan
Canada	Micronesia	Timor Leste
Chile	Moldova	Tonga
Colombia	Monaco	Trinidad and Tobago
Costa Rica	Montenegro	Tuvalu
Dominica	New Zealand	Ukraine
El Salvador	Nicaragua	United Arab Emirates
Georgia	Palau	USA
Grenada	Panama	Uruguay
Guatemala	Paraguay	Vanuatu
Honduras	Peru	Vatican City
	Saint Kitts and Nevis	Venezuela

Počev od 2021. godine, građani trećih zemalja, izuzetih iz viznog režima, u koje spadaju i državljani Crne Gore, Srbije, BiH, Makedonije i Kosova, moraću da traže posebno odobrenje za ulazak na teritoriju EU. Šta je zapravo ta „viza“ za ulazak u EU i koliko će koštati

O v a j novi sistem je nazvan *Evropski sistem za informacije i odobravanje putovanja* (ETIAS), po ugledu na proceduru *Elektronski sistem putničke dozvole* (ESTA) koja od 2009. godine važi u SAD. Na osnovu toga, vršiće se kontrola 39 miliona putnika iz šezdesetak zemalja koji mogu da uđu na teritoriju EU bez viza. Prema iskustvu iz SAD, odbije se oko 0,1 odsto podnosilaca zahtjeva.

Da bi se dobila dozvola za ulazak, putnici ka EU će biti u obavezi da, putem računara, popune elektronski formular koji sadrži lične podatke, informacije vezane za putovanje kao i adresu na prvoj destinaciji.

Predviđeno je da sa apliciranjem za ETIAS trebate krenuti najmanje 72 sata (3 dana) prije polaska, „kako bi se provjerilo je li

putni dokument izgubljen, ukraden ili je za tom osobom izdan nalog za hapšenje“, navodi se u obrazloženju prijedloga.

Na zvaničnom sajtu ETIAS-a stoji kako se ne radi o uvođenju viza.

„Ovo je elektronsko odobrenje koje dozvoljava

državama i njihovim stanovnicima da putuju u Šengenski prostor. Razlika između odobrenaj ETIAS i EU vize jeste u tome da je ovo novo odobrenje zapravo automatizovan i centralizovan proces na teritoriji Šengena, dok se viza za EU obrađuje u svakoj pojedinačnoj zemlji, od strane službenika za odobrenje vize svake države članice. Ovaj sistem sličan je sistemu ESTA u Sjedinjenim Državama ili ETA u Kanadi“, stoji u obrazloženju.

Svaki građanin iz zemalja u bezviznom režimu mora da ima važeći ETIAS prije polaska. Nakon izdavanja, važeće odobrenje će omogućiti njegovom nosiocu da ostane u Šengenskom području u periodu do 90 dana, u bilo kojem periodu od 180 dana te važi pet godina od dana izdavanja ili do isteka roka pasoša, u zavisnosti od toga šta će se prvo dogoditi.

Od osobe koje traži odobrenje za putovanje u Šengenski prostor, kako je navedeno, može biti zatraženo da pruži dodatne informacije, a u izuzetnim slučajevima i zahtjev za razgovor.

„Ako tražitelju odobrenje bude odbijeno, biće obaviješten o razlozima i uživće pravo žalbe, uključujući i posredstvom suda“, stoji u prijedlogu.

naće aplikacija će biti jednostavna, i može se brzo popuniti online. Popunjavanje traje do 10 minuta i koštaće sedam eura za punoljetne osobe, stoji na sajtu www.schengenvisa.info.com/etias... Maloljetna lica neće morati plaćati.

Jedini dokument koji će vam trebati prilikom popunjavanja ETIAS-a jeste važeći pasoš.

Buka.ba

Daleko od prioriteta vlasti

Nekoliko desetina mališana sa smetnjama u razvoju u Kolašinu nikad nijesu imali prostor gdje bi im bila ukazana stručna pomoć, a njihovim roditeljima dati savjeti i pružena podrška. Lokalna NVO *Zvijezda* sporadičnim i kratkotrajnim projektima povremeno im besplatno obezbjeđuje fizioterapeute i logopede, ali to nije dovoljno. U Opštini kažu da im za gradnju dnevnog centra treba pomoć države

Godine iza mene obilježene su ogromnim naporima i borbom da bar malo popravim zdravstveno stanje svog sina sa smetnjama u razvoju. Za to su potrebni sati vježbanja i česti odlasci kod specijalista. Nažalost, svi sa sličnim problemima u Kolašinu imaju i

muku više. Ovdje nema mogućnosti da djecu ostavimo bar na nekoliko sati u nekoj ustanovi gdje bi s njima radili psihoterapeuti, logopedi, defektolozi“, priča Jelena, majka dječaka kojem je dijagnostifikovana hemipareza.

Dječak je, kaže ona, imao problema i s govorom, pa je porodica do sada plaćala, angažujući stručnjake koji su mu pomagali da otkloni smetnje u govoru i popravi motoričke sposobnosti.

Priča svakog roditelja u Kolašinu, koji ima dijete sa smetnjama u razvoju sasvim je slična. U gradu ne postoji dnevni centar namijenjen mališanima i omladini sa tom vrstom zdravstvenih problema. Postojanje takve ustanove nije prepoznato ni kao jedan od gradskih prioriteta, pa se ne pominje ni u obliku predizbornih

obećanja. Najbliži dnevni centar je u susjednom Mojkovcu, ali tek par Kolašince koristi usluge te ustanove.

„Nije lako ni do Mojkovca, jer svakodnevno treba obezbijediti prevoz. Ja nemam auto, pa bih bio prinuđen da plaćam taksi, jer moja ćerka ne može u sredstva javnog prevoza. Mnogo bi koristilo kada bi Opština našla način da nadoknadi bar te troškove. Oni koji tamo idu, vrlo su zadovoljni, a djeca dobiju besplatno fizioterapeuta, logopeda i ostale stručnjake za koje se u Kolašinu mora platiti“, priča Darko, otac djevojčice koja se vrlo teško samostalno kreće.

Roditelji kažu da se u Domu zdravlja trude da im izađu u susret, ali da, s obzirom na broj pacijenata, nije moguće obezbijediti vrijeme fizioterapeuta u mjeri potrebnoj mališanima.

„Pojedini fizioterapeuti kad ih privatno angažujemo izlaze nam u susret niskim cijenama svojih usluga. Zahvalni smo na tome, ali našem djetetu su potrebne vježbe bar tri puta dnevno. Sve je to ogroman je trošak. Jednom godišnje idemo u Institut *Simo Milošević* u Igalu. Toliko plaća Fond zdravstva. I to je sve. Otvaranje dnevnog centra bio bi spas za mnoge od nas“, kažu u porodici koja već godinama ulaže mnogo i truda i novca da „podigne dijete na noge“.

Prema evidenciji lokalnog

Prema evidenciji lokalnog Udruženja roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju *Zvijezda* oko dvadesetoro djece ima potrebu da s njima svakodnevno rade različiti stručnjaci. Nažalost, kako navode, samo mali broj njih i dobije to što je neophodno za ozbiljniji napredak. Postojanje dnevnog centra je kolašinska prijemna potreba, kažu u toj organizaciji

Udruženja roditelja djece i omladine sa smetnjama u razvoju *Zvijezda* oko dvadesetoro djece ima potrebu da s njima svakodnevno rade različiti stručnjaci. Nažalost, kako navode, samo mali broj njih i dobije to što je neophodno za ozbiljniji napredak. Postojanje dnevnog centra je kolašinska prijetnja potreba, kažu u toj organizaciji.

„Što prije je neophodno osmisлити način da takvu ustanovu dobije i ovaj grad. Zabrinjava što i po selima ima

mnogo djece s istim problemima, a oni su još dalje od stručne pomoći. To je postalo očigledno prilikom realizacije jednog od naših projekata, kada se pedijatar dr **Momčilo Vukčević** potrudio da sve te roditelje obavijesti i, zahvaljujući svom autoritetu, nagovori da dovedu svoju djecu. Tada smo im obezbijedili besplatno fizioterapeuta ali, nažalost, to je bilo nedovoljno”, kažu u NVO *Zvijezda*.

Kroz svega nekoliko projekata za

U Mojkovcu je još prije nekoliko godina otvoren dnevni centar za djecu sa smetnjama u razvoju. Roditelji mojkovačkih mališana, koji iza sebe imaju godine bolne i teške borbe, kažu da im je ta ustanova omogućila i predah i utočište. Centar je, tvrde, gotovo sve što treba njihovoj djeci objedinio na jednom mjestu

koje je uspjelo da obezbijedi novac, to udruženje je pomagalo svojim članovima. Ali, tvrde, nedovoljno. Ogromnu podršku imaju od pedijatrijske službe Doma zdravlja, ali lokalne vlasti do sada nijesu imale razumijevaja za njihov rad.

BOX 4 PAKET

Postani korisnik BOX 4 paketa i dođi najviše od svega u super kombinaciji! Uživaj u: Internetu, televiziji, fiksnoj i mobilnoj telefoniji - uz mjesečnu pretplatu od samo 19,99 eura i poklon telefon Alcatel A3!

PRETPLATA
19,99
EUR
prvih 12 mjeseci

100GB
mobilnog interneta
5000 minuta
u m:tel mreži

PREKO
200
TV KANALA

INTERNET BRZINE
100Mb

500
MINUTA
ka svim fiksnim
mrežama u CG

POKLON
TELEFON
ALCATEL A3

www.alcatel.com / info 1606

Promotivna kampanja se odnosi na sve nove korisnike BOX 4 paketa, uz godišnjicu ugovora na 24 mjeseci. Akcija traje do isteka razroka ili do 31.10.2018.

„Mi, čak, nemamo ni svoje prostorije. Dr Vukčević nam mnogo pomaže i zahvaljujući njemu imamo informacije o djeci sa smetnjama u razvoju na području cijele opštine“, kažu u NVO *Zvijezda*.

Iz kolašinske Opštine nedavno su najavili da će u narednom periodu pokušati da nađu način i plate prevoz do Mojkovca svima kojima je potrebno. U NVO *Zvijezda*, pak, kažu da bi za taj novac trebalo obezbijediti prostor i plaćanje bar jednog fizioterapeuta koji bi radio s malima u smetnjama u razvoju.

Prema onome što kažu u lokanoj upravi to skoro neće dočekati.

„Sada nije moguće sa sigurnošću kazati kada bi mogla početi realizacija tog projekta. Svakako za to će nam biti potrebna pomoć države. No, taj problem ćemo ozbiljno shvatiti. Do kraja godine počće da radi dnevni boravak za stare, namjeravamo i da izradimo plan socijalne inkluzije, jako smo posvećeni brizi o najranjivijim grupama naših sugrađana. Djeca s posebnim potrebama, svakako, jesu jedna od njih“, kazali su u kolašinskoj Opštini.

Ususjednom Mojkovcu još prije nekoliko godina otvoren je dnevni centar. Roditelji mojčkovačkih malih, koji iza sebe imaju godine bolne i teške borbe, kažu da im je ta ustanova omogućila i predah i utočište, iako su poodavno formirali udruženje kako bi zajednički izašli na kraj s teškoćama i lakše doprli do stručnog kadra. Centar je, tvrde, gotovo sve što treba njihovoj djeci objedinio na jednom mjestu.

Ta ustanova obezbjeđuje i besplatan prevoz djeci od kuće, odnosno škole i obrnuto. To je roditeljima još jedna olakšica i ušteda.

„Ne manje bitna od stručne pomoći je i topla atmosfera u Centru. Naša djeca su tamo prihvaćena, što je važno za njihov napredak“, kažu u tamošnjem Udruženju roditelja djece i omladine s teškoćama u razvoju.

Dragana ŠĆEPANOVIĆ

BERANE: UBISTVO ROMSKOG DJEČAKA

Gorka pouka

Za ubistvo trinaestgodišnjeg romskog dječaka, inače omiljenog u Beranama, optužen je njegov sunarodnik osamnaestogodišnji Sinan Imeri. On je policiji priznao zločin i opisao kako je zlostavljao nesretnog dječaka. Viši tužilac u Bijelom Polju djelo je okvalifikovao kao „teško ubistvo djeteta“. Nezvanično se moglo čuti da će Imeri biti upućen na psihijatrijsko posmatranje

Jedan dječak je iz obližnjeg naselja Talum dolazio svakog jutra pred beransku Gimnaziju. Znao je da će tu pronaći nekoga ko će mu, u vrijeme velikog odmora, kupiti doručak.

„Bio je omiljeni dječak svim gimnazijalcima. Još od malena, navikao je da dolazi. „Neki učenici često su s njim dijelili svoj jutarnji obrok, samo da ne bude gladan“, kaže jedna gimnazijalka iz Berana, ne skrivajući suze u očima.

Mogi učenici kao i mnogi građani Berana sada ne vjeruju da toga dječaka i njegovog nevinog nasmijanog lica više nema. Da je skončao tako surovo. Zebnja se uvukla u ljude noć ranije kada se društvenim mrežama proširila vijest da je trinaestogodišnji dječak nestao i da se za njim traga dva dana.

Već sjutra prije podne i društvene mreže i mediji prenijeli su tužnu vijest da je njegovo tijelo pronađeno pored Lima. Ubijen. Tako je glasila je prva i nezvanična policijska informacija data novinarima.

Dječak je nestao u nedjelju popodne. Nije se vratio kući u uobičajeno vrijeme a ni kasnije. Njegovi roditelji su u ponedjeljak ujutru prijavili nestanak policiji. Grad je od tada bio na nogama. Širile su se različite glasine. Sve nade, uzaludne,

polagane su u to da je negdje otišao da prosi i da će se pojaviti.

Kada ga ni druge noći nije bilo i kada je nada postajala sve tanja, pripadnici romske i egipćanske populacije iz naselja Talum u utorak ujutru organizovali su akciju potrage pored Lima, u kojoj su im se pridružili i neki građani. Krenuli su visoko, uzvodno od gradskog mosta.

Slike strave dočekale su ih, međutim, nizvodno, na obali rijeke, baš preko puta Gimnazije i gradske bolnice.

Dolje, u lugovima i gustom šiblj, razbacana odjeća. Na suvom. Tijelo dječaka, nago, djelimično u vodi, s povezanom košuljom oko vrata.

„Ovo je sigurno ubistvo i sigurno je zlostavljan prije ubistva“, rekao je njegov otac i prije nego je to potvrđeno u policiji.

Da je tako, pokazalo se istog dana u popodnevnom satima, kada je policija u neselju Talum, nedaleko od dječakove kuće, uhapsila pet godina starijeg njegovog sunarodnika s Kosova **Sinana Imerija**, na kojeg su sumnjali da je izvršio monstruozno ubistvo.

Policija je odlučila da zbog okolnosti ne saopštava identitet, čak ni inicijale dječaka, iako je čitavo Berane znalo o kome se radi.

Da je situacija toga dana u naselju Talum bila vrlo usijana, govori i

Mnogo je priča u medijima ispričano RAE populaciji i problemima njihove integracije. U Beranama se ona završavala s osnovnim školovanjem. Za rijetke je bilo samo fizičkog posla. Ili prosjačenja, kao za nesrećnog dječaka. Ali ovaj je dječak bio poseban. Nikoga nije ostavljao ravnodušnim. On u Beranama neće biti zaboravljen, ali će ostati gorka pouka da se Romima i Egipćanima u Crnoj Gori mora posvetiti mnogo više pažnje

činjenica koju je *Monitoru* saopštio sagovornik iz policije. Porodica Imeri negdje je otišla, zaključala kuću u strahu od osвете komšija i sunarodnika, odnosno brojne porodice ubijenog dječaka.

Ko bi posumnjao u Sinana Imerija? Jedno vrijeme je radio kao čistač na ulicama. I on je bio vrlo mali kada su njegovi roditelji stigli s Kosova. Kada je počeo projekat izgradnje kolektora u Beranama, zaposlio se kod

privatnika koji je izvodio radove. Kopao je kanale preko dana. Noću, ispostavilo se, vrebao djevojčice i mlade dječake.

Monitorov sagovornik iz policije ispričao je da je Imeri odmah priznao zločin.

„Najvulgarnijim rječnikom pričao je šta je radio. Nevjerovatno kako je hladnokrvno to ispričao kao da se radi o nečemu svakodnevnom“ – kazao je naš izvor.

Viši tužilac u Bijelom Polju djelo je kvalifikovao kao „teško ubistvo djeteta“. Hoće li se nešto promijeniti kada stigne patološki nalaz i kada se potvrdi Imerijevo priznanje ostaje da se vidi. Do zaključenja ovog broja to se nije dogodilo i djelo nije prekvalifikovano.

Veći dio javnosti prvi je put čuo za kvalifikaciju „mlađi punoljetnik“, koja je nešto teža nego „stariji maloljetnik“. To bi značilo, kako objašnjavaju u tužilaštvu, da kazna ne može biti izrečena iznad dvadeset godina. Nezvanično se moglo čuti da će Imeri vjerovatno biti upućen na psihijatrijsko posmatranje.

Sahrani omiljenog romskog dječaka, dva dana kasnije, na groblju na Jasikovcu prisustovalo je pola grada.

Domicilna populacija Roma u Beranama nije bila brojna. Ali, u vrijeme rata na Kosovu, ovdje je

našlo utočište više stotina Roma i Egipćana. S tom izbjegličkom populacijom u prvi mah radilo je na desetine stranih humanitarnih organizacija.

Ipak, trebalo je da prođe mnogo godina da se Romi i Egipćani uključe u lokalnu zajednicu. Za njih je međunarodna zajednica izgradila naselje poznato pod nazivom Riversajd ali je ono ubrzo postalo tijesno, pa su se neki od njih nastanili u Donjem Talumu, pored domicilnih Roma.

Mnogo je priča u medijima ispričano o RAE populaciji i problemima njihove integracije. U Beranama se ta integracija završavala s osnovnim školovanjem. Preko toga, za rijetke je bilo samo fizičkog posla. Ili prosjačenja, kao za nesrećnog dječaka. Ali ovaj je dječak bio poseban. Uvijek je ljudima prilazio s lijepim ali i žalosnim osmijehom. I nikoga nije ostavljao ravnodušnim. On u Beranama neće biti zaboravljen, ali će ostati gorka pouka da se Romima i Egipćanima u Crnoj Gori mora posvetiti mnogo više pažnje nego do sada.

Ostaje i pitanje - da li ispružena ruka i težak fizički posao mora biti njihov jedini životni izbor?

Tufik SOFTIĆ

Stvaranje nove „simfonije” i refleksije na Balkan

Većina Ukrajinaca nakon vojnog sukoba sa Rusijom gleda na rusku crkvu u Ukrajini kao ispostavu FSB-a (nasljednice KGB-a) zaduženu za podrivanje Ukrajine i dijeli mišljenje državnog vrha da je došlo vrijeme za otklon. Sukob Carigrada i Moskve oko Ukrajine je donio raskol kakav se nije desio još od razlaza Istoka sa Rimom 1054.

• **SUKOB OKO UKRAJINE**
DONIO ISTORIJSKI
RASKOL: Patrijarh
vaseljenski Vartolomej

Istočnu crkvu još od doba cara Konstantina iz 4. stoljeća (kada je hrišćanstvo postalo državna vjera Rimskog imperija), često karakterišu dva fenomena, koja idu paralelno uz naučavanja o dogmi vjere i morala, a puno puta i kontra njih. Prvi fenomen je *cezaropapizam* u kojem državna vlast ima primat nad crkvenom i vodi kadrovsku politiku u crkvi, a po potrebi i dogmatsku, iako rjeđe. Takav odnos države i crkve se u Vizantiji nazivao *simfonijski*. Kasnije je isti model preuzet i od drugih pravoslavnih a kasnije komunističkih zemalja. Drugi, noviji fenomen koji datira od druge polovine 19. stoljeća je *etnofiletizam* gdje istočne crkve u praksi stavljaju etničku/nacionalnu pripadnost kao vrlinu koja ima primat nad postulatima Hristove vjere.

Kombinacija dva fenomena dovela je mnoge „pravoslavne“ narode u teška iskušenja i tragedije od kojih je možda najveća propast velikogrčke „Megali Ideje“ o obnovi Vizantije kada je Mala Azija ostala bez preko 1.5 miliona pravoslavnih Grka koji su razmijenjeni (čitaj protjerani- preživjevši turske masakre

nakon fijaska grčke ratne avanture) za nekih 380 hiljada muslimana istjeranih iz Grčke. Bugari i Srbi su se takođe oprobali u sličnim „Megali“ projektima i znamo kako su prošli.

Nedavno se Kremlj upustio u svoju „Megali Ideju“ obnove sovjetske imperije koja bi opet imala vojnu, ekonomsku, ali i duhovnu dominaciju. Agresija na Ukrajinu je podbacila, uprkos anšlusu Krima i okupaciji djelova zemlje uz rusku granicu. Sa druge Moskva je ujedinila Ukrajinu protiv sebe kao nikada prije. Rezultat toga je želja da se stavi tačka na svaku vrstu ruske dominacije uključujući i crkvenu.

Crkveno pitanje u Ukrajini, kao i svuda u istočnom bloku, je i državno pitanje. Ruska crkva je uvijek u svojoj istoriji predstavljala produženu ruku države a od doba Sovjeta i produženu ruku tajne države. KGB je odabirao i postavljao sveštenike i episkope. To je u jednom intervjuu 2012. priznao i bivši ruski mitropolit Filaret Denisenko, kasnije patrijarh donedavno nepriznate Ukrajinske crkve Kijevske. Velika većina Ukrajinaca nakon vojnog sukoba sa Rusijom gleda na rusku crkvu u Ukrajini kao ispostavu FSB-a

(nasljednicu sovjetskog KGB-a) zaduženu za podrivanje zemlje i dijeli mišljenje državnog vrha da je vrijeme za otklon. Državni i nacionalni apel Vaseljenskoj patrijaršiji u Carigradu je urodio plodom, dijelom i zbog dugog i tinjajućeg rivalstva između Carigrada i Moskve oko primata u pravoslavlju.

Carigrad i Moskva su već uspostavili paralelne crkvene strukture u Sjevernoj Americi i Estoniji (duž etničkih linija) koje ne priznaju jedne druge ali sukob oko Ukrajine je donio raskol kakav se nije desio od razlaza Istoka sa Rimom 1054. Ruska crkva predvođena patrijarhom Kirilom je prekinula sve odnose sa majkom crkvom u Carigradu (od koje je primila vjeru i obrede) i zabranila svojim vjernicima

bilo kakvo duhovno opštenje sa Grcima i pored nepostojanja ikakvih dogmatskih razlika, time stavljajući Carigrad u istu ravan sa Rimom i protestantima.

Carigrad optužuje Moskvu da nekanonski vlada Ukrajinom a Moskva optužuje Carigrad za nekanonsko miješanje u unutrašnje stvari. Ruska crkva (i država sa tajnim službama) je pokrenula ofanzivu

i Slovenaca i odlukom tada regenta Aleksandra Karađorđevića, čija vlada je ispregovarala granice jurisdikcije nove crkve kao i tomos dodijeljen 1922. upravo sa Vaseljenskom patrijaršijom. Tada se Carigrad odrekao prava na Makedoniju i Staru Srbiju i priznao usisavanje do tada autokefalne crkve u Crnoj Gori.

Beograd je, i poslije raspada Jugoslavije, očuvao uticaj u

prema drugim nacionalnim crkvama u namjeri da izolira Vaseljensku patrijaršiju koja za razliku od Moskovske iza sebe nema državni i obavještajni aparat i neograničene fondove već se poziva na kanone vaseljenskih sabora (tada jedinstvene Crkve) i želju ukrajinskog naroda da ima svoju crkvu (o koju se oglašila 1991, valjda radi mira u kući, kada su svi arhijereji RPC-a u Ukrajini tražili autokefalnost za novonastalu državu).

Kremelj (i njemu podređeni patrijarh Kiril) računa i na Srpsku crkvu koja ima jurisdikciju nad bivšom Jugoslavijom (sa izuzetkom za sada nepriznate crkve u Makedoniji). SPC u ovakvom obliku i granicama je nastala stvaranjem Kraljevine Srba, Hrvata

novonastalim državama preko crkveno-obavještajnih struktura. Otvorenim svrstavanjem uz sovjetski vrh RPC-a i raskidom sa Carigradom SPC bi riskirala da Carigrad preispita svoj stav o tomosu iz 1922. budući da Jugoslavije više nema, a makedonski narod i država su nepodijeljeni oko želje za duhovnom samostalnošću u čemu im je Bugarska Crkva najavila podršku. Patrijarh Irinej je samo verbalno podržao Moskvu iako je, prema izvorima iz Patrijaršije, ruski mitropolit i rukovodilac vanjskih poslova Ilarion Alfejev došao sa gotovim tekstom koji su srbijanski arhijereji trebali potpisati o raskidu odnosa sa Carigradom na nivou episkopata.

Mnogima u SPC-u nije svejedno raskinuti sa majkom crkvom u

Mitropolit Amfilohije je nedavno u intervjuu ruskom *Prvom kanalu* ipak izrazio nelagodu sa stanjem **permanentne državno-crkvene „simfonije“ i pozvao na vraćanje stvari u vrijeme prije cara Konstantina jer „sada Crkva treba da se vrati na predimperijalno ustrojstvo ne imitirajući ono što je bilo u proteklm vijekovima kada je postojala simbioza države, Crkve i naroda“**

Carigradu i produbiti krizu u Makedoniji, a možda i u Crnoj Gori. Prilično jaka struja vjeruje da je moguće odvratiti patrijarha Vartolomeja od poništenja tomosa i davanja autokefalnosti Makedoniji tim prije što Grci ne priznaju naziv „Makedonska Crkva“. U tom slučaju bi SPC primijenila „Titov model klackanja“ između Moskve i Carigrada, kako nam ironično reče izvor iz Patrijaršije.

Država Srbija, čije tajne službe su u jugoslovensko vrijeme izabrale i vrbovale veći dio sadašnjeg episkopata, se tek treba izjasniti. Srpski „patriotski“ mediji ipak pripremaju teren za najgore. Novine se utrkuju ko će više podržati RPC i izjaviti lojalnost Majci Rusiji a naružiti Vartolomeja i ostale arhijereje Vaseljenske Patrijaršije. Patrijarh Vartolomej se naziva masonom (ne smeta im članstvo znatnog broja srpskog episkopata u raznim ložama) i agentom Vatikana iako se Vatikan protivi ukrajinskoj autokefalnosti iz vrlo praktičnog razloga. Unijatska crkva u Ukrajini, koja priznaje Papu ali bogoslužnja vrši po vizantijskom obredu, broji oko 5 miliona izrazito nacionalno nastrojenih Ukrajinaca veoma naklonjenih ideji nacionalne crkve pa se Rim s razlogom boji da bi veliki dio njih zamijenio molitveno

pominjanje Pape na liturgiji sa imenom novog autokefalnog patrijarha.

Srpski mediji „otkrivaju“ da se CIA uključila u „ukrajinsku rabotu“ ali „patriotama“ ne smeta angažman agenta Mihailova za 4. odjel 5. direktorata KGB-a (na osnovu dokumentacije iz Arhiva KGB/FSBa) i njegov kasniji raskalašan život i posao sa cigaretama oslobođenih akciza, vrijedan preko 4 milijarde dolara sredinom 90-ih. Duvansku licencu je kao „rizničar“ RPC-a dobio od tadašnjeg ruskog predsjednika Borisa Jeljcina koji je na taj način odlučio pomoći „obnovu pravoslavlja“. Radi se o sadašnjem moskovskom patrijarhu Kirilu koji srpskim „patriotama“ predstavlja uzor „pravoslavlja“.

Situacija u Crnoj Gori je drugačija uprkos nadama među suverenistima da bi poništenje tomosa iz 1922. značilo i šansu za Crnu Goru. Obnova CPC je bila projekat Liberalnog saveza dok su u to doba državni i crkveni krugovi gorljivo bili u službi srbijanskog „Megali“ projekta. Drugi veliki problem za zagovornike CPC-a je to što je sadašnji nepriznati mitropolit Mihailo rasčinjen upravo od carigradskog patrijarha Vartolomeja dok je službovao u grčkoj crkvi u Rimu. Tu činjenicu SPC rado navodi.

U Ukrajini su svi ukrajinski arhijereji RPC-a tražili odvajanje u novembru 1991 (uključujući i sadašnjeg moskovitskog namještenika Onufrija koji je u prvoj polovini 1992. povukao potpis sa još dvojicom episkopa, vjerovatno nakon intervencije FSB-a). I sada u 2018. je čak deset ukrajinskih episkopa Moskovske patrijaršije tražilo odvajanje i stvaranje jedne ukrajinske crkve dok otprilike više od pola vjernika Moskovske patrijaršije u Ukrajini podržava tu ideju.

Teritoriju Crne Gore je Beograd podijelio u tri eparhije kako bi se osigurala rascjepkanost i otežalo koordinirano odvajanje. Drugo, episkopat pravoslavne crkve u Crnoj Gori, za sada, nepodijeljeno stoji na liniji pansrbizma (i onih koji su

Kremlj računa i na i SPC. Srpski mediji „otkrivaju“ da se CIA uključila u „ukrajinsku rabotu“ ali „patriotama“ ne smeta angažman agenta Mihailova za 4. odjel 5. direktorata KGB-a (na osnovu dokumentacije iz Arhiva KGB/FSB-a) i njegov kasniji raskalašan život i posao sa cigaretama oslobođenih akciza, vrijedan preko 4 milijarde dolara sredinom 90-ih. Radi se o sadašnjem moskovskom patrijarhu Kirilu koji je srpskim „patriotama“ uzor „pravoslavlja“

ih postavali na te pozicije, a to nije crnogorska UDBA koja je tada bila samo filijala).

Pojačanje „borbe za jedinstvo pravoslavlja“ je nedavno stiglo u vidu posjete neformalnog ministra vanjskih poslova sirijskog diktatora Bašara Asada, patrijarha drevne Antiohijske crkve Jovana X kao i patrijarha srpskog Irineja. Crnogorski mitropolit i Arhiepiskop cetinjski je nekoliko puta izrazio pokajničku odanost Moskvi nakon ranije bliskosti sa Grčkom crkvom (gdje je čak i službovao u vrijeme vladavine vojne hunte dobivši od jugo vlasti na čudan način pasoš - tada nedostižan za podržavaoce snaga poraženih u Drugom svjetskom ratu, pogotovo onih koji nisu služili JNA i odradili odgovarajuće „kontrausluge“).

Kremlj i RPC najavljuju stvaranje nove pravoslavne zajednice čiji temelji su „kanoni“ – direktive 4. odjela 5. direktorata preimenovane službe.

Mitropolit Amfilohije je nedavno u intervjuu ruskom „Prvom kanalu“ ipak izrazio nelagodu zbog permanentne državno-crkvene „simfonije“ i pozvao na povratak u vrijeme prije cara Konstantina – kada se istinski propovijedalo Evanđelje slobodno od stega starog, novog ili Trećeg Rima jer „sada Crkva treba da se vrati na predimperijalno ustrojstvo ne imitirajući ono što je bilo u proteklm vijekovima kada je postojala simbioza države, Crkve i naroda“.

Jovo MARTINOVIĆ

FILIP ŠVARM, NOVINAR BEOGRADSKOG NEDJELJNIKA VREME

Srbija živi u otetoj državi

MONITOR: Je li Srbija danas država u kojoj jedan čovjek kao njen brutalni upravnik odlučuje o svemu?

ŠVARM: Nigdje, pa ni u Srbiji, pojedinac – ma tko god on bio – ne odlučuje baš o svemu. Međutim, kao i u nekim drugim zemljama u regionu, ključne poluge vlasti u Srbiji zaista se nalaze pod kontrolom jednog čovjeka. Ovdje nije važno da li ste premijer ili predsjednik Skupštine, već da li ste i koliko bliski sa predsjednikom Srbije i vladajuće Srpske napredne stranke Aleksandrom Vučićem, odnosno – koliko on ima povjerenja u vas. Aktualna vlast u Srbiji zato je krajnje personalizirana, podjednako na unutrašnjem, kao i na vanjskom planu. Sa jedne strane to je Vučiću obezbijedilo čvrstu kontrolu nad političkim životom, ali je sa druge dovelo do izrazito niskog i voluntarističkog nivoa upravljanja. Isto tako, homogenost i unisonost unutar vladajućih struktura samo su prividne – svi ti miljenici među ministrima ili stranačkim potpredsjednicima, zakrvljeni su između sebe boreći se da steknu i sačuvaju Vučićevu naklonost. Paradoksalno je da baš ovo predstavlja najveći problem samog Vučića: iz dana u dan povećavaće se broj

Kako vlast vodi populističku politiku neobjavljenog vanrednog stanja i zastrašivanja, u javnosti se stalno izaziva dojam da bi svaka promjena mogla dovesti do nestabilnosti i katastrofalnih posljedica

nezadovoljnika u njegovim redovima pošto on neće moći da zadovoljava stalno rastuće apetite svojih struktura.

MONITOR: Vi ste prošle godine kazali da režim nije ostvario nijedan od svojih proklamovanih ciljeva – ni socijalna, ni ekonomska, ni spoljna politika ne daju rezultate. Je li se u međuvremenu nešto promijenilo nabolje?

ŠVARM: Ne vidim nikakve promjene. Mislim da se veliki broj građana Srbije preokupiranih svakodnevnim

preživljavanjem, isključivo nada da im sutra ne bude gore nego što je danas. No, kako aktualna vlast vodi populističku politiku neobjavljenog vanrednog stanja i zastrašivanja, u javnosti se stalno izaziva dojam da bi svaka promjena mogla dovesti do nestabilnosti i katastrofalnih posljedica. Zato, na primjer, kada govori o potrebi rješavanja kosovskog problema, Vučić redovno spominje *Oluju* i *Bljesak*, to jest – stavlja do znanja da bi se, bez njega na vlasti, mogla ponoviti slična stradanja srpskog naroda.

MONITOR: *Predstavnici opozicije najavljaju da će ubrzo početi sa konkretnim akcijama i upozoravaju da će borba protiv režima Aleksandra Vučića biti teža od borbe protiv režima Slobodana Miloševića. Šta Vi mislite o tome?*

ŠVARM: Izvjesno je da su onda opozicija u Srbiji i nevladin sektor imali podršku iz inostranstva o kojoj se sada može samo sanjati. Još važnija je činjenica da za razliku od devedestih, kada su od 1997. gotovo svi veći gradovi i brojne općine bili pod vlašću opozicije, sada samo u Šapcu, Paraćinu i Čajetini SNS nije na vlasti – samostalno ili u nekoj koaliciji. To opozicionim partijama onemogućava da od lokalnih medija stvore kontratežu onim nacionalnim pod kontrolom režima i organiziraju na terenu. Pored toga, Milošević je bio neka vrsta relikta iz perioda od prije pada Berlinskog zida, te da je

– ma koliko bio nedosljedan – imao određenu ideologiju. Sadašnja vlast u Srbiji time je potpuno neopterećena, spremna da danas prihvati sve što je jučer osuđivala i obrnuto. A u krajnjoj liniji, Vučić, Ivica Dačić i drugi činili su Miloševićev režim, pa su i izvukli pouke o tehnologiji nastavka ove vrste vlasti. Međutim, ma koliko im bilo teško, a zaista jeste, opozicioni prvaci ipak ne djeluju u uvjetima rata i međunarodnih

sankcija. Kao što je tada poslije dosta lutanja nađen model za uspješno djelovanje pod Miloševićevim režimom, tako se i sada moraju naći novi oblici djelovanja u aktualnim okolnostima. Jedan od njih svakako jeste i udruživanje. Kukanje ne vodi nigdje.

MONITOR: *Iako će redovni izbori biti tek za dvije godine Vučić već zna rezultate – tvrdi da će njegova stranka pobijediti ne samo na izborima 2020. nego i na nekoliko narednih. Je li i to moguće?*

ŠVARM: Ukoliko se zna da je SNS prožeo svaku poru političkog, medijskog, ekonomskog i svakog drugog oblika javnog, ali i privatnog života u Srbiji – i nije. Međutim, kako je ova partija već sedmu godinu na vlasti, sve će joj biti teže da za svoje neuspjehe krivi prethodne garniture, imaginarne izdajnike i strane plaćenike i kreira paralelnu stvarnost. Prije ili kasnije, građani će početi vjerovati svojim očima, a ne onom što im se do iznemoglosti servira u medijima i, posebno, Vučićevim konferencijama za štampu. No, da bi se to moglo odraziti

Ukinuta profesionalna afirmacija

MONITOR: *Zašto većina intelektualaca, a da ne govorimo o biračima, godinama toleriše vlast koja razara državu, osiromašuje građane, u kojoj vladaju sistemska korupcija, kriminal...*

ŠVARM: Zbog toga što je u zemlji praktično ukinuta profesionalna afirmacija; malo što se može postići bez političkog zaleđa. Osim toga, opće je uvjerenje da će vlast SNS-a još dugo potrajati, pa mnogi ne žele ugrožavati dostignuti životni standard – kakav god on bio – zaposlenje, karijeru i slično. Značajan broj intelektualaca jednostavno ne vidi svjetlo u tunelu vrijedno odricanja, društvene skrajnutosti i drugih problema. U ovom kontekstu mora se računati i na pritiske, ali i na koruptivne pogodnosti kojim pojedinci podliježu iz različitih razloga. Mislim da je u ovome suština, a ne u iskrenoj podršci Vučiću i njegovoj garnituri. Ketmanstvo je postalo zaštitni znak intelektualnog života u Srbiji.

Za EU rascjepkana periferija

MONITOR: *Kako ocjenjujete odnos EU prema zemljama nastalim od bivše Jugoslavije?*

ŠVARM: Niti jedna od nasljednica bivše Jugoslavije nije važna za Evropsku uniju – ekonomski, strateški ili bilo kako drugo. Briselu je stalo samo da svoje probleme ne izvozimo i nikog van ovih prostora njima ne opterećujemo. Zbog toga nas i Evropska unija – gdje je, inače, odavno prošao entuzijazam za proširivanje – tretira kao rascjepkanu i irelevantnu periferiju koju pacifiziranom drže lokani šerifi. Ako mi na to pristajemo, zašto ne bi i oni? Jedini način da se ovakva situacija promijeni, vidim u dva paralelna procesa: prvi je jačanje demokracije, a drugi – čvrsto povezivanje, solidarnost i zajedničke platforme i nastupi svih zemalja u regionu. Samo tako možemo postati rješenje problema, a ne njegov sastavni dio; samo tako možemo izaći iz ustajale žabokrečine stabilokratije.

na izborima, biračima je potrebna uvjerljiva politička alternativa. Drugim riječima, pored kritike sadašnje vlasti, opozicija mora izgraditi transparentan i kredibilan program i biti istrajna u njegovom promoviranju.

MONITOR: *Gdje će Srbija stići ako nastavi sadašnjim putem?*

ŠVARM: Neće daleko. Dio globalnog napretka sigurno će se prelivati i na nju. Međutim, održavanje ekstremnog partiokratskog sistema, daljni sunovrat institucija, gušenje slobode medija i kritičkog mišljenja, da ne nabrajam dalje, držaće je na evropskoj periferiji kao zemlju jeftine radne snage i još jeftinijeg provoda. Srbija – a slično je i sa većinom regiona – živi u duboko podijeljenom društvu, u otetoj, uzurpiranoj državi iz koje mladi i obrazovani uporno odlaze kako bi u inostranstvu vrijedno radili, stvarali i omogućavali roditeljima da ovdje nekako preživljavaju i stalno glasajući za one iste od kojih su im kćerke i sinovi pobjegli glavom bez obzira.

MONITOR: *Aktuelni lideri države region u nekoj vrsti vanrednog stanja i pretenduju da budu vlasnici ne samo naše sadašnjosti nego i budućnosti. Zašto im to uspijeva?*

ŠVARM: Zato što sve nasljednice bivše Jugoslavije uz Sloveniju kao djelomični izuzetak, predstavljaju neuspješne države po svim parametrima. Naime, pokazalo se da modernizacija, napredak i emancipacija jugoslavenskih

naroda mogu biti uspješni samo ako su zajednički i na ravnopravnim osnovama pošto ih toliko toga spaja, a tako malo dijeli. Kako to uporno izostaje, živimo u patuljastim državicama slabo plaćenih sitnih trgovaca, konobara i šrafceger ekonomije u kojima jedinu ideologiju čini zadrta, ustajali i smrdljivi nacionalizam. Na njemu se temelje i gotovo sve vlasti u regionu. Irelevantni, duboko provincijalni i sa trajnim kompleksom manje vrijednosti u odnosu na razvijene evropske zemlje, ovi režimi u uzajmnom dizanju tenzija i nabacivanju grudvama otrova i mržnje vide jedini način cementiranja vlastitog opstanka i bogaćenja; dokazali su u proteklih nekoliko decenija da ni za što nisu sposobni. S druge strane, spadaju im gaće pred svakim trećerazrednim činovnikom iz onoga što zovemo bijeli svijet dok na svojim bunjištima ne iz usta ispuštaju nacionalno dostojanstvo i čast. Mogućnost da se prevaziđe ovaj okvir, vidim kao posao budućih generacija, neopterećenih ličnim iskustvima sa nacionalnom mržnjom poput njihovih roditelja.

MONITOR: *Je li to posljedica toga što nam je iskustvo palanačko, kao što je napisao Rade Konstantinović u „Filozofiji palanke“, a ne demokratsko?*

ŠVARM: Mislim da smo imali svakakva iskustava – ne samo palanačka, već i svjetska. Narodi bivše Jugoslavije nisu bolji, ali ni gori od svih ostalih. Tokom

svoje istorije znali su povući sumanute i destruktivne poteze kao devedesetih, ali i one u koje spadaju trajne civilizacijske tekovine poput antifašističke borbe. Mnogi naši umjetnici, mislioci poput Konstantinovića i pojedini državnici, sigurno nisu dijelili *Filozofiju palanke* i u svom su domenu ostvarivali zapažene rezultate u svjetskim razmjerima. Međutim, dio našeg problema sastoji se i u tome da su nas iz različitih historijskih razloga mimoilazili brojni globalni modernizacijski procesi, te da smo usljed toga bili u stalnom zakašnjenju, ponekad i u vjekovnom. U pokušaju da što prije nadoknadimo izgubljeno, prečesto smo preskakali bazične elemente onog što smo htjeli dostići, oslanjali se na prečice, umišljenu izuzetnost i karizmatične vođe. Jedno od iskustava, koje nam je u tom kontekstu izmicalo, svakako je bilo i ono demokratsko i liberalno. No, to nipošto ne znači da smo nesposobni da ga izgradimo i steknemo. Više nego išta drugo, temelj opstanka svih na ovim prostorima baš je najšira demokracija – nje i tolerancije nikad ne može biti dovoljno.

MONITOR: *Kako objašnjavate to da se većina medija u Srbiji pretvorila u propagandne servise vladajućeg režima?*

ŠVARM: Ako ćemo iskreno, najveći dio tih medija ionako je bio za svaku vlast. Kada su te vlasti bile demokratsnije i odgovornije građanima, oni su profesionalnije i poštenije radili svoj posao. Kada nisu – redovno su plesali kako im režim svira. Dovoljno je samo pogledati kako su ti mediji izvještavali devedesetih, poslije Petog oktobra i danas: hoću reći da su sa istim entuzijazmom podržavali Miloševića i njegovu ratnu politiku, Borisa Tadića na putu evropskih integracija i sada populizam Aleksandra Vučića. Razlika ipak postoji. Sadašnja vlast u Srbiji potpuno je zavladała medijskim tržištem stavljanjem pod čvrstu kontrolu oglašavanje i besprizornim privilegiranjem sopstvenih medijskih kuća.

Veseljko KOPRIVICA

BALTI

Omer nikada nije mogao izbrisati sliku Baltija kako trči između šina za vagonom na čijoj platformi stoji on, Omer, i odlazi, odlazi, odlazi. Kad god bi čuo da se govori o izdajstvu, o ostavljanju prijatelja na cjedilu, od tada do danas, javi mu se ta slika Baltija, u ludom trku, preko pragova koji strelovito nestaju za njim, između čeličnih šina. I uvijek pomisli da mu je tim trkom Balti saopštio da nas prijateljstvo čini bržim i od lokomotive, tvrđim i od čeličnih šina

Mali Omer strpa đaćku knjižicu u džep i istrča iz učionice. Dok je učiteljica viknula s vrata: „Reci mami da sutra dođe u školu!“, on je već nestao iz školskog dvorišta. Projurivši stotinak metara glavnom ulicom, stušiti se jednim puteljkom niz strmu obalu prema rijeci Bosni. Dobro je znao mjesto na kom je Šaćir vidio Baltija. Dok je sjedio u klupi uz prozor prizemne učionice, Šaćir, njegov vršnjak Rom koji češće nije dolazio u školu nego što se pojavljivao na časovima, kroz staklo zatvorenog prozora, prenio mu je tu vijest njihovim nemuštim jezikom.

Čim je u punom trku uletio na omanju travnatu zaravan uz samu rijeku, ugledao je četiri momka od 14 - 15 godina. Odmah je prepoznao Šaćirovog starijeg brata Himzu, a i ostala trojica su mu bili poznati. Znao je da su krali pse i negdje ih prodavali, zato je i trčao kao bez duše, da ih nađe prije nego što odnesu Baltija negdje gdje ga on više neće naći. Zapazi i Baltija, vezanog za vrbu, malo dalje od grupice zanesene u razgovor. Za tren se nađe kraj Baltija koji se već trzao na prljavom debelom užetu radosno lajući. Sa nekoliko poteza Omer presiječe užu oštrom čakijom i prije nego što su momci došli sebi, potrča uz brdo onom istom utabanom stazicom.

Kući je stigao sav blatnjav, u knjižici je imao pet jedinica, majka se ljutila, ali, Omer je sijao od sreće: njegov Balti je opet bio u svojoj kućici u dvorištu! Omer je Baltija doveo kući istog dana kada je pošao u prvi razred osnovne škole. Sada, na polugodištu prvog razreda, sa nepunih osam godina, zahvaljujući Baltiju, Omer je već doživio snažno osjećanje dubokog prijateljstva i privrženosti, kakve mnogi ljudi ne osjete cijelog života.

Svakodnevno, tačnije, po cijeli dan, su Omer i Balti bili zajedno. Gdje god bi krenuo Omer, Balti je išao s njim. Omerovi roditelji su prihvatili Baltija, jer ih je njihovo prijateljstvo potpuno razoružalo. Balti je bio lijep, potpuno crn pas, kratke sjajne, dlake, srednjeg rasta, mišićavog tijela i eksplozivnih kretnji. Kada je odbranio Omera od napada razjarenog bika, na jednom izletu na rijeci Krivaji, ujedajući ga bjesomučno čas za zadnje noge, čas za bokove, čas nasrćući pravo na bikovu glavu, zavolili su ga i oni. Poslije toga, Balti se proćuo kao veliki borac, a to je bio i razlog

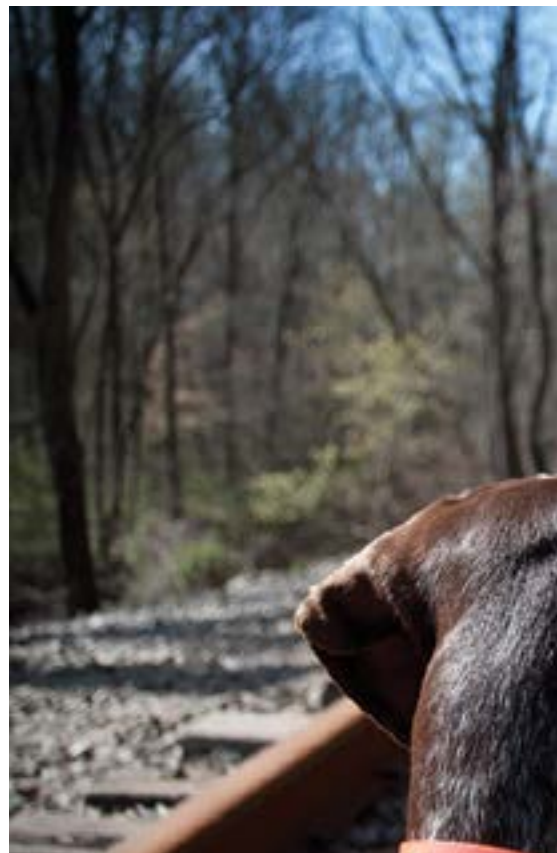
što su ga nekoliko puta pokušali ukrasti i prodati ljudima koji se bave borbom pasa. Ali, ovaj put, roditelji su zaključili da je za pet jedinica u prvom razredu osnovne škole, krivo upravo njihovo pretjerano druženje.

„Ovih petnaest dana raspusta, moraćeš se manje družiti sa Baltijem a više učiti!“ zaključila je bukvicu zbog loših ocjena Omerova mama. Ali, iako je spremno obećao da će učiti, samo neka mu dopuste da se poigra sa Baltijem u dvorištu, Omer nije stigao da održi obećanje. Tri dana poslije onako uspješne operacije *Spašavanje Baltija*, Omerovi roditelji dobili su premještaj. Selili su se u Donji Vakuf.

„Vodićemo i Baltija! Ja ću imati sve petice i vodiću ga svaki dan do škole i kući. Tamo mi ga niko neće ukrasti!“

„Naravno, vodićemo i Baltija!“, rekli su roditelji. Obradovan, Omer nije primjetio da su se pri tom pogledali pogledom krivaca. Sutradan ujutro, Balti nije bio u dvorištu.

„Ne možemo voditi Baltija vozom. Nije dozvoljeno. Ostavili smo ga kod jednog čovjeka koji će ga dobro čuvati. Pisaće nam

Balti!“, viknu iz sve snage Omer. I kao ponosan tim glasom, Balti još ubrza i evo ga primiće se platformi sa koje ga doziva Omer... I trenutak prije nego što će Omer iskočiti iz voza, uhvati ga oko pasa majka i odnese ga u kupe. Tri dana kasnije, kroz prozor njihove nove kuće u Donjem Vakufu, Omer ugleda – Baltija

redovno kako je Balti.“

Ko bi opisao očajanje, tugu, gnjev, razočarenje osmogodišnjeg dječaka!? Ko bi ga mogao razuvjeriti da nije prevaren od onih kojima je toliko vjerovao, od onih koji ga nisu smjeli prevariti – od svojih roditelja!? Ko bi ga mogao utješiti

u trenucima kada je jasno shvatio šta znači biti potpuno nemoćan da se suprotstaviš nepravdi, nemoćan da pomogneš prijatelju od kog te, na prevaru, razdvajaju zauvijek!?

Popodne, sve stvari su bile spakovane u teretni vagon, a Omer, njegov stariji brat i roditelji, smjestili su se u putnički vagon uskotračne pruge koja je, preko planinskog prevoja Komara i Travnika vodila do Bugojna i Donjeg Vakufa. Dok je voz u oblaku pare i dima, uz dug prodoran zvižduk, prolazio pokraj poslednjih kuća na periferiji grada, Omer se iskrade na platformu poslednjeg vagona da još jednom vidi svijet u kom je sreo a sada zauvijek ostavlja svog Baltija. Odjednom, očima crvenim od plača i još uvijek punim suza, ugleda crnog psa, gipkog kao crni panter, kako trči – ma ne kako trči, kako leti! - između šina za vozom, a pragovi mu iščezavaju pod nogama, i za njim se one šine sve više sužavaju, i gotovo spajaju u daljini.

„Balti!“, viknu iz sve snage Omer. I kao ponosan tim glasom, Balti još ubrza i evo ga primiće se platformi sa koje ga doziva Omer, dahće ubrzano, isplaženog jezika a oči su mu crvene sasvim isto kao Omerove. I trenutak prije nego što će Omer iskočiti iz voza, uhvati ga oko pasa majka i odnese ga nazad u kupe...

Tri dana kasnije, kroz prozor njihove nove kuće u Donjem Vakufu, Omer ugleda – Baltija! Izgladnio, izgreban do krvi po bokovima, ali čio i zdrav, gledao je u Omera i lajao gromkim lavežom.

Na kraju te školske godine, Omer je imao sve petice i bio najbolji učenik prvog razreda u cijeloj školi. Balti je opet bio onaj isti munjeviti, inteligentni, hrabri i beskraino vjerni prijatelj.

Ali Omer više nikada nije mogao izbrisati sliku Baltija kako trči između šina za vagonom na čijoj platformi stoji on, Omer, i odlazi, odlazi, odlazi. Kad god bi čuo da se govori o nekom izdajstvu, o ostavljanju prijatelja na cjedilu, od tada do danas, javi mu se ta slika Baltija, u ludom trku, preko pragova koji strelovito nestaju za njim, između čeličnih šina. I uvijek pomisli da mu je tim trkom Balti saopštio da nas prijateljstvo čini bržim i od lokomotive, tvrđim i od čeličnih šina.

Piše: Ferid MUHIĆ

Tenzije, neizvjesnost, tihi optimizam konzervativnih ljevičarskih partija

Makedonski parlament izglasao je ustavne promjene u okviru procesa poslije kojeg će Makedonija promijeniti ime u Republika Sjeverna Makedonija, dok će Grčka zauzvrat odblokirati euroatlantske integracije bivše jugoslovenske republike - ukoliko parlament u Atini bude usvojio sporazum dvije vlade. U međuvremenu, policija Makedonije štitiće dvije trećine poslanika Sobranja koji su glasali za promjenu imena države.

Parlament Makedonije prošlog petka uveče neophodnom dvotrećinskom većinom od 80 glasova donio je odluku o pristupanju izmjenama ustava. Ustavne izmjene trebalo bi da omoguće promjenu imena u Republika Sjeverna Makedonija u skladu sa Sporazumom makedonskog premijera **Zorana Zaeva** i grčkog premijera **Aleksisa Ciprasa**. Dogovorom s Grčkom o rješavanju skoro trodecenijskog spora oko imena, predviđeno je da Makedonija do kraja godine usvoji ustavne izmjene kojima će garatovati promjenu imena u Sjeverna Makedonija, kao i grčko priznavanje makedonskog identiteta, jezika, kulture.

Sobranje je odlučilo da se najkasnije u roku od 15 dana pripremi predlog amandmana na Ustav i dostavi Sobranju. Ta će odluka, po premijeru Zaevu, biti postignuta u dogovoru vlade i skupštinske opozicije i stupiće na snagu odmah.

Skopski mediji pišu da se u Sobranju ne pamti dan kao što je bio 19. oktobar, pun tenzija i

Glasanjem u Sobranju završena je prva od u tri faze u postupku za izmjenu Ustava Makedonije. U drugoj fazi treba da bude ozvaničen prijedlog amandmana i za to je potrebna prosta većina. Treća faza je usvajanje amandmana, za šta je neophodna dvotrećinska većina. U međuvremenu, policija Makedonije štitiće dvije trećine poslanika Sobranja koji su glasali za promjenu imena države

• PRVI KORAK KA ZAJEDNIČKOM CILJU:
Zoran Zaev, premijer Makedonije i Aleksis Cipras, premijer Grčke

neizvjesnosti, s povremenim optimizmom koji se, kako kažu, brzo topio. Izjašnjavanje poslanika kasnilo je satima a obavljeno je elektronskim sistemom. No, onda je na zahtjev šefa poslanicke grupe opozicije VMRO-DPMNE bilo ponovljeno tako što su se poslanici izjašnjavali pojedinačno.

Pojedinačno glasanje VMRO je zahtijevala zbog sumnje u elektronski sistem, ali je i u prvom i u drugom glasanju za ustavne promjene koje otvaraju put promjeni imena glasalo 80 poslanika. Da na kraju

sjednice nije izglasan premijerov prijedlog, parlament bi vjerovatno bio raspušten, a Makedonci ponovo pozvani na birališta.

Na početku sjednice u ponedjeljak 15. oktobra, konzervativna VMRO-DPMNE, koja je do proljeća 2017. devet godina upravljala Makedonijom, podsjećala je da su „građani rekli svoje“ na referendumu krajem septembra. Tada je preko 90 odsto izašlih na glasanje podržalo kompromis s Grčkom, ali je izlaznost

ostala daleko ispod potrebnih 50 odsto.

„Od Zaeva ne može da se očekuje ništa drugo od podrške za kriminal i rasprodaju nacionalnih i državnih interesa u zamjenu za bjekstva od prava i pravde. Krajnje je vrijeme da ova vlast ode. Republika Makedonija je pobijedila na referendumu“, poručivali su oštro iz VMRO.

Zaev je, pak, istrajan u tumačenju da je rezultat referenduma podrška njegovoj politici u čemu ima jaku potporu sa Zapada. „EU u cjelosti podržava dogovor Makedonije i Grčke kao jedinstvenu priliku za pomirenje u Jugoistočnoj Evropi, kakva se neće pružiti ponovo u skorije vrijeme“, rekla je šefica evropske diplomatije **Federika Mogerini**.

Američki pomoćnik državnog sekretara za evropska i evroazijska pitanja **Ves Mičel** bio je jedan od mnogih političara iz EU i Vašingtona koji su pozvali VMRO-DPMNE da ponovo razmotri svoju poziciju. „Nije iznenađenje što smo mi razočarani stavovima rukovodstva VMRO-DPMNE u vezi s referendumom i koracima koji su preduzeti u parlamentu za izmjenu Ustava“, napisao je Mičel u pismu

• **SNAŽNA PODRŠKA DOGOVORU, UPRKOS TOME NA REFERENDUMU NIJE IZAŠAO DOVOLJAN BROJ GLASOVA: Federika Mogerini, šefica evropske diplomatije**

predsjedniku stranke koji je objavila Ambasada SAD u Skoplju.

Na početku sjednice Sobraanja u ponedjeljak Zaev je pred poslanicima rekao da je ovo „jedinstvena prilika za jedinstvo u Makedoniji, da oprostimo jedni drugima i da se pomirimo“. On je posebno pomenuo da je spreman da „oprosti“ dešavanja 27. aprila prošle godine – kada su demonstranti upali u makedonski parlament, a Zaev i još neki poslanici – tada još u opoziciji – napustili ga krvave glave.

Premijer je pazio da ne upotrijebi riječ „amnestija“, ali su medijski izvještači pretpostavili da bi neke uši u redovima VMRO mogle da se načulje ukoliko bi u izgled bilo stavljeno brisanje odgovornosti za incidente. Činjenica je, međutim, da

su četiri poslanika VMRO-DPMNE oslobođena kućnog pritvora, što je bila mjera donijeta na osnovu optužbe da su učestvovali u nasilju u parlamentu, 27. aprila prošle godine, kada je Albanac **Talat Xhaferi** izabran za predsjednika Skupštine.

Apelacioni sud je upravo tog dana potvrdio dvogodišnju kaznu zatvora za bivšeg premijera i bivšeg lidera VMRO-DPMNE **Nikolu Gruevskog**, zbog zloupotrebe službenog položaja i kupovine blindiranog *mercedesa*, čime je, kako se navodi, oštetio državni budžet za 600.000 eura.

Neki od poslanika tvrde da je na njih vršen pritisak da glasaju za vladinu inicijativu, na neke, pak, da budu protiv ili da ne prisustvuju sjednici. Pojedini mediji su spekulisali da su opozicioni poslanici, koji su glasali za inicijativu za to dobili novac.

Dio poslanika VMRO koji je bio naklonjeniji dogovoru s Grčkom koji otvara brz put u NATO i kakvu-takvu evropsku perspektivu, posljednjih dana se žali na pritiske i ucjene iz sopstvenih redova. Ministarstvo unutrašnjih poslova provjerava ove navode.

Glasanjem u Sobraanju završena je prva od ukupno tri faze u postupku za izmjenu Ustava Makedonije. U drugoj fazi treba da bude ozvaničen prijedlog amandmana i za to je potrebna prosta većina ili 61 glas od ukupno 120 poslanika. Treća faza je usvajanje amandmana, za šta je neophodna dvotrećinska većina, odnosno podrška najmanje

Nezadovoljna Moskva

Ministarstvo spoljnih poslova Makedonije kategorički je odbacilo tvrdnju Rusije da je ucjenama, prijetnjama i kupovinom glasova obezbijeđena većina u Sobraanju za izglasavanje predloga za pristupanje izmjenama Ustava Makedonije.

Ministarstvo smatra navode iz Moskve potpuno neosnovanim i neistinitim, iznijetim s jasnom tendencijom da bude kompromitovan politički proces koji je od istorijskog značaja za Makedoniju i sve njene građane. „Poslanici su, uz potpuno poštovanje svih demokratskih principa predviđenih parlamentarnom procedurom, donijeli odluku koja reflektuje decenijska zalaganja Republike Makedonije za članstvo u NATO-u i EU, kao strateške prioritete za koje postoji najširi mogući konsenzus, što je dobro poznato i našim ruskim prijateljima“, piše u saopštenju Ministarstva spoljnih poslova Makedonije.

Zapadni zvaničnici optužili su Moskvu da je pomogla kampanju za bojkot referenduma. Navodi se, takođe, da zvanočna Moskva ne želi da se balkanske države priključe NATO, a Makedonija bi trebalo da bude primljena po ubrzanom proceduri ukoliko stvari oko pitanja iz Prespanskog sporazuma privede kraju.

80 poslanika.

Prijedlog Vlade odnosi se na četiri suštinske promjene: dodavanje pridjeva Sjeverna u imenu Republike Makedonije u cijelom tekstu Ustava; izmjene u Preambuli gdje se pri navođenju državotvornih tradicija potencira Antifašističko sbranje narodnog oslobođenja Makedonije (ASNOM) i navode se sve odluke koje su tamo donesene; garancija o nepovredivosti teritorijalnog integriteta i suvereniteta zemlje: kao i briga o dijaspori.

Sporazum koji su u julu potpisali Zaev i Cipras Makedoniji otvara put za članstvo u NATO i EU. Međunarodna je zajednica u međuvremenu poručila da makedonski parlament treba da izglasa ustavne promjene, usvoji i primijeni Prespanski sporazum jer se time Makedoniji u skorijoj budućnosti neće pružiti slična prilika.

„Makedonija će biti dio EU i NATO. Ovom istorijskom odlukom naše započeto pristupanje NATO će se nastaviti a iduće godine će početi proces za EU”, rekao je Zaev na konferenciji za novinare u prisustvu dijela poslanika, predsjednika parlamenta Talata Džaferija i ministra spoljnih poslova **Nikole Dimitrova**.

Nakon što je odluka o ustavnim promjenama donijeta, uslijedila je oluja reagovanja zvaničnika SAD i EU.

Visoka predstavnik EU Federika Mogerini i komesar za proširenje **Johanes Han** u zajedničkoj su izjavi pohvalili potez poslanika Sbranja. Dodali su kako očekuju da procedure na državnom nivou za dalju primjenu Prespanskog sporazuma budu „nastavljene bez odlaganja, k

Mladi bez posla

Mnogi se nadaju da ukidanje grčkog veta može otvoriti put Makedoniji k ekonomskim koristima koje donosi članstvo u EU i NATO. Ali malo je vjerovatno da će to biti dovoljno brzo za mlade Makedonce, od kojih je skoro polovina nezaposlena. «Glavni razlog napuštanja zemlje je borba za opstanak, odnosno rješavanje problema zapošljavanja», kazao je **Zoran Ilieski**, izvršni direktor Koalicije omladinskih organizacija.

„Mladi u Makedoniji čine četvrtinu stanovništva - i oni su jedna od najvećih marginalizovanih grupa”, rekla je **Dona Kosturanova** iz Omladinskog obrazovnog foruma. „Oni se bore s lošim obrazovanjem, visokom stopom nezaposlenosti i slabim mogućnostima za napredak. Oni očajno žele da vide napredak prema prosperitetnijem okruženju”.

Kada se Jugoslavija raspala 1991. godine mnogi su smatrali Makedoniju najsiromašnijom republikom. Tokom godina nije se mnogo toga promijenilo, dok se makedonska ekonomija suočila s novim problemima, naročito nakon finansijske krize posljednjih godina.

Stopa nezaposlenosti i dalje je jako visoka, iznad 20 odsto s prosječnom mjesečnom platom od oko 350 eura, najnižom u regionu. Jedini perspektivni sektor jesu informatičke tehnologije.

Kako bi se borila s odlaskom mladih, vlada je ove godine pokrenula program pod nazivom *Garancija za mlade* koji povećava uključivanje nezaposlenih mladih na tržištu rada. Program je dio inicijative koju je EU pokrenula 2012.

Ministarka rada i socijalne politike **Mila Carovska** kaže da je veliko interesovanje za program ohrabrujuće za zemlju u kojoj se procjenjuje da skoro četvrtina od dva miliona građana živi u inostranstvu.

usvajanju ustavnih promjena”.

Generalni sekretar NATO **Jens Stoltenberg** ocijenio je da je „sada na vladi i političkim liderima da završe proceduru oko sprazuma o imenu i da iskoriste ovu istorijsku priliku da zemlju uvedu u NATO”.

Iz Stejt departmenta je poručeno kako SAD vjeruju da je dogovor Makedonije i Grčke „istorijska šansa za napredak u stabilnosti, bezbjednosti i prosperitetu u cijeloj regiji”.

Predsjednik Evropskog savjeta **Donald Tusk** čestitao je Makedoniji i poručio da je „jedan glas, jedan veliki korak bliže u zauzimanju mjesta u našoj transatlantskoj zajednici”.

Premijer Grčke Cipras je u čestitki kako je naveo, prijatelju Zaevu, poručio kako je glasanje veliki korak ka njihovom zajedničkom uspjehu. „Veoma važan korak mironj i prosperitetnoj budućnosti naših naroda“, napisao je Cipras na Tviteru.

Milan BOŠKOVIČ

● **POZVAO VMRO – DPMNE DA PROMIJENE POZICIJU OKO DOGOVORA MAKEDONIJE I GRČKE:** Ves Mičel, pomoćnik državnog sekretara za evropska i evroazijska pitanja

ALAL VERA SVAKOME KO NEMA ŠTA DA KAŽE, A IPAK ĆUTI

**Suze ne smiju da se
gutaju jer onda posole
dušu, a duša mora da
bude slatka kao slatko
od smokava**

Svanulo je iznad krovova zgrada. Još da svane u mojim očima. Tišina koja ostaje za pticama urla pod oblakom i pojma nema čije jutro je probudila. Mene je probudio lavež mojih pasa kojima je bilo neprihvatljivo da ja spavam. Da sam sad lik iz narodne poezije, bila bih jedan od dva vrana gavrana. Tako sam puna besa popila kafu i sad sam puna besa i kafe.

To me odvede u prvi razred kad sam plakala od muke što moram da pišem kose tanke i uspravne debele, iako sam znala da pišem i pre polaska u školu. Sveska iz srpskog mi je bila čitava natopljena suzama. Eto, kad sam to prebrodila, preživeću bilo šta.

Suze ne smeju da se gutaju jer onda posole dušu, a duša mora da bude slatka kao slatko od smokava. Zato ja pred spavanje strateški razmestim jastuke tako da u toku noći mogu udobno da se okrećem na paklenim vatrama svojih nemira... Pazim i da ne šutnem smisao dok mi se mota oko nogu. Računam, sudbina obično čeka već iza ugla. Kao lopov, kurva ili prodavac lozova – njena tri najčešća utelovljenja. Ali u kućne posete ne ide. Treba učiniti tih nekoliko koraka... Malokrvnost ovog dana je sablasna. Nekad po mir moram dalje od svih, a najdalje od sebe. Dok trošimo, svako svoje, vreme, niko drugi nije kriv ako nam se prosulo.

Čitam, Irinej ponovo tvrdi i veruje da se Vučić bori za Kosovo kao lav... A dvadeset miliona evra što je dao Irineju i SPC, mora da se odradi podrškom da nam je lično Bog poslao Vučića. Za stanje na Kosovu su, naravno, krive neke prethodne vlasti. Ako se svaka aktuelna vlast žali na

prethodnu vlast, koja se žalila na prethodnu vlast, onda je Stefan Prvovenčani kriv za stanje u zemlji.

„Megalomanijak se razlikuje od narcisa po tome što želi da bude moćan pre nego šarmantan i traži od ljudi da ga se plaše pre nego da ga vole. Ovom tipu pripada mnogo ludaka u istoriji.“ (Bertrand Rasel)

U spskom mentalitetu postoji ta neka potreba za megalomanijom radi pokazivanja. Kuća na tri sprata neomalterisana, dvorište nesređeno, greje se jedna prostorija, ostatak ledara, krade se struja al' se vidi „raskoš“ s ulice. Stalno neko precenjivanje mogućnosti.

Grizi. Grebi. Kidaj. Ošamuti dan. Zavedi ga, pa mu otkini parče za sebe, kad nestane, neka on plače poražen negde u čošku sumraka. Pripitomiti strepnje, kao da nikad nisu bile zveri.

Za nekog, ko zna kako je nekada izgledao Beogradski sajam knjiga, kada su ga otvarali Svetlana Velmar, Albahari, Danojlić, Simović, poslednjih godina je to vašar sa elementima estradnog cirkusa. „Razlika između pisca i konja je u tome što konj ne razume jezik onih koji njime trguju.“ (Maks Friš, o sajmovima knjiga. Švajcarski arhitekta, novinar, pisac i filozof)

Ja ću i ove godine iskoristiti veliki sajamski propust i propustiću sajam knjiga.

P. S. Đavo je došao po svoje, ali je otišao praznih šaka. Ništa tu nije bilo njegovog.

Nataša ANDRIĆ

Toplina, drama i humor

Gledaoci Prvog programa TVCG1 moći će u subotu, 27. oktobra u 20.05 sati ekskluzivno da pogledaju dugo očekivanu prvu od četiri epizode serije „Grudi” u režiji Marije Perović, koju je u koprodukciji sa RTCG realizovala producentska kuća *Meander film* pod pokroviteljstvom Ministarstva zdravlja Crne Gore i uz učešće Open Box Studija.

Radnja serije smještena je u Nikšiću, a prvi put grad će biti slikan iz ženskog ugla i kroz vizuru junakinja i autorki iza kamere. Svaka epizoda „Grudi” posvećena je jednom od glavnih junaka, a to su tri žene i jedan muškarac. Serija je nastala po ideji i scenariju Marije Perović i Vladislave Vojnović. Glavne uloge tumače Nada Šargin, Dubravka Drakić, Marija Škaričić i Vojin Četković. Osim njih igraju još i Mira Banjac, Peđa Bjelac, Jelena Đukić, Danilo Lončarević, Branimir Popović... Direktor fotografije je Dušan Grubin, scenografkinja Dragana Baćović, a kostimografkinja Tijana Todorović.

Nada Šargin u seriji „Grudi” tumači Zorku, jednu od tri glavna ženska lika. Prvakinja je Narodnog pozorišta u Beogradu, završila je glumu na Akademiji umetnosti u Novom Sadu, a danas je jedna od najnagrađivanijih i najvoljenijih pozorišnih i filmskih glumica svoje generacije u Srbiji. Osim na sceni matičnog teatra, igra na scenama Ateljea 212, Centra za kulturnu dekontaminaciju, Budva Grad teatra, Kotorart-a... Uporedo sa pozorišnom gradi i uspješnu filmsku i televizijsku karijeru, gdje je imala veći broj zapaženih uloga, a dobitnica je većine najvažnijih pozorišnih i filmskih nagrada.

MONITOR: Tumačite jednu od glavnih uloga u seriji „Grudi”. I ranije ste radili u Crnoj Gori i naša publika dobro poznaje Vaš rad. Za početak kažite nam kakvo iskustvo

Umjetnici treba da zabave narod, a isto toliko i da se društveno angažuju, ali ne zbog svojih interesa nego interesa svih

nosite sa snimanja jer mnogi koji su dio ekipe ističu da ste se otpočetka svi spontano i bez napora razumjeli?

ŠARGIN: Lepo i toplo iskustvo. Sam scenario, pored dramske linije i dosta humora, ima i toplinu koja me privukla. A to je u malom i ličnost rediteljke Marije Perović. Toplina – drama – humor... Sa njom je uzbudljivo raditi i prolaziti kroz ozbiljan proces protkan mnogim anegdotama koje mi izazivaju osmeh na licu. Mnogi ljudi u ekipi bili su zabavni. Logično je da je bilo puno crnogorskog humora, a u sam Nikšić jedva čekam opet da idem.

MONITOR: *Kakva je bila saradnja sa ostalim glumcima, jer glume kako poznati i afirmisani glumci, tako i mladi i talentovani?*

ŠARGIN: Svi glumci mi se dopadaju, podela je odlična. Iako se tek uče – mladi su super. Marija Škaričić i ja smo bliske već godinama i iako se retko vidamo zbog relacije Beograd – Zagreb, naš odnos ne trpi. Jako je volim i poštujem njen rad. Ona mi je omiljena hrvatska glumica i moram da se pohvalim da sam je predložila rediteljki za tu ulogu. Dubravka je velika glumica i veliki čovek. Takav duh se retko sreće. Ugostila nas je jednom i napravila ručak pa smo posle Mare i ja spavale u njenoj spavaćoj sobi kao neke umorne studentkinje kojima treba baš da ih tako neko poneguje... Vojin je junački ostao za stolom i ispoštovao domaćine. Sa Vojinom rado i lepo i radim i komuniciram.

MONITOR: *Malo je projekata o srednjoj generaciji, a naročito o ženama – koje su glavni likovi. Priča prati tri prijateljice koje se sastaju u rodnom gradu pred proslavu dvadeset godina mature. Kakav je lik koji tumačite?*

Mnogi ljudi u ekipi bili su zabavni. Logično je da je bilo puno crnogorskog humora, a u sam Nikšić jedva čekam opet da idem

Zorka je usmjerena dosta na sebe i svoje potrebe. Međutim, vremenom shvata da su njene potrebe većinom spoljašnje, a da vapi za unutrašnjim

ŠARGIN: Zorka je usmerena dosta na sebe i „svoje potrebe”. Međutim vremenom shvata da su njene potrebe većinom spoljašnje, a da vapi za unutrašnjim. Odbacuje one stare. Ona sazreva kroz scenario i kao čovek i kao žena. Jako je zanimljiva i višeslojna.

MONITOR: *Serija osim umjetničkog ima i edukativni značaj. Projekat je vrlo aktuelan jer skreće*

pažnju na vrline i mane savremenog društva, a u pozadini priče tretira temu borbe protiv kancera dojke.

ŠARGIN: To je u velikoj meri dužnost umetnosti da skreće pažnju na te stvari i na prevencije. Umetnici treba da zabave narod, a isto toliko i da se društveno angažuju, ali ne zbog svojih interesa nego interesa svih.

MONITOR: *U seriji „Grudi” tumačite Zorku, takođe u već kultnoj predstavi „Bela kafa” junakinja je Zorka, a na početku karijere ste, takođe, imali jednu Zorku - sestru Mileve Ajnštajn? Kako birate uloge? Šta presuđuje?*

ŠARGIN: Najlepše je kada odmah kažete „da” jer je tekst ili scenario odličan, dobar je reditelj i cela ekipa u koju imate poverenja, to jest cenite njihov rad. Dešava se da zbog novca radite nešto, a sumnjate u

kvalitet. Tako da ponekad motivi nisu samo umetnički, nažalost. Dešava mi se da odbijem ulogu u nekom dobrom projektu jer mi se nudi uloga koja me ne intrigira jer sam sličnu odigrala puno puta i osećam da nemam više kroz nju šta da kažem. A opet u nekom slabijem projektu prihvatim ulogu jer me privuče karakter koji do tada nisam igrala.

MONITOR: *U svakoj ulozi koju tumačite pokazujete o kakvoj se glumici radi. Možemo reći da su i dokaz i prestižne esnafske nagrade, a imate ih mnogo – među njima su i nagrada „Ružica Sokić”, „Miloš Žutić”, „Raša Plaović”... Na koju ulogu ste najponosniji i koja Vam je najviše značila?*

ŠARGIN: Ne znam iskreno... Valjda će ta tek da se desi... One za koje su me kolege, publika i kritika hvalili i za koje sam

dobijala nagrade su Zorka u *Milevi Ajnštajn*, Roza u *Nevinosti*, Uloge u *Metamorfozama*, Zorka u *Beloj kafi*, Kraljica Elizabeta u *Mariji Stjuart*, Ana Petrovna u *Ivanovu*, Sale u *Sutra ujutru*, Marina u *Vrtiče se rode*...

MONITOR: *Kako znate da će neki projekat u kome učestvujete – predstava, film, serija biti uspješan? Koji su to pokazatelji?*

ŠARGIN: Možda intuicija... Ali ni dobar tekst ni reditelj ni dobra ekipa ne garantuju uspeh. Ako ne prorade neke stvari između...u međuprostoru... hemija kako to mi kažemo, onda može da se desi i da sve propadne. Eto i nevidljive stvari puno utiču. Na nas u ovoj seriji su uticale dobro!

Miroslav MINIC

Može li novac kupiti baš sve

Što je bilo saudijском princu u glavi da u Istanbul pošalje 15 uočljivih agenata, jednog s pilom za rezanje kostiju? Analitičari procjenjuju da princ Mohammad bin Salman neće postati kralj; iz ove bedastoće Trump ga ne može izvući

vo neće dugo trajati, pet minuta i gotovi smo”, rekao je doktor okupljenima. „Dok ja završim, vi slušajte muziku”. I doista, nije dugo trajalo – sedam minuta, kaže snimka, ako je vjerovati Turcima koji su čak i tamo – u uredu saudijskog generalnog konzula u Istanbulu – imali špijunsku kameru. Agenti su se okrenuli na drugu stranu, a doktor se okrenuo stolu za sastanke i mesarskom pilom za rezanje kostiju počeo komadati obamrlo tijelo **Džamala Kašugđija**.

Novinar se našao na stolu par minuta nakon što je došao u konzulat po papire za vjenčanje sa zaručnicom. Agenti su ga odveli u konzulovu sobu. Kad je doktor s pilom zarezao,

Kašugđi se probudio i počeo batrgati. Injekcija nije bila dovoljno jaka. Jedan agent je prišao i dokrajčio ga.

Tako je u glavnim crtama izgledala stravična smrt novinara *Washington Posta*, kojega su pred dva tjedna ubili i raskomadali saudijски agenti. Tako vjerojatno izgleda i početak kraja karijere ambicioznog krunskog princa i *de facto* vladara Saudijske Arabije **Mohameda bin Salmana**, mete Kašugđijevih kritika i izglednog naručitelja njegova umorstva. Čak i da izdrži prvi nalet osuda, princ znan kao MbS teško će izgraditi državničku karijeru s ovako gnusnim zločinom u džepu. Taj 33-godišnjak već je zgrnuo ogromnu moć koja ga je, ironično, stjerala u kut – MbS teško može pronaći krivca

na kojega bi svalio odgovornost za Kašugđijevo ubojstvo jer u gornjim ešalonima saudijske vlasti više nema nikoga osim njega i njegova dementnog oca.

Saudijskom dvoru zločin se činio izvedivim – sve je govorilo da neće biti problema. Princ se već riješio

Taman kad je Trampov zet Jared Kushner tražio financijera koji bi ga spasio od propasti zbog jedne goleme loše investicije, Kushner je razvio blizak, prijateljski odnos s MbS-om. Krunski princ Mohamed i krunski princ Jared, nazivali su ih mediji. Bio je to početak ljubavi kuće Saud i kuće Trump

brojnih kritičara i konsolidirao vlast; **Donald Trump** amenovao je neke njegove dubiozne poteze. No, MbS se preigrao – ovo neće proći bez posljedica. Iako Trump očekivano relativizira zločin i brani osumnjičenika, republikanci i demokrati su jedinstveni. „MbS mora otići!”, kaže čak i **Lindsey Graham**, jedan od Trumpu najbližih senatora.

Što je bilo u glavi Saudijsaca koji su u Istanbul – na maltene neprijateljski teritorij – poslali 15 uočljivih agenata, jednog s pilom za rezanje kostiju? Zašto je MbS tako beščutan i zašto je – još važnije – tako glup?

Uspon MbS-a počeo je 2015, kad je njegov otac **Salman** postao kralj. Redom šesti brat koji se izmijenio na prijestolju pustinske kraljevine. Kad je preuzeo vlast, Salmanu je bilo 80 godina, već je bio vrlo moćan jer je prethodnih pola stoljeća proveo na mjestu guvernera Rijada...Sa dva moćna oslonca – uvidom u obiteljsko prljavo rublje i dobre odnose s vehabijama – Salman je mogao razmišljati dalekosežnije od prethodnika: ne samo o tome kako

upravljati danas, nego i o tome tko će upravljati sutra. **Salmanov** nasljednik bio je njegov brat **Mukrin**, zadnji još živi sin Ibn Sauda. **Salman** je odlučio poštediti **Mukrina** te muke... U potezu bez presedana – i bez objašnjenja – za novog krunskog princa postavio je nećaka **Mohameda bin Najefa**, a za zamjenika – dakle drugog u nasljednom redu – svoga sina **Mohameda bin Salmana**.

Prvi krunski princ iz nove generacije tako je postao **MbN**, bez sumnje najkvalificiraniji među vršnjacima. Dugogodišnji šef tajnih službi, spriječio je jedan veliki teroristički napad – 2010. je otkrio plan da se avion zabije u zgradu u Chicagu. **Al-Kaida** ga je htjela ubiti četiri puta. Sad se **MbN**-u smiješila kruna, ali ne i dinastija – 56-godišnjak ima samo dvije kćeri. Kuću **al-Saud**, postalo je jasno, na kraju će preuzeti **MbS**.

Jasno je da je **Salman** za nasljednika odabrao sina, ali zašto baš ovog sina? **MbS** ima stariju braću – i to ne bilo kakvu: jedan je astronaut (prvi **Arapin** i prvi musliman u svemiru), drugi medijski mogul. **MbS** je s 29 godina najmlađi princ ikad imenovan u nasljedni red – možda baš zato što je mlad. Saudijom, u kojoj je polovica stanovništva mlađa od 25 godina, već pola stoljeća vladaju starci. Kuća **al-Saud** zabrinula se za svoj legitimitet nakon **Arapskog proljeća**.

No, pojavilo se i drugo objašnjenje, koje sad spominju i američki političari. Kralj navodno nije potpuno funkcionalan. Po jednoj teoriji pati od **Alzheimera**, po drugoj je samo vrlo dementan. Sin ga, kažu, iskorištava. Vlast koju je zgrnuo **MbS** doista je bez presedana. Otac ga je postavio za ministra obrane i šefa vijeća koje odlučuje o ekonomskoj i financijskoj politici – od nafte do privatizacije...

Prvi zadatak kojega se prihvatio kao ministar obrane bio je rat u Jemenu. Bila je to, bez ikakve sumnje, apsolutna katastrofa u svakom pogledu: ratni ciljevi nisu postignuti, saudijska vojska pokazala se potpuno nesposobnom, rat je

uzrokovao humanitarnu katastrofu. Na kraju je kraljev sin postao meta kritika i u samoj Saudijskoj Arabiji, što se ne događa često.

...Kad se pokazalo da je Jemen propast, **MbS** se okrenuo ekonomiji. Njegov plan bi diversificirao ekonomiju i smanjio ovisnost o nafti. Za održavanje javne potrošnje, plaćanje Jemena i klijenata u regiji treba više keša, pa je planirao privatizaciju dijela naftne kompanije *Aramco*, vrijedne oko dvije hiljade milijardi dolara. Plan je odgođen, ali ako se provede, bit će to najveći IPO u povijesti.

Saudijska Arabija? Odlično se slažem sa svima tamo! Kupuju od mene stanove, troše po 40 milijuna, 50 milijuna dolara. Je l' bi trebalo da ih ne volim? Jako ih volim!”, govorio je u kampanji kandidat **Trump**. Brojke su u njegovom prepričavanju prošle lovački tretman – riječ je o deset puta manjim iznosima, ali i dalje o milijunima. Kad su njegova kazina 1991. nagomilali gubitke i počeli propadati, saudijski milijarder pomogao mu je tako da je za 12 milijuna dolara kupio njegovu jahtu. Deset godina kasnije, **Trump** je prodao cijeli kat *Trump World Towera* na **Central Park Westu** jednom Saudijsku za 4,5 milijuna.

Kad je postao predsjednik, ljubav je procvjetala – u klasičnom primjeru kupovanja utjecaja, oko inauguracije 2017. saudijska lobistička tvrtka potrošila je u **Trumpovom** hotelu u **Washingtonu** 270.000 dolara na smještaj i hranu. **Trump** nikad nije objavio poreznu karticu, pa javnost zna samo za pojedinačne slučajeve koje su iskopali novinari. Sa Saudijscima i susjedima posluje i zet **Jared Kushner**, kojega je **Trump** zadužio za odnose s **Rijadom**. Vrištalo se o korupciji, **Trump** je samo odmahivao rukom.

Taman kad je tražio financijera koji bi ga spasio od propasti zbog jedne goleme loše investicije, **Kushner** je razvio blizak, prijateljski odnos s **MbS-om**. Krunski princ **Mohamed** i krunski princ **Jared**, nazivali su ih mediji. Bio je to

početak ljubavi kuće Saud i kuće Trump. Na Kushnerovu sugestiju, predsjednik je odabrao Saudijsku Arabiju za svoje prvo putovanje.

Bio je to spektakl kiča kakav se samo Trumpu može svidjeti – sve u zlatu i ceremoniji, s divovskim Trumpovim portretima na zgradama u Rijadu. Sadržaja nije bilo – čak je i deal da Saudijski kupe vojnu opremu za 110 milijardi dolara ostao na riječima – ništa nije potpisano...

Ubrzo će se shvatiti da je sadržaja ipak bilo, ali one vrste o kojoj se ne govori novinarima. Dva tjedna nakon Trumpova posjeta, Rijad je uveo blokadu susjednog Katara. Trump se smjesta svrstao na saudijsku stranu. Otkrilo se da je u Rijadu zapravo dao suglasnost.

Nije bilo naodmet to što su, par tjedana ranije, propali Kushnerovi privatni pregovori s katarskom vladom. Trumpov zet morao je naći novac za otplatu više od milijarde dolara kredita koji je uzeo da kupi zgradu na adresi Peta avenija 666 u New Yorku. Bila je to prva nekretnina koju je mladi Kushner kupio kad je preuzeo obiteljsku firmu jer mu je otac otišao u zatvor. Bio je to i najskuplje plaćeni kvadrat u povijesti američkog tržišta nekretnina.

Blokada Katara na snazi je i danas... No, američka pozicija se nakon godine dana blokade promijenila, a Kushner pokušava posredovati između Dohe i Rijada. Kako se to dogodilo? Tako što su Katarci razmislili, vratili se na pregovore i pristali od *krunskog princa Jareda* otkupiti nekretninu na adresi Peta avenija 666. Tako se u Trumpovoj Americi vodi vanjska politika.

Nekoliko tjedana nakon posjeta predsjednika Rijadu, MbS je nagrađen za stvaranje dobrih odnosa s kućom Trump. Nagrada je došla u obliku još jednog nezapamćenog preustroja kuće Saud. Krunski princ MbN (onaj s kćerima) izbačen je iz nasljednog reda, a dotadašnji zamjenik MbS imenovan novim krunskim princem i nasljednikom svoga oca. Donald je bio prvi koji je nazvao MbS-a i

čestitao mu. Kuća Saud i kuća Trump potvrdile su svoj savez...

Nakon još jednog posjeta princa Jareda, koji mu je navodno donio listu imena, MbS je – kršeći čak i

Zato je teško zamisliti da je iko mogao ubiti i raskomadati novinara Džamala Kašugdžija bez MbS-ova znanja, pa čak i bez njegovog odobrenja

rastezljive zakone Saudijske Arabije – dao mimo sudskog postupka zatočiti desetine članova kraljevske obitelji i druge bogate Saudijske, optuživši ih za „korupciju“. Nisu završili u zatvoru, nego u rijadskom *Ritz-Carltonu*, gdje je ranije bio odsjeo Trump.

Hotel je prenamijenjen u pritvorsku jedinicu gdje su ispitivani, mučeni, a jedan je umro od ozljeda. Sedamnaest drugih zatražilo je liječničku pomoć. MbS ih je držao tridesetak dana, a puštani su kad bi – izvansudski – priznali grijehe i krunskom princu ispisali milijunske čekove za isкупljenje... Smisao ovog MbS-ovog terora nije bilo reketarenje, nego utjerivanje straha i dokazivanje tko je gazda. No, ni prikupljeni novac nije loše došao.

Da potvrdi reputaciju reformatora, kako ga doživljava Zapad, MbS je progurao dvije značajne reforme – ukinuo je zabranu ženama da voze i ponovno otvorio kina, koja su bila zabranjena od 1979.

Krajem 2017. MbS je preuzeo i zadnju polugu vlasti u kraljevini

– konkurentskog princa Muteba izgurao je s mjesta zapovjednika Nacionalne garde, pretorijanske jedinice koja brani kraljevsku obitelj od pokušaja puča ili revolucije. Tad je izveo i jedan od najskandaloznijih poteza svoje vladavine – oteo je libanskog premijera **Sada Haririja**, koji je došao u posjet Rijadu, i držao ga zatočenog dok ovaj nije pristao u televizijskom obraćanju podnijeti ostavku. Razlog je – kao i u slučaj

Katara – bio u Haririjevoj navodnoj bliskosti s Iranom.

Sve ovo govori o obrascu ponašanja moćnog, drskog i ničim sputanog vladara, koji radi što hoće jer zna da mu nitko ništa ne može. Zato je teško zamisliti da je itko mogao ubiti i raskomadati novinara Džamala Kašugdžija bez MbS-ova znanja, pa čak i bez njegova odobrenja. No, tu se MbS vjerojatno preračunao. Iako ga Trump ovih dana brani energičnije od saudijske državne televizije, takav gnusan zločin neće proći oprošten u svjetskoj javnosti. Politička budućnost MbS-a je u pitanju. I razlog za to je prvenstveno u činjenici da je Kašugdži bio novinar *Washington Posta*.

MbS se vara ako misli da njegova reputacija može preživjeti novi nadimak koji su mu dali insajderi u Washingtonu – MbS: Mister Bone Saw (Gospodin Pila za kosti).

Đivo ĐUROVIĆ
Telegram.hr

Momir M. Marković

BIJELI VUK (ODABRANE PJESME)

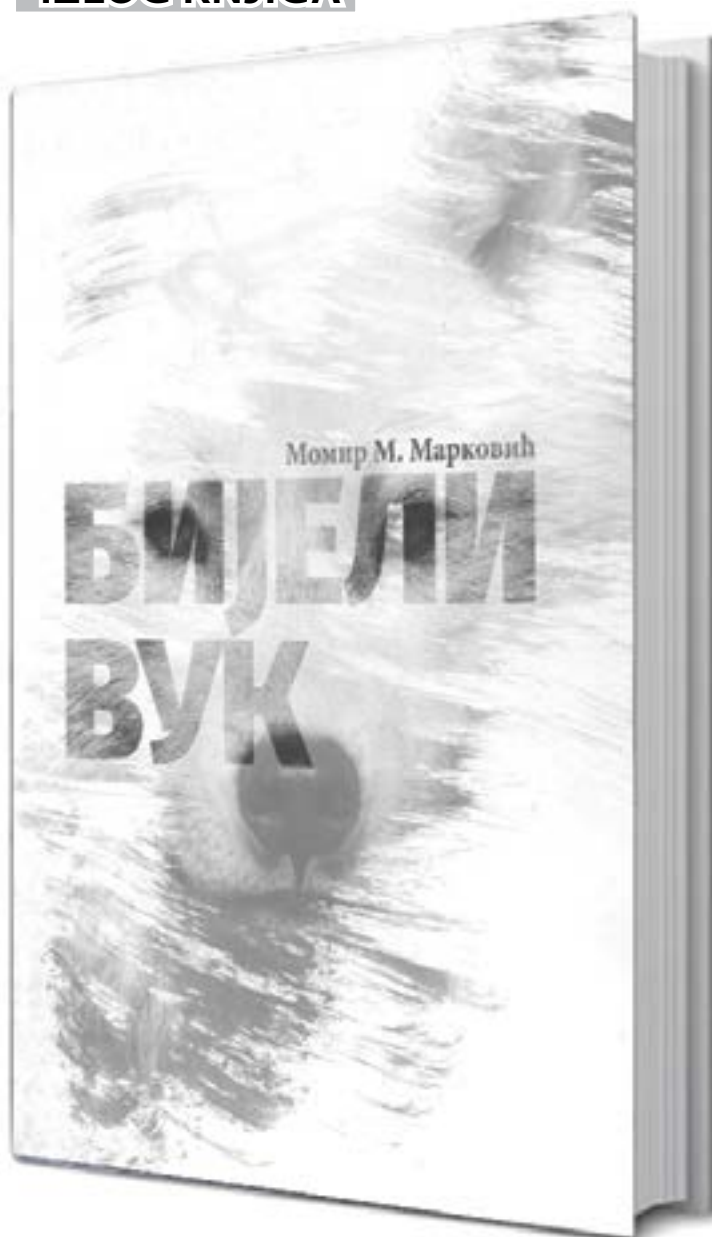
Unireks
Podgorica, 2018.

Bijeli vuk je sadrži odabrane pjesme Momira M. Markovića, iz njegovih zbirku poezije: *Došljak u ranama* (1974), *Diogenov rukopis* (1979), *Pribor za vatru* (1979), *Šapat groma* (1989), *Sjećanje na Laokona* (1994), *Čaša za suze* (2009) i *Zavežljaj časti* (2016).

Umjesto predgovora ili pogovora objavljeni su izvodi iz tekstova drugih o pjesniku, napisani u protekle četiri decenije: Jevrema Brkovića, Miodraga Čupića, Milike Pavlovića, Rastka Zakića, Miroslava Đurovića, Žarka Đurovića, Momira Vojvodića, Borisa Jovovića Kastela, Bogića Rakočevića, Ratka Božovića i Dušana Ičevića.

Izbor otvara pjesma *Noć u Zagarču* (15. oktobar 2016)

*Mrak je gust
A kiša teška olujna
Horizont se ukršta
s munjama
Grane kajsije bježe
uz moj balkon
Na balkonu titra svijeta.*

PRETPLATA

Correspondent bank:
Swift Address: RZBAATWW
Name & Address: RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL AG VIENNA, AUSTRIA
Beneficiary's bank:
Party Identifier: 1-55.097.455 EUR
Swift Address: LOVBMEPG
Name & Address: LOVCEN BANK AD BULEVAR DZORDZA VASINGTONA 56
81000 PODGORICA, MONTENEGRO
IBAN ME25565005010000413202
Name & Address: MONITOR DOO
PODGORICA, Trg republike-PC Ražnatović bb,
Podgorica
Kopiju uplate obavezno poslati
na fax: +382 20 242 306 ili na adresu:
81000 Podgorica, UI.Trg republike bb

OMBUDSMANKA MONITORA

Paula Petričević, ombudsmanka *Monitora*, redovno prati rad našeg nedjeljnika. Njena djelatnost je transparentna i njene ključne nalaze objavljujemo. Ukoliko mislite da smo prekršili neko od načela Kodeksa novinara Crne Gore ili se ogriješili o druge profesionalne i etičke standarde, obratite se našoj ombudsmanki na email adresu: monitor.omb@gmail.com ili poštom na adresu: Trg Republike bb

Redakcija *Monitora*

Tragedija Duklje

Monitor će u nekoliko narednih brojeva objaviti djelove iz Pregleda umjetnosti Crne Gore, iz monografije Crna Gora, koja je objavljena 1976. Uređivački odbor: dr Dimitrije-Dimo Vujović, Mihailo Maletić, Vladimir N. Popović, dr Miljan Radović i Milovan Tanasijević

Novim rekonstrukcijama ide u prilog i njihova sličnost s kasnoantičkim, naročito sirijskim spomenicima. Kosa jedne male mermerne glave nekog božanstva (u Muzeju Titograda) visine 6 cm, kao i na sličnim sirijskim skulpturama, obrađena je svrdlom, čime je postignut efekat dubokih tamnih sjenki. Upravo takav, iluzionistički način tretiranja skulpture ide uporedo s poplavom malih reljefa nad vratima i otvorima kućnih i gradskih hramova — Lara i Virtusa. Prilikom iskopavanja, koja sam vršio u titogradskoj tvrđavi, nađen je u okrugloj kuli jedan korintski kapitel. Za njega Stikoti i Iveković nijesu znali, a, mislim, da nije ni Basleru poznat. Nedavno je taj kapitel prenijet na ušće Ribnice u Moraču — gdje mu, naravno, nije mjesto — čime je put do tačnijih rekonstrukcija doklejskih hramova bespotrebno zameten. Možda bi se traženjem modula i uporednim analizama moglo utvrditi: nije li pripadao kojem od ova dva doklejska hrama. Uza sve ovo sad bi se moglo konstatovati da dileme: dea Roma ili Virtus, odnosno: hramovi Rome i Dijane in antis ili s prostilom — otvaraju šire mogućnosti istraživanja stilova Duklje.

Nasuprot Dijaninom hramu nalazile su se velike gradske terme, podijeljene na dva dijela — za muškarce i za žene. Muške terme su istražene i po rezultatima iskopavanja vidi se da su imale svlačionicu (palaestra), jednu veliku prostoriju s vodom za tople i mlake kupke (caldarium ilaconicum), možda biblioteku i druge dvije prostorije za odmor i razonodu, čiji su podovi bili pokriveni mozaikom, nažalost potpuno uništenim nakon otkrivanja. Ženske terme još nijesu ispitane,

ali su nedavno otkopane još jedne terme s mozaikom, koji je takođe, tu pred našim očima, sav uništen, budući da je poslije otkrivanja ostao nezaštićen. Kad se pristupi otkrivanju ženskih termi — trebalo bi bar to učiniti s maksimumom naučne i stručne opreznosti i spremnosti, ne bi li se bar sačuvao njihov podni mozaik i na taj način spriječila dosadašnja varvarska praksa uništavanja kulturnog blaga. Jer, ovako (bez i najmanjeg očuvanog djelića mozaika) ne može se dobiti ni slika o dukljanskoj umjetnosti. Tim prije što se zna da su prostorije pokrivene mozaikom imale u ovom gradu površinu daleko veću od najvećeg titogradskog trga. Tamo gdje se brižljivo postupalo sa sličnim objektima nađene su kompozicije ili fragmenti muzivnog (mozaičkog) slikarstva koje su pri rekonstrukcijama umjetničke prošlosti nadoknađivale gubitak skulpturalne ili arhitektonske dekoracije. Bez mozaičkog slikarstva nema prave ni istorijsko-umjetničke predstave o Dokleji.

Veoma važna doklejska građevina — gradska bazilika — sačuvana je u temenju i u dijelu jednog sumornog zida. Bazilika je prema glavnoj ulici imala predvorje; iz njega se ulazilo u glavnu prostoriju. U nju

Ovako (bez i najmanjeg očuvanog djelića mozaika) ne može se dobiti ni slika o dukljanskoj umjetnosti. Tim prije što se zna da su prostorije pokrivene mozaikom imale u ovom gradu površinu daleko veću od najvećeg titogradskog trga

• RAZVLAČENJE I ODOŠENJE
SVIH FRAGMENTA NAJLJEPŠIH
RELJEFNA I SKULPTURA: Duklja

je riskantno prihvatiti se tako ozbiljnog posla kao što je historijsko-umjetnička rekonstrukcija Dokleje. Ako se ovdje doda da su nestali i ostali značajni nalazi (strana jednog sarkofaga s bogatom dekoracijom i reljefom Merkura, koja se nalazila na groblju crkve Sv. Đorđa, dva druga reljefa Merkura, nađeni u jednoj kući Nove Podgorice, zatim još jedan

se s foruma moglo ući na troja vrata s epistilom (grede s profilima koji su štrčali upolje), na kojima su bila urezana imena porodice Flavija. Po uzdužnim stranama bazilika je imala stupce s lukovima, a s poprečnih, južne i sjeverne, po tri luka raspeta iznad dva kanelirana stuba i dva naspramna, također kanelirana, pilastra korinskog stila, čime je bila u stvari podijeljena na tri lađe. Njenu rekonstrukciju po Stikotiju i Ivekoviću treba zamisliti s jednim dodatkom: tribunom i predsobljem. U niši (apsidi) tribune zasjedale su sudije, zbog čega se često ovakva građevina naziva sudska bazilika, iako je ona služila i u druge javne svrhe.

Glavni historijsko-umjetnički problemi Dokleje, kao što se vidi, tek su načeti, za razliku od arheoloških, koji su kompletniji i svestraniji. Ostaci hramova i javnih građevina ovog velikog rimskog grada mogli su poslužiti tačnoj i definitivnoj rekonstrukciji njene stilske pripadnosti. Ali, poslije nestručnog iskopavanja krajem prošlog vijeka i nekoliko novijih

Za tragediju Duklje možda nije najteže čak ni to što je preko nje prešao željeznički kolosjek i prekrrio Dijanin hram, koliko je bilo to što u Duklji svojevremeno nije osnovan muzej za sve njene nalaze

revizionih istraživanja, poslije nečuveno neodgovornog odnosa prema ostavljenim nalazima, poslije razvlačenja i odošenja bezmalo svih fragmenata najljepših reljefa i skulptura, nekad smještenih u kraljevoj vili na Kruševcu (30 fragmenata i čitavih komada plastike s arhitektonskih spomenika) i u Zetskom domu na Cetinju (6 fragmenata plastike i skulpture, zbirka rimskih novaca, zbirka stakla i mozaičkih tesera od staklaste mase, zbirka sitne skulpture u metalu i u pečenoj zemlji) — što je gotovo sve netragom propalo — zaista

reljef Merkura, nađen u kući Širaliji), jedan reljef na votivnom labrumu, nađen 1902. godine, skulptura glave mladog muškarca, iz jedne kuće u Duklji, (Stikoti, sl. 86, 88, 89, 90, 94, 95) i više od dvije trećine od svega 68 epigrafskih spomenika nađenih u Duklji (Stikoti, sl. 86, 88, 89, 90, 94) — ko bi se, zbilja, usudio da o Duklji kaže štogod s današnjeg stanja razvoja nauke! Za tragediju Duklje možda nije najteže čak ni to što je preko nje prešao željeznički kolosjek i prekrrio Dijanin hram, koliko je bilo to što u Duklji svojevremeno nije osnovan muzej za sve njene nalaze. I poslije zalaganja našeg čuvenog arheologa-antičara N. Vulića, i poslije nedavno ponovljenih apela — još ni danas ne može da se shvati da je samo Muzej Dokleje u samoj Duklji, kao nezamjenljiv kustos (čuvar) njenih preostalih i još pod zemljom sačuvanih spomenika, jedino u stanju da mnogovjekovnu Dokleju vrati nauci i muzeologiji, da njenu riznicu utka u kulturno nasljeđe Crne Gore.

(Nastavlja se)

DANIJELA LASICA

Dugo ste u novinarstvu, šta Vas je privuklo toj profesiji?

Već 20 godina se bavim novinarstvom, i sada ne bih sebe mogla da zamislim u nekoj drugoj profesiji. Iskreno ne bih ni željela. Volim sve što je vezano za ovaj posao – izazove koje nosi sa sobom, upoznavanje novih ljudi i prostora, putovanja, dinamiku, pa i opasnost koja ide uz njega. Jednostavno volim slobodu koju mi novinarstvo pruža u svakom smislu. Neki moji prijatelji pitaju me, kako me poslije toliko godina još uvijek drži entuzijazam za novinarstvo, kako mi nije dosadilo da idem na teren, jurcam sa događaja na događaj, zašto jednostavno ne pređem posve u studio. Odgovor je jednostavan – novinarstvo nije kancelarijski posao. Volim ja studio i kameru, i sasvim je logično da mi prija ta vidljivost koju samo kamera nosi, jer inače ne bih bila na televiziji, ali ako bi to značilo da više nikada ne odem na teren, mislim da bi i taj duh u meni potpuno nestao. Neka me još malo, i na protestima, i skupštinskim odborima, ulicama, izbornim štabovima... Neka me još malo na slobodi.

Prisutan je trend da se sve više „bježi” iz novinarstva, šta Vas zadržava?

Sve gore navedeno. Ali priznajem da situacija u novinarstvu nije sjajna. Daleko od toga. Plate su loše, bezbjednost vam je ugrožena, vaša prava se ne poštuju, svako sebi daje za pravo da vas kritikuje i uči poslu. To su vjerovatno neki od razloga zbog kojih moje kolege napuštaju ovu profesiju, ili mladi ljudi ne žele da se njome bave. Moguće da moja zaljubljenost u ovaj posao ima veze i sa mojim počecima. Tada je sve bilo drugačije. Novinar nije mogao biti svako, i što je najvažnije, novinar nijesi mogao postati preko noći. Sjećam se da sam prvu godinu radila samo servisne informacije i pijačni barometar. Kad sam uradila svoj prvi razgovor, bilo je kao da mi se ostvario najveći san koji sam imala. Da ne govorim o tome kada sam prvi put samostalno ušla u studio, pripremila vijesti i uživo ih saopštila slušaocima *Radija Cetinje*. Ali sve je išlo postepeno – od pijačnog barometra, preko servisnih informacija, praćenja kulturnih događaja, do intervju a sa predsjednicima država i vlada, ili

Danijela Lasica, rođena na Cetinju 1975, školovala se u rodnom gradu, u kome i živi. Radila na – *Radiju Cetinje, Radiju FreeMontenegro, RTCG, ND Vijesti i TV Vijesti*. Kaže da joj je hobi prerastao u posao „oduvijek sam voljela da pišem”. Druga velika ljubav je ples

foto:
Bojana
Golijanin

izvještavanja sa izbora, najvećih protesta u Crnoj Gori ili recimo NATO samita u Briselu. Sve u svoje vrijeme...

TV ste lice, živite na Cetinju, koliko ta vrsta popularnosti pomaže ili odmaže u svakodnevnom životu?

Cetinje je specifična sredina. Posebno je čudan odnos toga grada prema, ajde da tako kažem – poznatim licima. Svaki put se sjetim moga druga, koji je znao da kaže, i Bekam da dođe na Cetinje bio bi zanimljiv samo jedan dan. Već sutra bi ga „pjaca“ prokomentarisala u stilu: *Viđi mu trenerku života ti, ili, Da mi je znati ko ga ošiša tako i nagrdi*. Šalu na stranu, ali ta moja popularnost se većinom svodi na starije komšinice koje ne propuštaju priliku da mi kažu „da sam najljepša i najbolja voditeljka“ ili na klince iz vrtića koji me doživljavaju kao „Nikšinu i Petrovu majku“. Više me kao „TV lice“ doživljavaju u drugim gradovima, i to zna da mi olakša neke stvari. A za Cetinje? Pa za Grad heroj ću uvijek biti prije svega – naša Cetinjanka.

Sveopšta je kriza, pa se sve više priča o njoj i u našoj profesiji. Kako ocjenjujete uslove rada u medijima i kvalitet samog novinarstva?

Mislim da situacija nije dobra. Mislim da se novinarstvo danas ne cijeni kako bi trebalo, i definitivno

se ne cijeni, kao što je to slučaj u drugim zemljama. Često ljudi znaju da prokomentarišu, a ne znate Vi kako je bilo teško baviti se novinarstvom ‘90-ih. Igrom slučaja znam. Jeste da sam bila početnik, koji se učio poslu, ali sam dobar dio toga iskusila. I nisam sigurna, da je tada bilo mnogo teže nego danas. Kada govorimo o kvalitetu, mogao bi isti zaključak. Tada si mogao da napraviš jasan podjelu: na dobre i loše novinare. Danas, nažalost, imperativ je u prosjeku. Sve je u sredini. Ni tamo ni ovamo. Sivo.

Rad na televiziji je po mnogo čemu specifičan, stresan, ali bude i zanimljivih situacija.

Mislim da bi za ovaj odgovor *Monitor* morao da izdvoji čitav jedan broj. I to nije pretjerivanje, već činjenica. Toliko toga se desilo za ovih 20 godina. Lijepog i ružnog, zanimljivog, opasnog, čudnog, neponovljivog, uzbudljivog, poučnog. I ništa od toga ne bih mijenjala. Sve su to tako jake uspomene. I možda ću zvučati ludo – ali voljela bih da se mladi ljudi vrate novinarstvu, da uđu u ovaj posao sa žarom, da daju maksimalno sebe. Ako to urade, sigurna sam da će zauzvrat dobiti mnogo toga.

Predrag NIKOLIĆ